ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knihy pdb\B\Batlička Otakar\Batlicka_Otakar-Tanec_na_stozaru.PDB

PDB Name: Tanec_na_stozaru.txt
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 23.6.2003
Modification Date: 23.6.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

OTAKAR BATLIČKA

TANEC NA STOŽÁRU

Zázračná izvoščikova píseň

Jedním z nejskvělejších clipperů, jaký kdy opustil loděnice, byl Falcon. Cestující si velice pochvalovali pobyt na štíhlém, ale bezpečně vyváženém čtyřstěžníku. Nedovedl jsem tedy pochopit, proč v kanadském St. Johnsu kolovaly před naším vyplutím zvěsti, že toto bude jeho poslední plavba.
"A špatně skončí, uvidíte," prorokoval starý Böisst.
"Pročpak, Dědku?"
"Mám to v nose."
Za krásného počasí brázdil Falcon modrou plochu Atlantiku. Bylo zajímavé pozorovat, jak s přibližujícím se Severním mořem přibývá ptáků, usedajících v dlouhých řadách na lodní lanoví.
"Proč nezpívají, námořníku?" volá na mne jeden z cestujících, asi devítiletý chlapec. Kdepak by mne v tu chvíli napadlo, že tenhle klučina zanedlouho podivuhodným způsobem zasáhne do života všech cestujících i posádky.
"Ztratili hlas únavou. Kdybys vylezl na ráhno, mohl bys je hladit jako kočky," povídám. "Jsou to terejové. Jak se jmenuješ ty?"
"Saša. Vlastně, Alexander Žurkin."
Chlapec se vracel s matkou, koncertní zpěvačkou, z uměleckého zájezdu po Spojených státech a Kanadě. Často jsem je v příštích dnech potkával na přídi. Přidělávali vlastně nám lodníkům práci. Ačkoli měli předplacenou kajutu první třídy, rádi se procházeli po palubních prostorách vyhrazených cestujícím nižších tříd, a to první důstojník nerad viděl.
Tralia aliahá ... Co je to?
Malý Saša s lesklou trubkou u úst stojí na přídi.
"Co to hraješ za písničku?"
"Nevím jak se jmenuje... Zpívá ji náš moskevský izvoščik. Drožkář."
Při západu slunce, za nádherných podvečerů, shromažďovali se cestující a naslouchali chlapcově hře. Největší úspěch měla právě bezejmenná, měkká a zasněná píseň izvoščikova.
Blížili jsme se k Evropě. Kdesi severně od nás ležel Island, když se náhle zhoršilo počasí. Na moře sedla hustá mlha. K dovršení smůly zrovna v onen den vypověděla lodní radiostanice.
"Kapitán se bojí severu," zkušeně větřil dědek Böisst.
Důstojníci často měřili polohu a odcházeli za kormidelníkem.
"Neptun číhá," sýčkoval Böisst. "V noci klopýtneme, holobrádkové!"
Večeřel jsem, když mne lodní zvonec zvedl ze židle. Poplach! Palubu zalil tak hustý vzduch, že se člověk málem bojí nadechnout.
"Všichni na svá místa!"
Moje stanoviště je u čelního stožáru.
Vlny valící se z jihu smýkají Falconem. Často se poslepu, po čtyřech plazím k zábradlí, protože musím posunout stěžňový úpon, nebo uvolnit odtokový žlab.
"Tohle nevypadá na klopýtnutí, ale na cestu ke dnu!" Z mlhy se ozývá Böisstovo klení. "Neptun už si brousí hrobnický trojzubec!"
"Světelná znamení!"
"Sirény!"
"Zvonit!" šlehají rozkazy.
Clipper se chvěje, cítíme, jak jeho trup zápasí s proudy moře a větru o správný směr.
"Tam!" Böisst zapíchl nos do bílé tmy. "Faerské ostrovy, kamaráde!"
"Jak daleko?"

"To kdybych věděl!"
"Na pobřeží nejsou majáky?"
"Ani jeden. Pozor ..."
Kapitán! Došel až k nám, nepromluvil, a odbíhá zpět k zádi.
"Copak my dva - my se můžeme přinejhorším utopit," říká Dědek Böisst, "Kapitán má dvojnásobný vítr. Jeden ho žene k severu na skály Faerských ostrovů a druhý mu hrozí sfouknout kapitánské prýmky."
V načasovaných intervalech vyjí sirény, blikají světla a klinkají zvonce. Pojednou v půlminutové přestávce zaslechneme od přídě jakýsi zvuk.
"Někdo tam je!"
S předpaženýma rukama tápeme ke špici clipperu. A vtom ho spatříme...
Na vysokém kotouči lan sedí chlapec a do nárazů vln a temnoty vysílá hlas své trubky, jako by chtěl ušlechtilým lidským uměním zvítězit nad přírodním živlem. Tralia aáá!
"Sašo! Co tě to napadlo?"
Aliahii... ozvalo se z dáli.
Ne! Tohle netroubil Saša!
"Slyšel´s, Dědku?"
Zvuk se ozval znovu.
"Něco tam je! Nejspíš loď! Tiše ..."
Zalil nás ryk Falconových sirén a po něm ticho. Na námořní signály tajemný zvuk neodpovídá.
"Zatrub ještě, Sašo!"
Od trubky se nesou prvé tóny izvoščikovy písně. A ze tmy opět zaznívá odpověď.
"Dědku, jdu to hlásit!"
U čelního stěžně jsem se srazil s kapitánem.
"Hrome, co děláte vpředu? Co je tam?"
Docházíme na příď a Böisst říká kapitánovi, čeho jsme byli svědky.
"Nesmysl! Něco se vám zdálo! Loď by odpovídala na námořní signály!"
Pojednou chlapec zatroubí a dva zřetelné tóny se vracejí zpět k Falconu.
"Ještě," nařizuje kapitán. "Ještě!"
Sašova trubka znovu vyloudí z dáli odpověď. Kapitán přikazuje zastavit lodní sirény a zvonce. Odvádí malého Alexandra Žurkina na velitelský můstek. Celé čtyři hodiny, dlouho přes půlnoc, vysílá chlapec hlas své trubky k mlžné temnotě moře a odpovídají mu tu bližší, tu zase vzdálenější dva tóny. Podle polohy záhadného zvuku udává kapitán plavební kurs kormidelníkovi.
K ránu je Saša velice unaven. Na volání jeho trubky už zůstává moře němé. S rozbřeskem se mlha zvedá a Falcon se může opět spolehnout na své dvě hlídky a olovnice na přídi.
"Odveďte chlapce do kajuty," přikazuje kapitán. "A nevzbuďte jeho matku. Zbytečně by si dělala starosti."
Sedmého dne poté štíhloboký Falcon přistává v norském Bergenu. Zatímco cestující si odbývají výstupní lodní formality, kapitán pluje v člunu k přístavní kanceláři. Vrací se a potřásá hlavou:
"Ten chlapec nás vytáhl Neptunovi z trojzubce!"
U můstku stojí několik námořníků a hloučky cestujících.
"Před několika týdny," vysvětluje kapitán, "dali Britové do provozu nový vynález - akustické bóje. Zařízení, které se rozezvučí, když k němu vyšleme jistý tón. Anglické lodi jsou právě vybavovány zvláštními píšťalami. Na sirény a zvonce neodpovídá. Ale trubka toho chlapce... Ta píseň, kterou hrál u Faerských ostrovů, obsahuje tón, na který je bóje naladěna!"
Za úžasu a obdivu cestujících Saša Žurkin znovu hraje nádhernou izvoščikovu píseň, která tak zázračně vyvedla clipper z nebezpečných skalisek.

Lovec hadů

Pozvání vyřizoval gaučo na zlatém hřebci, a kdo měl sklizenou bavlnu, nechal všeho a odjížděl na usedlost Díeze Valencia.
"Ano, přijede lovec hadů!" paní Valenciová vítá stejně srdečně prvního i posledního hosta. "Manžel slíbil, že se nevrátí bez svého přítele, slavného Christobalda Barrery!"
Dlouhé hodiny čekání trávíme na verandě. Kdosi vzpomíná, že Christobaldo začínal na Chaco Boreal. Byl tehdy placen od metru. Za den dokázal ulovit i tři sta metrů hadů. Mrtvé i živé plazy dodával překupníkům.
"Slyšel jsem," povídám, "že měl společníka."
"Jen krátký čas. Ten člověk byl náměsíčný. Jednou ráno ho Barrera našel mrtvého pod skálou u řeky."
Barrerova hvězda naplno zazářila teprve v Rio de Janeiru. Tehdy ho městští radní povolali, aby zbavil kraj jedovatých hadů. Během měsíce lapil tisíce kusů. A od té práce byl už jen krok k tomu, aby se stal vládním lovcem a dodavatelem evropských zoologických zahrad ...
"Manžel přijel!" ve dveřích stojí paní Valenciová. "Okamžik strpení, pánové. Převléká se ..."
Napětí vzrůstá. Všichni jsme zvědavi na slavného lovce.
"Přátelé," vchází Díez Valencio, "bohužel, Barrera nepřijel!"
"Málo jsi naléhal, Diezi?"
"Těšili jsme se na zajímavé příhody."

„Je to tvůj kamarád, Valencio. Což jsi nemohl...?"
"Christobaldo Barrera je mrtev."

Před týdnem jsem dorazil do Sao Paola. Ujišťuji vás, přátelé, město byste nepoznali. Bavlna, kakao a káva lákají obchodníky, Severoameričany i Evropany. Nebylo těžké dopídit se Christobalda Barrery. Na nárožích visejí plakáty, zvoucí k setkání se slavným lovcem. Každé odpoledne v patnáct hodin je možno spatřit ho v parku Tropical! Řekl jsem si, že se vmísím mezi návštěvníky a překvapím dávného přítele.
Uprostřed travnatého prostranství stálo dřevěné hrazení. Stěny nevelké čtvercové ohrady sahají sotva do metrové výše. Kolem se tísní dav lidí. Snědá postarší žena vybírá vstupné a nabízí fotografie s lovcovým podpisem.
"Budete-li si přát, mistr vám přenechá ulovená chřestidla!"
Kytary zaduněly rychlou falangou a za dřevěné hrazení vskočil Christobaldo Barrera. Má na sobě světlezelenou košili, krátké tropické kalhoty, plátěnky...
Diváci tleskají, křičí.
A začíná představení, jehož jednotlivé kousky jdou za sebou ráz na ráz, přerušovány výbuchy potlesku a nadšenými výkřiky. Nejprve trochu dovádění s bičovkami a šilhavci, celkem neškodnými, nejedovatými hady. Pak následuje potyčka s šikem nebezpečných křováků. S holí v ruce kráčí Barrera - s obnaženýma nohama nad plátěnými střevíci - mezi hadími těly. Obezřele dráždí plazy, až se jeden vztekle zakousl do hole. Má ocelově pevný stisk, pohleďte! Barrera zvedá hůl. Nepřejte si, lidé, aby se vám takhle zakousl do těla! Hůl se přibližuje k zemi - další křovák zaútočil. Dvě nádherné zelené šňůry splývají od hole. Vtom se Barrera rozmáchl. Hadí těla odlétla a hůl přesnými údery přeráží jedovatým bestiím hřbety. Následuje souboj s hroznýšem a bleskurychlými sururukami. Víc než obratné kousky oceňuju dřinu, kterou jistě Barrera má s obstaráváním plazů, neboť všechny výstupy končí jejich smrtí.
"Teď pozor," vykřikuje kdosi. "Teď přijde to nejlepší!"
Dva Barrerovi pomocníci vytřepávají z bedny za ohradu dvě kaskarelly, brazilské chřestýše. Znáte je, pánové, dvoumetrové skvrnité ďábly, se zploštělou hlavou a děsivým ústrojím na konci ocasu ...
"Dvacet dolarů!" volá nějaký Američan k ohradě.
Barrera zvedá ruku na znamení, že slyšel nabídku.
Výkřik z protější strany: "Třicet!"
"Padesát!" křičí Američan.
Christobaldo se uklání směrem k mému sousedovi.
Kaskarelly se stočily do klubek, do výše čnějí jen hlavy a od ocasů kroužkovitá chřestidla. Na dálku nevidím jejich rozčilené kmitání, ale v nastalém tichu slyším známé výstražné zvuky: gchr khr khrr.
Christobaldo Barrera úmyslně plazy dráždí. Hází po nich kamením, leká je prudkými pohyby. Vtom se jedno klubko rozvinulo. Hadí tělo letí v přímce kupředu, minulo Barreru. A vzápětí lovec přišlápl chřestýše za hlavou k zemi a pravou rukou mu vytrhl chřestidlo. Zvedá trofej nad hlavu ... Tu zaútočil druhý chřestýš! Ale cosi se přihodilo. Nejblíže stojící diváci vyjekli zděšením.
Barrera bleskurychle stoupá na krk druhému a třetímu chřestýši. Trhá jim chřestidla. Dvě hází Američanovi a třetí k protější straně, ohrady. Potom, za potlesku obecenstva kvapně končí představení.
Park se vylidňuje a já přicházím k pořadatelskému stanu. Tam na pokrývce leží Christobaldo.
"Nazdar, Díezi. Tak vidíš, dostal mne ..."
Nad kolenem žhnou krvavé ranky, pomocníci již odběhli pro lékaře.
Barrera dlouze pije z láhve kořalku. "Je s pepřem. Poslož si ..."
"Díky." Alkohol s pepřem je lék proti uštknutí. Hnusný nápoj, ale lék. Obdivuji se příteli, že dokáže žertovat, i když ví, že je ve smrtelném nebezpečí.
"Měl jsem smůlu."
"Cosi jsem viděl. Ale nerozumím tomu ..."
"Třetí chřestýš!"
"Nerozumím ..."
"V bedně, Díezi, byli jen dva chřestýši. Vždycky pracuju jen se dvěma. Třetí kaskarella byla zdejší. Z parku. Uhnízděná v nějaké díře. Ta mi dala, brachu, co proto ...," Barrera zbledl a namáhavě oddychuje.
Přiběhl pomocník a volá, že doktor zde bude každou chvíli. "Juan jel do města. Doktora Mendeze jsme nezastihli doma."
Christobaldo upadal do bezvědomí a jeho tep slábl. Opepřená kořalka nepůsobila. Najednou se v jeho ruce objevil nůž, který přiložil k ráně. Christobaldo zavřel oči. Než mu kdo mohl zabránit, jediným kruhovým řezem vykrojil kus masa ze své nohy a padl naznak na pokrývku.
Za dvě hodiny přišel doktor, kterému se podařilo zastavit krvácení. Nemohl však Christobaldovi vpíchnout sérum, protože poslední ampulky v kufříku byly rozbité, a tak odejel zpět do města.
Snědá žena přiložila na ránu obklad z kasavového chleba.
"Díezi, potím se?"
"Trochu."
Nebyla to pravda: nepotil se.
"Lžeš. Kořalka nezabrala."
Konečně se znovu vrátil doktor a dal Barrerovi injekci. Zhrozil se modrého pruhu, který se táhl od kolena až k boku.
"Rychle do nemocnice!"
"Ne. Nechte mne ...," sípěl Barrera, "je mi dobře ..."
Příštího dne v nemocnici zemřel. K hadímu jedu se přidružila otrava krve, způsobená nečistým nožem.

"To je strašné," zašeptala paní Valenciová.
"Slavný Christobaldo udělal chybu."
"Nepočítal s třetím chřestýšem," připomínám. "S tím z parku."
"Udělal víc chyb a byl si jich vědom," říká Díez Valencio. "Snědá žena se vstupenkami byla jeho teta. Vychovala ho. Produkce s hady byly její nápad. Barrera o veřejné vystoupení nestál, ale ona žádala vděčnost, peníze ..."
"Zemřel jako chlap."
"Vyrovnaně. Statečně."
"Jeho poslední slova byla: Jsem lovec hadů. Miluju nebezpečí. V pralese bych počítal s dalším hadem. S mnoha hady. Tady, tady jsem byl jen špatný herec. Potlesk. Diváci. Zaplaťte vstupné! Teď musím já ... zaplatit!"

Chlupatá fordka

Hodně jsem vytrpěl od honáků dobytkářské farmy - Looverovy estanáe. Hlavně hubený Pintor mě nenáviděl. Jednou jsem se kvůli němu málem utopil v hnojůvce. Jindy mě vyděsil nastraženým šedým kmenem, který vypadal jako kajman. Pro všechny jsem byl muchachito - nejmladší a budižkničemu, gringo.
V pralese rostl ohromný strom kebračo, ve kterém hnízdily včely. Muži měli chuť na med, ale nechtělo se jim do kácení. Rozžehli v dutině stromu oheň a ty, gringo, se starej! Přiznám se, že víc než o přikrmování plamenů jsem se tři dny a noci staral o to, aby mi šedesátimetrový obr nespadl na hlavu. A přece byl nakonec medových pláství plný povoz. Jenže Pintor prohlásil, že jsem skácel kebračo špatným směrem, a honáci mi nedali ani ochutnat.
"Co je s tebou, muchacho!" rozkřikl se předák, když muži odjížděli na koseč - sklizeň bavlny. "Víš, co je mula?"
"Takový menší kůň."
"Pitomost!" křikl ze sedla předák. "Je to kříženec kobyly a osla!" Ukázal k ohradě. "Divoká Maria nám už dva roky zbůhdarma běhá po corralu. Zkroť ji!"
U stavení se kdosi dlouze zasmál. Zahlédl jsem Pintora, jak na hřebci tryskem vyráží do campa. Předák strhl ryzku a vyjel za ním.
"To je tvá poslední příležitost, gringo! Dávám ti tři dny! Když zkrotíš mulu, budeš mít svou chlupatou fordku. Jinak se rozloučíme!"
Vlezu do ohrady a zasunu za sebou příčné klády. Mula je vysoká jako mustang, štíhlá jako chrt. Srst jejích svalnatých nohou se leskne. Hlavu má úzkou, jen lstivé oči a uši připomínají osla.
Sotva jsem roztočil laso - Maria se zjančila. Když jí smyčka dopadla za hlavu, vjel do ní ďas. Stavěla se na zadní, kopala, vyskakovala všemi čtyřmi do vzduchu. Chňapala po mně zuby a bila kopyty.
Tak tohle mi zavařil Pintor! Kdyby bylo možné zkrotit Marii, určitě by to některý honák dávno udělal. Nejlépe bude, když sbalím svých pět švestek a nenápadně se vytratím.
Ale odpoledne mi to nedalo. Hrome, mustangové jsou nebezpečnější než muly! A přece je kovbojové zkrotí! Jak to dělají? Nejdřív jim nasadí ohlávku!
Hladký kůl ohrady mi slouží jako kladka. Zaklesnu o něj laso, vší silou přitahuju smyčku. Mula se vzpíná, řehtá - až konečně padá do písku.
"Tak pozítří, gringo, nezapomeň!" volá večer předák.
Pintor obhlíží Marii, všiml si, že její krk nese stopy ohlávky.
Druhého dne se mi daří víc, pod ohlávkou vedu mulu na krátký tah koralem. Jak může, bestie, otočí se ke mně zadkem a kope, vyhazuje! Rád bych ji osedlal... Z Mariina čela se řine krev. Také na mém těle přibývá krvavých podlitin.
"Ještě nemáš polámané kosti, muchachito? Dnes večer předvedeš Marii! Jestli nebude jako beránek - máš výpověď!" připomíná třetího dne předák.
Pozoruju, že Pintor dnes neodjíždí na koseč. Dostal práci ve dvoře. Samozřejmě, že se k ní postavil tak, aby na mne dobře viděl.
Nejraději bych hodil svou omlácenou kostru někam do stínu. Ale copak jsem utržil tolik šrámů a podlitin nadarmo? K čertu s Pintorem! Nejdřív ohlávka! Pak procházka po koralu s přitaženým lasem. Několikrát se mi daří přejet Marii dlaní po hřbetě. Nekousla. Nevyhodila. Včera mi kdosi radil, že před osedláním je třeba mulu oslepit. Jestli jsem dobře rozuměl - stačí šátek přes oči. Hotovo! Rychle nahazuju sedlo a utahuju podocasník.
Matičko skákavá! Prší či co! Pintor zvysoka hází vrchovaté lopaty loňských rýžových tobolek a vítr je zanáší do koralu. Soukám se Marii na hřbet. Točí se dokola. Nevidí... Snímám jí šátek s očí. Není to brzy? Mula se bláznivě rozbíhá, sklání hlavu i šíji. Zastavuje - a já letím obloukem ze sedla.
"Muchacho, nemám ti přinést catre?" posmívá se mi Pintor.
Tři skoky a znovu sedím v sedle. Mula tancuje, země duní, sedlo skřípe! A zase padám ... Kolem uší mi hvízdly dva páry kopyt.
"Tady máš catre, gringo!" Pintor přivlekl k ohradě žíněnku z mého lůžka.
Cítím bolest v krku a chuť krve v ústech. Lapám po dechu. Cválajícímu zvířeti vlaje hříva, ocas má zdvižený. Lasuju. Z výše ohrady skáču do sedla. Maria pádí tryskem! Hoj! Kdo se dřív poddá? Kdo prohraje souboj? Chceš vyhazovat, Mario? Dobrá! Skáčeš? Poslouž si! Dlouho létáme oba nahoru a dolů, do stran a na tvrdé klády.
"Tak co, mládenče?" přijíždí za setmění předák.
Pintor odsouvá klády a jde k Marii. Vyhoupl se jí na hřbet a bez sedla s ní docela elegantně projíždí kolem ohrady.
"To ty, Pintore? Tak proto jsi chtěl dnes zůstat ve dvoře?" říká předák.
"Zkrotil´s mulu."

"Ne! Já ne," volá Pintor. "To je dílo našeho gringa!"
"On zkrotil Marii? Opravdu? Nikdo z honáků to nedokázal! Tak ode dneška žádný muchachito, žádný gringo, ale chlap!"
"Jasně, chlap!"
Tohle o mně říkají muži, které jsem považoval za nepřátele.
Povzbuzován honáky, jedu na své chlupaté fordce čestné kolo koralem. Už vím, proč se ke mně muži dřív nechovali přátelštěji... Teď jsem dokázal jim i sobě, co dovedu! Bylo mi šestnáct, ale pustil jsem se sám do světa, a předák, Pintor a všichni Looverovi honáci museli se mnou jednat jako s dospělým.

Dvojitý Nanuk

Zeměměřičský úřad ve Washingtonu přijal nového zaměstnance. Mladý úředník procházel rozlehlou kanceláří a po řadě tiskl podávané pravice.
"Pane Waynsi, neopomeňte se seznámit také s doktorem Nanukem!"
Perrymu Waynsovi zaznělo to jméno směšně. Došel ke vzdálenému stolu, kde skloněn nad mapou pracoval elegantně oděný muž. Prvotřídně střižený oblek doplňovala široká kravata a polovysoké boty, obšité sobolí kožešinou. Muž kývl hlavou na pozdrav, nedal se však z práce vyrušit.
"Je to Eskymák ...?"
"Ano. Eskymák, doktor harvardské university, odborník na zeměpisné názvosloví, požírač urguka, babička svého otce. Však ho poznáte: Dvojitého Nanuka!"
Perry Wayns se ujal povinností nejmladšího úředníka, ke kterým náleželo obstarávání nákupů. Přinášel kolegům obložené chleby, pivo a ovoce. Jediný dr. Nanuk míval neobvyklejší přání. Žádal vstupenky do divadla, jemné cigarety značky Waldorf Astoria, kolínskou vodu, stříbrné manžetové knoflíčky a různé jiné drobnosti, doplňující jeho skvělý společenský zjev.
"Říkal jste, že doktor Nanuk je babička...," vyzvídal kteréhosi dne Wayns na svém kolegovi. "Jak jste to myslel, pane?"
"Doslova. Eskymáci věří v převtělování duší. Některé dítě v rodině vychovávají jako zemřelého švagra, jiné jako dědečka. Samozřejmě že převtěleného staršího příbuzného nebijí. Eskymácké rodiny jsou dokonale ušlechtilá společenství. Doktora Nanuka vychovali jako otcovu babičku."
Wayns často slyšel pochvalná slova, kterými přednosta úřadu oceňoval práci dr. Nanuka. Stále však nechápal, proč mu kolegové potají přezdívají Double Nanuk, Dvojitý Nanuk! Že by to byla eskymácká přezdívka? Doktor přece není tlustý! Pracuje sice za dva, ale to k vysvětlení nestačí.
Toho roku postihla Washington neobyčejně tuhá zima. Jak klesal rtuťový sloupec teploměru, naplňovala se zeměměřičská kancelář podivným očekáváním. Ve čtvrtek dosáhl mráz dvaceti stupňů! Úředníci stále častěji, ne bez závisti, hlavně však s neodbytnou zvědavostí pohlíželi na elegantního dr. Nanuka a jeho kožešinové střevíce.
Doktor jako obvykle pilně pracoval. Dokončuje podrobnou mapu Aljašky, opatřuje ji jmény měst a obcí, která opisuje ze starého seznamu a některá dotváří sám podle směrnic a vlastní fantazie.
"Oláá! Akšunaai!" ozvalo se pojednou pod okny.
A tu jako by se úředníkům vyplnil toužebný sen. Pozvedli hlavy a s neskrývaným napětím pozorují dr. Nanuka. Trhl sebou, ale pokračuje v práci. "Akšunaai!" zesílily výkřiky. "Urguk! Asin!" Doktor stále ještě horečně přemýšlí. "Oláá! Urguk! Asin!" Odhodil pero a chvatně opouští kancelář.
"Jako loni!" vykřikl někdo. Úředníci pár vteřin vyčkávají a pak se horempádem hrnou ze schodů. Za doktorem zaklaply dveře na ulici, ale úředníci běží dolů do sklepa.
"Jako loni, jako předloni. Teď ho poznáte, Waynsi - Dvojitého Nanuka!" Perry Wayns vyhlíží malým sklepním okénkem: Před vchodem do úřední budovy stojí psí spřežení. Ze saní vystoupila eskymácká rodina. Vousatý stařec v umaštěné kazajce objímá dr. Nanuka. Eskymácká žena vláčí ze saní celého tuleně - urguka a brousí o obrubu chodníku nůž. Odkrajuje kusy masa. Dr. Nanuk dostává největší díl. Popadá jej oběma rukama, tuk mu špiní bílé manžety košile, jak se s chutí zahryzává do narůžovělého masa.
"... do syrového masa!" ukazují úředníci za okénkem. Wayns zírá a žasne.
Eskymáci se usadili na okraji chodníku a dr. Nanuk s nimi. Děti oblečené do hrubě opracovaných koží čurají na chodníku a washingtonští chodci je velkým obloukem obcházejí. A žena vyňala ze saní další chod: koš s rybami. Doktor popadá tři ryby najednou. Jí je od ocasů, zbytky odhazuje přes hlavu do jízdní dráhy. S rozkoší noří ruku do špinavého koše a hltá další syrovou rybu ...
"Už chápete, Waynsi?"
"Proto říkáme našemu odborníku na zeměpisné názvy Dvojitý Nanuk!"
"Celý čas mezi námi sedí vznešeně jako model krejčovského domu, s vybranými způsoby hodnými šlechtice ... Ale když ho přijede navštívit rodina, probudí se v něm Eskymák!"
Jako loni a předloni, dr. Nanuk i letos opustil úřad, aby se na čtrnáct dní změnil v toulavého Eskymáka. V tu dobu míjel jeho osiřelý pracovní stůl kancelářský sluha. Považoval rozpracovanou mapu za dokončenou a odnesl ji do tiskárny. Ještě před doktorovým obvyklým návratem do lůna civilizace byla mapa vysázena a několik výtisků rozvěšeno po kanceláři.
"Pánové, pohleďte!"
"Hrome!"
Úředníci užasle upírají zraky k jednomu místu mapy. Jak to dr. Nanuk pojmenoval aljašské město?
"Pokračujte v práci, pánové," skleslým hlasem praví přednosta. "Mapa je vytištěna v nákladu deset tisíc výtisků. Na

věci nelze nic změnit."
Cože se vlastně stalo? Dvojitý Nanuk si zapsal k jednomu městu do mapy latinskou poznámku: Nomen - jméno! Doplnit nomen! Pak odběhl ... A latiny neznalý sazeč poznámku s malou chybou vytiskl a na dálném severu jisté město dostalo jméno Jméno!
Když mi po letech syn Perryho Waynse vyprávěl tento pravdivý příběh, byla Nome pátým největším městem Aljašky.

Setkání s Josem

Crrr! V každé ruce jeden trychtýř, zaplétám se do drátů telefonu - nejnovější model 1912 - až konečně přikládám naslouchátko k uchu.
"Berete telefon jako ministr! Velice pomalu, hochu!"
"Oh, promiňte," povídám do druhého trychtýře - mluvítka. "Co si přejete, pane Jacksone?" Je to vládní úředník, ale skvělý člověk.
"Poslyšte, narazil jsem na jednoho vašeho krajana. Marně shání práci. Zbývá mu poslední chicagská možnost: zabíječ v Meat trustu. Nemáte chuť pro něho něco udělat? Snad by se ve vaší prádelně našlo místo ..."
V mé prádelně? Vyloučeno!
"Pokusím se mu pomoci, pane Jacksone."
"Je to hrdý chlap. Právě se šel představit do té budovy za Washingtonovou sochou ... Jmenuje se Josef. Snadno ho poznáte. Jeho pravou tvář, od oka až po bradu, protíná široká jizva!"
Vejdu mezi chicagské činžáky. Buď zdráv, Washingtone! Že jsi byl moudrý? Ale tohle nevíš: o tři ulice dál shlíží do náměstí Karel Havlíček Borovský. Čech. Novinář. A jaký, pane! Mrkal bys na tu sochu, socho Washingtone!
"Přijímací oddělení?"
Vrátný mě posílá do šestého poschodí. Ředitelství a všechny provozovny chicagských jatek mají nejhorší pověst. Dřou zde dělníky od slunka do tmy. Jeden dělník musí elektrickým bodcem za směnu usmrtit tisíce zvířat.
Zkušebna.
Na zaklepání nikdo neodpovídá. Otevírám dveře. Hu! Americký ředitelský blahobyt - dole beton, nahoře sklo. Nelidsky studené ticho.
Vpředu červený nápis. NERUŠIT.
No prosím, počkám. Můj společník Lin Ču-Pchai mne zbavil starostí o naši prádelnu. Mám spoustu času. Rozhlížím se předsálím: přede mnou, za rozlehlou skleněnou stěnou jsou dvě kabiny. V každé sedí jeden muž.
Muže vidím z boku. Skloněn nad přístrojovou deskou, svírá jakousi páku a přes skleněnou přepážku hledí do vedlejší kabiny.
Tam, čelem ke mně, sedí v pohodlném křesle člověk v bílé plátěné košili. Avšak jeho ruce - jsou k loketním opěradlům připoutány! Má zjizvenou tvář! To je tedy krajan! Josef! Dávám mu znamení - nezpozoroval mne.
Několika kroky se znovu ocitám u kabiny vpravo. Muž u přístrojů jede pákou podél stupnice. Přes sklo rozeznávám číslice stovek voltů a vzestupné nápisy: NEBEZPEČÍ - BOLEST - ŠOK - SMRT!
Ten bídák, ten ukrutník pouští do krajana elektrický proud!
Tělo ve vedlejší kabině se prohýbá. Opěradlo křesla sjelo vzad a vyvrací spoutané ruce. Do zjizvené tváře buší světlo.
"Zastavte to!" Tluču na přístrojovou kabinu. "Jdu si pro něj!" křičím.
Chlap od přístrojů mi nevěnuje pozornost.
Z vedlejší kabiny zní křik. Sténání.
Vtom chlap za přístroji vyskočil. "Dost! Nemůžu!" Výkřiky prorážejí sklo. "Víc ne! Nechci!" Oběma rukama se drží za hlavu.
A ve vedlejší kabině? Spoutané ruce se v mžiku vymanily z pout! Tělo v bílé košili napřímilo: "Jako dělník nepřicházíte v úvahu. Porážení dobytka není vyšívání deček. To chce ocelové nervy a drátěný žaludek. Nesmí vám vadit pohled na utrpení..."
Chlap z přístrojové kabiny vyrazil do předsálí. V té chvíli vidím, že i jeho pravou tvář brázdí široká zčervenalá jizva! Prokristapána! Tak ono je to opačně! Nikoli muž v plátěné košili, který seděl v křesle - ale toto je Jacksonův člověk!
"Josefe," volám. "Josefe!"
"Táhněte k čertu! Mám vás po krk!"
Dobíhám krajana až na schodech: "Posílá mne pan Jackson. Co pro vás mohu udělat?"
"Zmizte!" Krajan pádí k východu. "Já blbec. Kapitáni trojstěžníků by mi olízli všech deset. Co já se nakutal zlata. Ulovím gorilu, kdy si vzpomenu. A já, pitomec, naletím řeznickým agentům!" Josef práskl dveřmi vrátnému před nosem, "...mizerové, takhle zkoušejí člověka! Musí mučit živou bytost! Darebáci! Přijímací úředník hraje divadlo. Sténá, ale pokradmu pozoruje, kdy se složíš."
A tomuhle rozzuřenému chlapovi mám vysvětlovat, že z mé pomoci nebude nic? Při nejlepší vůli nemohu v prádelně nikoho zaměstnat ...
"Vy mi chcete pomoct!" Jizva v tváři se protáhla. "Nevypadáš na zazobance!"
"Aby ses nesplet!" vyjedu. "No vlastně," přiznávám se, "ještě včera jsem byl spolumajitelem prádelny, ale dnes jsem na mizině. Můj společník Lin Ču-Pchai zmizel i s pokladnou. Asi na parník do Číny. Do prádelny se nesmím vrátit. Je obležena věřiteli a všechny stroje zabaveny."
"Tak ty taky nemáš do čeho píchnout?" rváčská tvář skrývá dobrou, citlivou duši. "Pro kamarády jsem José. Tasmano José." Zastavil se a potřásá mi pravicí, jako bychom se teprve nyní setkali.
Kamennému Washingtonovi tuhne šíje nad našimi plány.

"... sám bych do toho nešel, Otakare, ale ve dvou... Nechci tě nutit, rozhodni se sám..."
"S tebou, José, se odvážím všeho na světě!"
"Starý Mack Hick zná úkryt dávného mayského pokladu. No a když už budeme ve střední Americe, můžeme do Brazílie a odtamtud ..."
Nezbývalo, než sdělit panu Jacksonovi, že evropský krajan Josef projevil zájem najmout mne jako neplaceného společníka na toulku Kostarikou a já, po definitivním krachu prádelny, místo s povděkem přijal.

Hladový tramp

Naše cesta napříč Kostarikou.
Pobřežní Guatusové nám odmítli prodat potraviny. Nelíbilo se jim, že neobdivujeme jejich chýše, ale v úžasu stojíme u obrovitých opuštěných staveb všežravých termitů. Ani zápalky nám neprodali. V pralese jsme hned od počátku cítili, že Guatusové nám jsou v patách, že nás pronásledují.
"Ve srubu, u starého Mack Hicka," sliboval José, "tam budeme jako u mámy v peřinách!"
Před námi, uprostřed stezky, se zachvívá krátký oštěp.
Varování! Indiánská výstraha!
José beze slova odbočuje z průseku. Celé půldne se rozdíráme o trnitý porost. Konečně jsme si jisti, že Indiáni ztratili naši stopu.
"Poslyš, José, kde to jsme?"
"V kostarickém pralese!"
Zabloudili jsme. Bez zásob, bez zápalek. Zbývá jen prales - věčná zásobárna. Se zdarem však do ní sáhnout, to je umění. A navíc musíš mít štěstí.
"Dva dny se tu motáme. Za tu dobu jsme mohli mít celou šíji od Karibského moře až k Tichému oceánu za sebou!"
"To jo," syká José, "letadlem!"
Stále držíme kulovnice připraveny k výstřelu. Ale žádný tapeizquinte - zvíře jako malý vepřík, kterých je v Kostarice jako u nás zajíců, netouží po tom, stát se pečínkou dvou hladových trampů. Pátráme po jedlých palmách. Takové listy šurtua se dají jíst syrové. Nepohrdli bychom ani květy iatvy. Jenom je najít ...
Kolikrát jsem, já osel, doma nedojedl polévku. Kolikrát jsem odešel od talíře, na němž zůstaly zbytky jídla. Teď tady mít všechny ty kůrky, odkrojky, nedoobírané kosti!
José začal ze zoufalství sbírat ricinová semena.
To tak, jíst osvědčený prostředek proti zácpě! V žaludku mít jako vymeteno a ještě se nechat prohánět běhavkou!
Pojednou prales před námi řídne...
"Koukej! Máminy peřiny!" ukazuje José.
Za okamžik vstupujeme do Mack Hickova srubu. Ale co to? Je opuštěný. Pán domu si nejspíš odskočil... Podle vrstvy plísně a množství nejrozličnějšího hmyzu poznáváme, že Mack odešel ze samotářského srubu už dávno.
Jakpak je na tom se zásobami? Špatně... Nacházíme jen pytel bobů a zápalky!
Pod roštem praská oheň, ohromný hrnec s boby se otřásá klokotem vroucí vody. Zešeřilo se. Není čím svítit? José navléká cestou nasbíraná ricinová semena na žilku palmového listu - krásně a pomalu hoří. Po chvíli zjišťujeme, že naše svíčka září jasněji, není-li umístěna svisle, ale vodorovně.
Boby se dovařily a José nabírá dvě vrchovaté misky.
Těším se na pořádný dlabanec.
"Dobrou chuť, José!"
"Dobrou..." Hrábnu do misky, ale lžíce mi zůstává trčet před tváří. Téměř v každém uvařeném bobu je termit! Najednou vidím, čeho jsem si dříve nevšiml. Z police, stolu, ze židlí se sbíhají k našim miskám termiti. Centimetr velcí, s vlhkými, měkkými těly... Desítky mi jich lezou po rukou, na lžíci...
"Člověče! Kamaráde ..."
José spolkl první sousto. "Jednou v arabském Bejrútu jsem si na trhu koupil datle." Netečně vyhlíží oknem do setmělého pralesa. Také jeho ruce pokrývá hemžící se vrstva termitů. Nese k ústům další plnou lžíci. "Byly krásné. A byly to prodavačovy poslední datle, stály mne dost peněz. Šel jsem do námořnické ubytovny a cestou, za tmy, jsem si na datlích pochutnával. V ubytovně jsem rozsvítil... Datle se hemžily červy!" José polyká a nabírá z misky další vrchovatou lžíci. "Peníze už jsem neměl. Co mi zbývalo...? Zhasl jsem světlo a potmě jsem si dál pochutnával na draze koupených datlích."
Máš hlad? Jako vlk! No tak, Oto, do toho!
Mlčky zhasínám Joisého ricinové svíčky a v nastalé tmě oba pojídáme podivnou večeři: kostarické boby s termity.

Tanec na stožáru

Konečně tedy spatřím legendárního bruja - čaroděje Garciu Los Fuentose, který je podle lidového vyprávění potomkem aztéckých bohů. Už na pobřeží jsme o něm s Josém slyšeli mnoho fantastických zkazek. Jak předpověděl vítěze národních kohoutích zápasů, jak vztáhnutím ruky uhasil požár bavlníkových polí! Zná prý tajemství božského ptáka macawú, což mu, společně se silnou vůlí, dodává neuvěřitelnou moc.
"Vstupte," vráscitá Mexičanka otevírá dveře z temné chodby.
Na prostém lůžku leží stařec. Z šedivých vlasů a vousů vykukují horečnatě planoucí oči. Levá noha, ovázaná kusem pruhované látky, spočívá na stoličce vedle lůžka. Garciovi Los Fuentosovi je asi sedmdesát let, představoval jsem si

lidového hrdinu svěžejšího.
"Včera...," čaroděj sípavě kašle a kyne rukou, abych se k němu posadil, "se pode mnou prolomil most. Nachlazené plíce a zlomená noha." Stařec si vleže hraje se svitky stromové kůry. "Brzy se vyléčím. A co přivádí vás, seňore?"
Řekl jsem, že jsem ho odedávna toužil poznat. "Je pravda všechno, co se o vás vypráví?"
"Neumím o nic více než můj děd, než můj otec Felipo..." Kůra v brujově ruce se prohýbá, kroutí, až nabývá podoby muže. "Jste dobrý člověk, seňore!" Ve světlém obrysu figurky rozpoznávám - sebe! "Kdybyste byl špatný muž, seňore, kůra by ztmavěla a nepřijala vaši podobu." Pod starcovými prsty vzniká další světlá figurka. "Máte věrného přítele. Rozešli jste se proti své vůli. Ale brzy se opět shledáte..."
Jak tohle může Garcia Los Fuentos vědět? Rozešli jsme se s Josém za podivných okolností. Vlastně rozejeli jsme se: já na nápravě mezi koly pod pátým vagónem, kdežto José pod čtvrtým. Jenže zrovna mezi námi vlak rozpojili. Nevěděl jsem, kam jedu já a kde skončí José.
"Za týden bude slavnost voladorů. Zúčastníte se, brujo Fuentosi?"
"Pevně v to věřím," pokynul k rohu místnosti. "Připravuji obětní dary." Na polici leží zdobená domácí čokoláda, péra z krocanů a kohoutů svázaná do kytic, stříbrná tabatěrka, domácí tabák a doutníky. "Seňore...," starce přepadá záchvat kašle, " ... na shledanou ..."
Jdu marimbou, mokrou stezkou vyšlapanou lidskými chodidly. Dias arrierosí Ahoj mezkaři! Odevšad zní hudrování krocanů a kohoutí vřískot. Z daleka putují celé rodiny na pahuatlánskou slavnost.
Poslední zastávka železnice pod horami. Jakýsi chlap se dře s pražci ...
"Otakare! Kamaráde zlatá!"
"Co tady děláš, José?"
Zatoulaný přítel ukazuje, abych se neptal, ale chytil raději druhý konec těžkého pražce. "Platím jízdné!"
V téhle stanici ho objevili pod vagónem. Řekli, že ho jako černého pasažéra nevydají policii, ale musí složit vagóny pražců. Aby neupláchl, vzali mu boty, košili i klobouk. Čtyři dny musí pracovat. "Ale když jsi tu ty, budeme makat jen dva dny."
Železničářům se naše trampská solidarita zamlouvá a po skončení práce nás propouštějí dokonce s malou mzdou.
"Tak kam, Otakare?"
Líčím svou návštěvu u věhlasného Garcii Los Fuentose. Je sešlý věkem, nemocný, zraněný ... A přece se chystá na slavnost.
A my? K dějišti aztéckých oslav přicházíme ve chvíli, kdy otomijští Indiáni dokončují výkop hluboké jámy a vkládají do ní obětní dary. Největší část tvoří předměty, které jsem viděl u bruja Fuentose. Pak Otomiové zasazují do výkopu silný hlazený kmen stromu, kterému usekli vršek. Malé děti táhnou od lesa popínavé šlahouny, jež Indiáni upevňují na kmen.
Noc trávíme přitisknuti k tělům Indiánů v ayatech, ramenních přehozech, které slouží jako ochrana proti zimě i vedru.
Ráno tisíce kohoutů odtroubí budíček. Na náves přicházíme časně a přece pozdě. Mnoho přespolních zde nocovalo a nyní mají nejlepší místa. Také stožár vypadá jinak: nahoře se otáčí jakýsi věnec se čtyřmi tyčemi, z jehož konců visí krátká lana.
Indián v modrém sarrapu k nám napřahuje ruku: "Vstupné!"
"Máš, José?"
"Jen deset pesos!"
"Dej mu je!"
"Ne pesos," odmítá Indián. "Platí se krocanem. Nebo kohoutem." Proto nás tedy všude provázel křik kohoutů a krocanů! "Nemáte? Odejděte!"
V odlehlé uličce pozorujeme, jak se řadí zástup voladorů. Jsou to muži v dávném aztéckém šatu bílých košilích, rudých kalhotkách po kolena. Jsou šikmo přepásáni červenými šátky a z pat mokasínů jim trčí dlouhá krocaní péra.
Od návsi se nesou zvuky fléten, trubek a chřestidel. Voladoři odešli. Slavnost juego de los voladores, letos prý obzvlášť velkolepá, neboť Mexičané oslavují sté výročí nezávislosti na Španělsku, začala.
"Podívej, pěkná tribuna, José! A bez vstupného ..."
Za okamžik sedíme na střeše stavení nad pahuatlánskou návsí. Máme lepší výhled než diváci pod stožárem.
Čtyři voladoři jsou již v polovině tance. V různých výškách se jednou rukou a nohou přidržují stožáru a vnějšími končetinami napodobují let ptáků.
"Jste ptáci posvátní, kteří odlétají do čtyř světových stran," zpívají Mexičané: kreolové, mesticové a Indiáni s pohledy upřenými vzhůru, "aby všude hlásali nezničitelnost Aztéků a slávu!"
Voladoři dosáhli vrcholu stožáru. Hlavami dolů se zavěsili do lan a pohybem těl roztáčejí dřevěné tyče. Nyní se lano s jedním voladorem prudce spouští do hlubiny. Tělo klesá, velkými otáčkami krouží kolem stožáru ...
„... dvě ... deset! Třináct je číslo macawi!"
Třináctou otáčkou postupně všichni voladoři stanuli na zemi. Nástroje hrají tichou, chvějivou melodii.
Kdosi opět vylézá na stožár. Sám. Jediný. Napodobuje let ptáka, mává oběma rukama. Stoupá do výše pouze silou svých nohou.
"To je ... To je Garcia Los Fuentos!"
"Tenhle člověk, tenhle akrobat, že si před týdnem zlomil nohu?"
Stařec s bíle vlajícími vlasy je od nás vzdálen sto metrů.
"Los Fuentos! Brujo Fuentos!" volá shromáždění.
Miláček Mexičanů stojí na vrcholu stožáru. Chřestidla a dechové nástroje spustily ohnivou melodii. Stařec tančí.
Křepčí na vrcholu stožáru. Hudba zrychluje. Dav na návsi jako uhranutý tleská do rytmu. Potomek aztéckých bohů poletuje nad mexickým lidem jako bájný pták macawi.

Teprve třetího dne po skončení slavnosti jsme se v městě Pachuce dočetli v novinách, že hlavním tanečníkem nebyl churavý Garcia Los Fuentos, nýbrž jeho otec - devadesátiletý Felipo Los Fuentos.

Jararaka

Nemyslete si, že v Jižní Americe narazíte na každém kroku na hada. Kdepak. Celé týdny jsem mnohdy procházel pralesem a nezahlédl ani jednoho. Jindy jsem ale ani nevylezl z boudy a na stromě zašelestil jedovatý křovák, anebo se v trávě mihl korálovec či chřestýš. Nejrozšířenějšího brazilského hada, jararaku, jsem spatřil jen asi pětkrát.
Kdy poprvé? Když mi bylo šestnáct. Šel jsem z Bělému do nedalekého Guamá. V opuštěné krajině pojednou zpozoruju u cesty dva Indiány. Jsou skloněni nad čímsi v trávě, spiklenecky se rozhlížejí a vidlicemi tisknou k zemi rozvinuté tělo hada. Tmavošedá kůže přechází vpředu ve světlejší. Se široce rozevřeným jícnem se hadí hlava vzpíná vzhůru, škubavě těká kolem. Za dvěma bičíky jazyka vylétá pronikavý sykot a z horního patra trčí dlouhé jedové zuby.
"Drž se zpátky, chlapče!" šklebí se Indiáni. "Tohle je jararaka!" Opět se spiklenecky ohlížejí ke vzdálenému ohybu cesty. Přesvědčují se, zda někdo není nablízku. Bůhví, co mají v úmyslu. Lámu u protějšího okraje silný klacek a zpovzdálí sleduju, co se bude dít.
Starší Indián převzal obě vidlice. V ruce mladšího se zaleskl nůž. Shýbá se nad hadem. Šmik! Druhý Indián obratně vidlicemi otáčí hadím tělem. Nové říznutí! Neodolám a ostražitě se přibližuji.
Jararaka má naříznutou kůži za hlavou a u ocasu. Indiánův nůž jede po břišní straně jejího těla. Pak se muži pokoušejí kůži stáhnout. Kdesi na hřbetě se zachytila. Nůž mizí v kapse a Indián buší do hada klackem, otlouká ho jako pišťaličku, až konečně kůže povolí.
"Mlčet, kluku, mlčet!" pohrozí mi Indiáni a odcházejí.
Získali trofej, kterou zákon bílých úředníků, zakazující týrat zvířata, neschvaluje, ale kterou zase jiní běloši, turisté, dobře zaplatí. Z kůže stažená jararaka se svíjí v prachu cesty. Přistupuju a dobíjím ji úderem za hlavu.
Snad jsem se touhle smrtí z milosti stal chráněncem hadího božstva: trvalo několik let, než mi vstoupila do cesty další jararaka. To už jsem znal řadu případů uštknutí, končících smrtí. Občas pomůže alkohol, osvědčený, vždy dostupný lék. Postižený však většinou trpí následky po celý život. Trápí ho závratě a bolesti u srdce, z rány vytéká hnis a často se vytvářejí nádory.
Jednou jsem na jakési farmě organizoval skládání santalového dřeva. Před polednem jsem vyšel ven se synem majitele farmy, abych se podíval, jak práce pokročila. A hleďme - vůbec nepokročila. Ona totiž ještě ani nezačala. Dělníci utekli před slunečním žárem do čeledníku. Jen jeden starý dělník s doširoka rozhozenýma nohama leží v chládku u plotu.
"Tam!" vykřikl Juško. "Jararaka!"
Byl bych přísahal, že i já zahlédl hada, jak zaútočil na ležící tělo a pak, vyrušen naším příchodem, bleskurychle zmizel v porostu.
"Bastio! O que é, Bastio?" volá Juško.
"Co je s vámi, člověče?"
Dělník nepohnutě leží v trávě.
"Uštkla ho," děsí se Juško.
Cloumám ležícím tělem, až Bastio procitá, rozespale si mne oči.
"Co se děje, pane?"
"Viděli jsme jararaku! Tady! Neuštkla tě, Bastio?"
Polonahý, bosý mestic se posadil. "Cože? Jararaka?" Prohlíží, ohmatává se po těle. "Ne! Jsem v pořádku, pane!"
Teprve nyní si uvědomil, že jsme ho přistihli při zahálce a rychle se dekuje. Sotva došlápl na bosé chodidlo - jako by stoupl na dikobraza! Znovu klesá do trávy.
Skláním se nad Bastiovou pravou nohou.
"Nic to není," říkám. "Stoupl jsi na trn, Bastio."
Rána nekrvácí, mestic si nestěžuje na bolest. Cizí těleso neproniklo do živého masa, uvízlo v tvrdé vrstvě chodidla. Nožem jej vyjímám a schovávám do kapsy. Juško zkoprněle přihlíží, jak odvádím Bastia do čeledníku a jak ho dlouho do noci zpíjím kořalkou ...
Příštího dne ještě před obědem se Bastio připojuje k dělníkům, dohánějícím zameškanou práci. Farmář Garren je udiven, když mu vyprávím příběh a pokládám na stůl předmět, který uvízl v Bastiově zrohovatělém chodidle: jedovatý jararačí zub!

Oheň Svatého Eliáše

"Po padesáti letech na moři mne nemůže zhola nic překvapit," opakoval pořád sedmdesátiletý lodník.
A přece ...
Trojstěžník Hohenzollern urazil polovinu vzdálenosti mezi Anglií a Novým Yorkem. Příznivý vítr se opírá do plachet. Na obou lodních bocích končí výměna hlídek.
Do kajuty mužstva zaznívá lodníkův hlas.
"Zrzounovi hoří hlava! Zrzoun hoří!"
"I to jo! Před makovicí zrzavého Francesca musí samotné slunce smeknout!"
"No a proto dědek tak řádí?" diví se Ruda Bogan.
"Pil rum nebo gin?"
"Že by se zhlídl v kapitánovi?"

Z paluby zní dupot vzrušených kroků a poplašné rány do kolejnice.
"Oheň! Oheň! Oheň!"
Konec legrace. Vybíháme na chodbu k palubním schodům. Dva muži z požárního družstva rozmotávají hadici. Jiní vlekou ze skladu pumpu.
"Poplach!" křičí shora lodník. "Hoří!"
Vybíhám s Rudou Boganem na palubu a hned prvý pohled z nás vyráží dech! Těsně vedle nás poskakuje drobný fialový oheň! Mihotavé plaménky se táhnou po celém lodním zábradlí!
Ruda ukazuje ke stěžni. Ráhna jiskří zeleným svitem, jako by po nich poskakovaly kulečníkové koule. Na vrcholu předního stěžně se třepetá asi metr vysoký žlutooranžový plamen!
Palubou proniká chvějivý, nepříjemný zvuk. Kolem nás běží požární družstvo. Muži spouštějí konec hadice do moře a zapínají pumpu. Její sykot však nestačí přehlušit dotěrný, chvějivý zvuk.
Také střechu radiostanice olizují ohnivá jazyky.
"Rudo! Tvoje vlasy!"
"Otakare, tvoje taky! Máš nad hlavou svatozář!"
Lodník a zrzoun Francesco zmateně pobíhají po palubě.
"Námořníci!" Na můstku se objevil kapitán s pevním důstojníkem. Megafon hlásí: "Zachovejte klid! Nedotýkejte se kovových předmětů! Požární družstvo zůstane v pohotovosti. Muži! Dostali jsme se do oblasti elektrických výbojů. Nehrozí nám žádné nebezpečí! Ohnivé jiskření, které vidíte kolem, je neškodný přírodní úkaz. Oheň svatého Eliáše!"
Požárníci zastavují pumpu.
"Dědek jeden! A to je padesát let na moři!"
"Tohle ti nezapomeneme!"
Celá posádka se shromáždila pod můstkem a přihlíží podivuhodnému divadlu. Nádherně zbarvené plameny poskakují nad ráhny a lodním zábradlím: bude pěkné počasí. Kdyby sjížděly s předmětů dolů, následovala by bouře, jediný plamen, na stěžni, prý věští neštěstí - ztroskotání lodi. Tak vzpomínají zkušení mořští vlci na staré pověry.
První důstojník se pokouší zapálit si od fialových plaménků doutník. Nedaří se mu to. "Oheň nemá žádnou sílu... Žádnou výhřevnost!"
Zanedlouho mizí znepokojivé svatozáře nad našimi hlavami a chvějivý zvuk slábne. V dálce na pravém boku se objevuje nákladní dvojstěžník. Je to čarokrásný pohled! Obrysy lodi jsou obtaženy pastelově zeleným, žlutým a oranžovým svitem!
Když jsme se ráno probudili, starý dobrý trojstěžník Hohenzollern nám bez barevné hry plamenů připadal schlíplý a ubohý.

Zázračný střelec

Že jsou Mexičané chvástaví? Snad někdy. Častěji však jsou zmořeni sluncem a ospalí. Ale nepřejte si je probudit.
Přišel jsem rozpálenou rovinou do vesnice.
Hned u prvního domku se ptám: "Kdepak tu máte krčmu?"
"Za kukuřičným polem," zní skoupá odpověď. "Starý Bellaréro."
"Krásné jméno. Jen jestli má také tak dobré pití?"
"Ještě lepší. Ale moc si s hostinským nezačínejte!"
"Copak?"
"Je nejlepším střelcem v kraji."
Od oken domku se drolí kusé věty:
"Je mu osmdesát let."
"Je to zázračný střelec!"
"V neděli budou střelecké závody."
"Seňor Bellaréro se jich zúčastní?"
"Ne."
"Proč?"
"Bude se ženit."
Jsem zvědav na člověka, který ještě v pokročilém věku sklízí obdiv Mexičanů, docházím ke krčmě. A jsem zklamán! Na zápraží se choulí tichá hromádka, věchýtek, sluncem vysušené nic. Jen oblak cigaretového dýmu a dílo místního holiče, široké kotlety pod holou lebkou, svědčí o dřímajícím životě.
Vím, že na Mexičany platí uhlazená mluva: "Vy ráčíte být seňor Bellaréro?"
"Mnjo."
"Dáte mi, prosím, napít?"
"Mjo."
"V dnešním vedru by člověk vypil řeku, že?"
Stařec neodpovídá. Nehýbá se. Ze šenkovní místnosti vychází asi dvanáctiletý chlapec, říká, že se jmenuje Franceto, a podává mi plnou nádobu.
"Slyšel jsem," vylévám si zbytek vody na zátylek, "že jste zázračný střelec?"
"Zamlada jo ..."
Přistupuji blíž. Jsem rozhodnut přimět starce, aby mi předvedl svoje umění. Tuším že s penězi si na něj nepřijdu.
Vytahuju své dva kolty. Rukojeti jsou vykládané perletí.

"Krásné zbraně?"
"Ne. Jsou moc pro oči."
Za cestou stojí pár osamělých kukuřičných stvolů. Zamířím a - prásk, prásk, prásk. Tři těžké klasy odlétly.
Vyprávím o střeleckých kouscích v Texasu, Arizoně a Brazílii. Abych se vyrovnal mužům, kteří se narodili s koltem v ruce, musel jsem trénovat i šest hodin denně. Barvitě popisuju střelbu přes rameno, zasahování do vzduchu vyhozených mincí, rány bez vytažení koltu z pouzdra.
"To neumím," mžourá stařík očima. "Ale na padesát kroků trefím všechno."
"Nevěřím! To není možné!"
Staroch vrávoravě povstal. Hubené nohy vypadávají z nohavic. Těžké kolty visí od splasklých stehen. Cigareta v koutku úst se chvěje, oči uhýbají před štiplavým kouřem.
A vtom to začalo: třesoucí se ruce sjely ke zbraním. Prásk! Prásk! Starý pálí od boku. Prásk! Celý se klepe. Střílí vzhůru, dolů, do stran, za cestu, k domu. Řinčí sklo, praská dřevo, duní plech, zbraně vychrlí v několika okamžicích dvanáct ran; pak se stařík znovu sesouvá na prkna zápraží.
Jdu se s Francetem podívat na výsledek střelby. Vidíme kámen smetený s cesty, ptáka zasaženého v letu, dvě rozstřílené láhve, naštíplou tyč plotu, ustřelený kus plechu ze střechy, v pádu zasažený dokonce třikrát. Všech dvanáct v rychlém sledu vypálených kulek našlo svůj cíl!
Pln obdivu se skláním ke starochovi. Je to neuvěřitelné: chvějí se mu ruce, celý se klepe jako zatoulaný pes, a přece trefí, co si zamane.
"Řekněte mi, jak tohle dokážete?"
"Vtip je," ozývá se z oblaku kouře, "vědět v které chvíli zmáčknout kohoutek!"
Teprve později jsem ocenil nejlepší střeleckou radu, jaké se mi kdy dostalo. Míření, vliv vzdálenosti, držení zbraně, odklon mušky, to všechno se dá pílí nadřít. Ale ten podivuhodný cit, umění přilepit se téměř bez míření na cíl skutečně vyžaduje: vědět, ve které chvíli to zmáčknout!

Past na vetřelce

Potraviny, nitě, psací stroj, tablety proti malárii, buzoly, sluneční brýle, klobouky, filmy, vařiče značky Coleman ...
Tři dny jsme strávili obstaráváním zásob pro severoamerickou universitní výpravu. Obyvatelé peruánského městečka potkávali mne s Josefem častěji než místní strážníky.
"Goodbye!" Američané přibouchli bočnice.
"Mějte se, profesoři," máváme za odjíždějící osmitunkou.
"Člověče, museli by být na hlavu padlí, aby s takovou výzbrojí neobjevili aspoň pět chrámů starých Inků," závidí Josef Archer.
Za své služby jsme dostali desetidolar. Právě dost, abychom si koupili starší kulovnici a dvě mačety. Pak jsme vyrazili k plantážím pana Roustinneze, který prý potřebuje předáka a strojníka. Zprvu jsme šli podél řeky, potom jsme odbočili k jihu. Pohltila nás zelená tma. Prales neuvěřitelně rychle proměňuje krajinu. Země pod našima nohama se znenáhla zvedá. Jak se blížíme k Andám, stále více přibývá kamenité podnože. Při klopýtnutí vdechujeme z hejna komárů, kroužících kolem našich hlav.
Dobře se na to místo pamatuju: šli jsme podél prudkého srázu, museli jsme se potýkat s korunami stromů, které zleva zahrazovaly cestu a vpravo jsme zase bez shýbnutí mohli trhat oranžové houby.
"Oto, kamaráde..." Archer nedopověděl. V té chvíli jsem totiž už vedle něho nestál. Zmizel jsem.
Cítím, že padám, rukama si chráním obličej. Ale dopadl jsem měkce. Ohmatávám se, nic nemám zlomeno. Ze tmy se stává šero. Jsem na dně jakéhosi kuželovitého trychtýře; nahoře je úzký, dole se rozšiřuje. Stěny tvoří hrubě opracované kameny. Jak to, že tak dobře rozeznávám jejich obrysy? Proudí sem světlo. Záře sem neproniká shora, ale z boku! Po straně kužele je mnoho světelných otvorů velikých jako pěst.
Překvapilo mne, že neslyším Archera. Promeškal jsem jeho volání, kamarád zřejmě nezahlédl díru a hledá mne v okolí.
"Archere! Archere!"
Dno kamenného trychtýře je vystláno černým sypkým prachem. Je to past na zvěř? Kdo by ji tady zbudoval, uprostřed divočiny? Zvedám se na nohy. Nahoru k jícnu zbývají ještě tři metry. Tam se nedostanu! Nedaleko mé tváře žhne pět světelných otvorů. Cítím nepříjemné teplo.
Slunce nelítostně bodá. Zmocňuje se mne úzkost. Mám pocit, že můj oděv chytil, hořím ... Zběsile volám: "Archere!"
"Neřvi!" Shora se ke mně snáší dlouhá liána. "Chyť se!"
Za okamžik stojím vedle kamaráda. "Jsem v pořádku, Josefe." Sám se teď divím, co mne mohlo tak vyděsit. Samozřejmě, nechlubím se svým strachem. Říkám Archerovi jen o pasti a světelných otvorech.
"Hlouposti... Drž liánu!" Josef mizí v díře.
"Jsi dole, Pepíku?"
"Jo, stojím."
Pak už slyším jen tiché oddychování. Najednou se Josef prudce zavěsil na liánu a v otvoru se objevuje jeho zarudlá tvář.
"Člověče, to není past na zvěř!" V ruce svírá jakýsi předmět. "Já ti měl takový děsný pocit." Položí věc do rozsochy blízkého kmene a oběma rukama se chápe tlumoku. "Zaplavilo mne hrozné vedro! Jako by na mně měly chytit šaty."
Pod bambusovým stvolem vyrazil plamen. Přiskočili jsme a uhasili jej.
"Oto, udělali jsme úžasný objev!" Archer bere z rozsochy stromu předmět, který vytrhl dole ze stěny. "Je to zvětšovací sklo! Čočka!"

Vzpomínám, co mi jeden misionář vyprávěl o dávných Incích. Přístupy do své říše zatarasovali pastmi na vetřelce.
"Objevili jsme dávný incký vynález!" vyhrkneme oba. "Past na vetřelce! Kdo do ni padl - uhořel!"
"Co teď?"
"Pojďme na nejbližší úřad!"
"Jasně, takovou věc musíme ohlásit!"
"Už se těším, Oto, jak o nás budou psát v novinách. Zasloužilí objevitelé! Pánové Archer a Batlička učinili významný nález."
K plantážím farmáře Roustinneze chybělo možná už jen pár hodin cesty, ale stalo se, že do jakési osady jsme se dostali až třetího dne.
"Objevili jsme památku po starých Incích! Past na vetřelce!" hlásíme místnímu strážníkovi. Má kůži jako vydělanou vepřovici, žíly na rukou mu vystupují jako provazy. "No jo, co se dá dělat, kde je to?"
"Nahoře v pralese. Tři dny cesty."
Vstal hrozně nerad, vzal pušku a šel s námi. Ještě téhož večera jsme však byli zpátky v osadě.
"Vy pacholci, já vám ukážu staré Inky," kleje policista. "Vodit mne za nos dokola pralesem! Bloudit dvakrát stejnými místy!" Pažbou pušky nás žene k úřední budově. "U nás máme taky dobrou," otevírá dveře sešlého vězení, "past na vetřelce!"
Dušujeme se, že všechno je omyl. To asi dělá to letošní vedro. Nic jsme neobjevili! Pusťte nás, drahý pane, jsme cizinci, trampové, jdeme na práci k farmáři Roustinnezovi!
"Oto," povídá daleko od osady Pepík Archer, "tak si myslím, kamaráde, že na tyhle historické objevy vážně musíš mít bedny zásob, vařič značky Coleman a nákladní osmitunku. Pak ti možná někdo uvěří."
"Hm, až budeme mít prachy, koupíme si buzolu!"
Na farmu pana Roustinneze jsme jakživi nedošli.

Smolař

Motor bezvadně naskočil a fordka se rozjela. Sedím s Archerem na zadních sklopných sedadlech, za námi jsou tři metry volného nákladního prostoru. Městských světel ubývá, auto se už jen zřídka vřítí do křižovatky jako smršť.
"Máte strach?" ptá se Dufty od volantu. Seznámili jsme se před několika hodinami, když v guayanských kavárnách kdekoho hostil, štědře platil a rozhazoval. "Nevěříte, že vyděláte pět set dolarů?"
Archer civí do chabé záře reflektorů před vozem.
"Dufty, proč ti vlastně říkají Smolař?"
"Hrome," Dufty nadává na opravářskou dílnu, kde mu dopoledne při výměně baterie špatně seřídili světla. "Smolař?! Haha smůlu vám nepřinesu, buďte bez obav. Když se to tak vezme: smůla byla vždycky moje štěstí. V šestnácti jsem v Kanadě nasekával borovice. Denně vytekla spousta smůly. Dobré živobytí. Ale našel jsem lepší. Slyšeli jste o kalifornských smolných jezerech?" Přejíždíme most širokého toku řeky Cotticy, a já se přistihuji, že více než Duftyho osud mne zajímá neurčitý cíl naší cesty. "Smolná jezera, mládenci, to byl zlatý důl. Pětimetrová hlubina husté lepkavé hmoty! Člověk musel být opatrný, protože i největšímu zvířeti, skvrnité pumě nebo jelenu, nebylo pomoci, když zapadlo do pryskyřičného kalu. Ono se řekne smolař, nádeník, ale já tu smůlu čerpal a prodával ve velkém."
Odbočujeme z asfaltové silnice. Krytá nákladní fordka přeskakuje výmoly. Archera a mne tlučou hlavně kulovnic do brady.
"Řekneš nám konečně, kam jedeme?"
"Zaručuju vám každému pět set dolarů za noc!" opakuje Smolař.
"Ven s tím!"
"Nesmí se to rozkřiknout, mládenci."
"Umíme mlčet!"
"Čestné slovo!"
"Kožešník v Paramaribu," pokračuje Smolař, "mi za každý nezpracovaný kus platí tři sta dolarů. Sám na tom hromsky vydělá. A já? Na jeden zátah skolím tucet ještěrů ..." Fordka zpomalila. Jako píďalka se vlní zpředu dozadu. V oknech se usadila černá, neproniknutelná tma.
"Kde to jsme?"
"Mezi dvěma rameny Cotticy."
"Chodím na ně zásadně v noci, v tom je celý vtip. Kajmani za tmy vylézají z vody a kladou na mělčinách vejce. Přecházejí z jednoho říčního ramene do druhého. Cítí se bezpečni. A já vjedu do kajmaního pole vozem. Zastavím. V tichosti všechno připravím, a pak zapnu světla. Kajmani jsou oslepeni, trvá půl minuty než se vzpamatují. A za tu dobu všechny ty bestie vystřílím."
Kodrcavý pohyb ustal. Jsme na místě.
"Sáhni za sedadlo!"
Duffty-Smolař bere od podlahy naviják a Archer páčí přes opěradlo těžký přenosný reflektor.
"Hlavně ticho," Smolař se obrací ke mně. "Nabij kulovnici. Cestou můžeme narazit na nějakého kajmana."
Vystupujeme z auta. Po kotníky zapadáme do bahna. Smolař jde první, odmotává z navijáku kabel. Za námi se šine Archer s těžkou, temnou masou reflektoru a zatemněnou baterkou, která vrhá úzký pruh světla.
V bažině kolem nás to občas zamlaskne. Konečně zdoláváme asi padesátimetrový úsek rovinaté bažiny. Smolař přebírá od Archera reflektor. Nasměruje jej k autu, připojí kabel a zabodává trojnožku do země.
"Tumáš," vtiskne mi do ruky Archerovu baterku. "Čekej. Až zapnu světla, rozhlédni se, a pal!"

Vidím těkavé siluety, později pouze slyším, jak se muži vracejí k autu. Rozhodím kolem sebe řídké paprsky světla. Bažina je klidná. Pak zaklaply dveře fordky. Duffty - Smolař nám slibuje po pěti stech dolarech! Možná, že přehání a výdělek bude menší. Ale i za polovinu té sumy se dostaneme do Kalifornie.
Napravo se ozval cachtavý zvuk. Posvítím tam baterkou. Kajman! Nehýbá se. Je vzdálen asi sedm metrů. Vidím dvojici nazelenalých očí, mohutné, šupinaté, do oblouku prohnuté tělo. Na tuhle vzdálenost mi zatím nehrozí nebezpečí! Zhasínám. Čekám. Trvá to dlouho, než Smolař zapne reflektory.
Teď! Světlo! Ale co to? Nemohu střílet! Co se stalo? Nedohlédnu ani ke kajmanovi sedm metrů ode mne!
Mdlý svit automobilových reflektorů sahá jen pár kroků před nárazníky a přenosný reflektor po mé levici se vůbec nerozsvítil. Zato kajman ožil. Plíživě se šine bahnem ke mně. Jestli se přiblíží ještě o metr, budu muset předčasně vystřelit a zkazím lov.
Od auta se nese tiché klení. Pak zahvízdání. Znamení! Zřejmě chtějí abych se vrátil.
Světla fordky zhasla, a já, se zatemněnou baterkou na klopě kabátu a s reflektorem a kulovnicí, poslepu tápu bažinou. Černá noc by se dala krájet.
Slyším Smolařovy nadávky. Upustil baterku do bahna a nemůže ji najít. Rozeznávám obrysy jeho těla: napřimuje se u motoru.
Vzadu za fordkou znějí tiché, plíživé zvuky. Beze slova zbavujeme své boty žvanců bláta, vstupujeme do vozu a zavíráme za sebou dveře. Tenkým plechem ohraničený prostor vzbuzuje pocit bezpečí.
"Čert ví," otírá si Smolař hadrem tvář a ruce, "co s tou rachotinou je! V poledne jsem vzal vůz z opravny. Dali mi novou baterii. Vypadá to na přerušený přívod proudu," šlápl na pedál startéru, ale vůz ani nezaškytl. "Z lovu nebude nic."
Bác! Dostali jsme úder do zavazadlového prostoru.
"Kajman!"
"Pokud rána ocasem nejde přes okna, nemůže se nic stát," Smolař náruživě kouří a oklepává popel pootevřeným oknem.
"Dej to sem, Smolaři! Nahodím ti zpředu motor!"
Duffty mi podává nouzovou startovací kliku.
Chci otevřít dveře. Nejde to!
Archer svítí přes sklo baterkou.
Necelé dva metry od auta svítí dva páry zelených kajmaních očí. A co horšího: světlo naráží na hladinu bažiny výše, než je dolní okraj dveří! Fordka zapadá do bahna!
Smolař s Archerem lomcují po řadě všemi dveřmi. Je to marné; žádnými nelze pohnout.
Úder ocasu olízl bok vozu na Archerově straně. Tiše klejeme. Nic horšího nás nemohlo potkat. Vtom se obzor vpravo od nás zalil žlutou oslnivou září... Bác! Prásk! Bác! Bác! Rozpoutala se střelba jako na divokém západě.
"Duffty! Někdo tam je... taky na lovu ..."
"Dejme znamení! Vypalme dvě rány, Smolaři, a přijdou nám na pomoc!"
"Kdepak," Smolař kouří, neodvrací se od volantu. "Vystřelíte a oni budou myslet, že je má na mušce říční policie. Upláchnou jako zajíci. Víte, pánové," vznešeně odhodil velký řeřavý nedopalek do tmy, "ony zdejší zákony nejsou zcela nakloněny tomuto způsobu lovu."
Co se dělo pak lze těžko spořádaně vyprávět. Zprava se na nás valili vyplašení kajmani. Desítky a desítky mohutných ještěrů. Fordka se prohýbala pod údery jejich ocasů. Archer svítil, Smolař nabíjel, a já pálil z obou kulovnic. Pojednou dostala fordka ránu, která přerazila příčku mezi předním a zadním oknem. Ještě jeden úder tímto směrem a kdokoli z nás může být nebezpečně zasažen ...

"Seďte dál, mládenci! Já vás na lov pozval! Já nesu odpovědnost!" Duffty povstává od kavárenského stolu. "Špatně bych skončil, nebýt vaší odvahy, s jakou jste mi po noční chůzi kajmaní bažinou přijeli s traktorem na pomoc." Před námi stojí dva guayanští policisté a zatýkají Smolaře. "Žádná smůla, ale moje hloupá nedbalost. V opravně mi nedali novou baterii. Nechali v motoru vybitou. A já, hlupák, si stav vozu nezkontroloval." Smolař mezi dvěma policisty vykročil. "Tak příště, asi tak za dva roky, nashle!"

Tajemství černé Negrity

"Černá panenka Negrita! Pýcha Kostariky! Má cenu mnoha miliónů. Před lety byla uloupena." Policejní kapitán potřásá hlavou, až mu s čela odlétají kapky potu. "Měli jsme co dělat, než jsme sochu vypátrali a zatkli lupiče."
"Tak říkáte, že ten člověk vám nabídl ..."
"Buzolu," povídá José.
"A fotoaparát," dodávám.
"Trochu málo za pýchu Kostariky, nezdá se vám?" protáhl kapitán.
"Bez buzoly jsme v pralese nemožní."
"Když své objevy nevyfotografujeme, nikdo nám nevěří."
"Moc rádi bychom se poohlédli po pokladu starých Mayů ..."
"Nelžete! Arrétez!" Kapitán pobaveně hledí k našim roztřepeným nohavicím. "Vy dva jste pěkní ptáčci! Děláte si ze mne srandu. Abych vás nedal zavřít!" Vystřelil ukazovákem. "Ven!"
Vypadli jsme do sešlých ulic. Tohle kostarické město nemá elektřinu, vodovod ani dlažbu. Lidé se vymlouvají na častá zemětřesení, za kterých prý není nad staré dřevěné domy. Blížíme se k jediné zděné stavbě, ke katedrále.
"Tak co? Uděláme to?"

"Buzolu nám dal," José poklepává na dvě boule za košilí, "fotoaparát taky. Nejlepší bude vzít nohy na ramena a ..."
Ale on jde za námi! Muž, který se nám ráno představil jako redaktor guatemalského Imparcialu. Jeho čtenáře prý zajímá obsah kamenného náhrobku. Socha černé Negrity! - "Ten rozruch, pánové! Popis největšího kostarického tajemství na první stránce guatemalských novin! Žádný strach! Ke krádeži vás nenabádám! Chci jen vědět, jak vypadá!"
Redaktor, oblečený do elegantních šatů, je nám v patách. Několikrát zakličkujeme bočními uličkami. Není pochyb, sleduje nás.
"Hlídá si svůj fotoaparát a buzolu."
"Koukni, Oto, na jeho kapsu. Má v ní pistoli."
Podruhé se stáčíme ke katedrále. Snesla se tma a my stojíme před řetězem, oddělujícím prostor náhrobku od náměstí. Chlapík zmizel. Sem se neodvážil.
Překračujeme řetěz a opatrně se blížíme k temným obrysům. Jak jsme malí a slabí proti té mase kamene! Ohmatáváme chladnou hmotu a hned víme, proč jsme byli policejnímu kapitánovi k smíchu. Kdo by chtěl pohnout horní deskou náhrobku, musel by přijet s ohromnými stroji, nebo bednou dynamitu.
Temné obrysy katedrály, s kulatou střední kopulí a dvěma věžičkami po stranách, čnějí k obloze.
Mezi ohromnými pláty nahmatáváme podlouhlý, nízký otvor.
"Vstrč tam ruku!"
"Jo. A něco mne kousne..."
Pak si dá José říct a vsune tam prsty. Pak ruku až po loket. Natáčí se bokem a zajíždí do otvoru pravicí až po rameno.
"Bude to pěkně hluboké..."
"Fotoaparát! Jediný snímek a chlapa z Imparcialu máme z krku!"
Dlouho trvá, než se nám podaří vsunout do otvoru aparát.
Zažíhám magnéziový pásek, zatímco José po hmatu směřuje oko přístroje ke dnu náhrobku. Magnesium vzplálo. Přes prsty kapesník, cpu plamen do otvoru. "Teď, José!"
Hotovo!
Vtom nás zalila oslnivá záře.
"Ruce vzhůru!"
"Stát! Nehýbat se!"
Klapou závěry zbraní. Ozářeným náměstím přibíhají policisté.
José neuposlechl výzvy; nenechá přece spadnout do hlubiny fotoaparát. Já už provádím neslavnou gymnastiku, ale on je ještě schýlen nad náhrobkem.
"Neslyšels?" křičí policejní důstojník. "Dej to sem!" Vyškubne Josému aparát. Podává přístroj pobočníkovi a s potěšením pohlíží k našim vysoko zdviženým rukám.
Od katedrály přicházejí dva policisté a mezi nimi redaktor Imparcialu.
"Vy jste si najal tyhle muže?"
Muž sebevědomě přikývl.
"Vaše doklady!" přikázal kapitán.
Redaktor sahá do kapsy a vyjímá několik listin.
"Posviťte!" křikne důstojník. "Fotografie souhlasí... Oh, Vaše Excelence! Dovolili jsme si... omlouvám se, promiňte ..."
"Nepřehlédněte písemné pozvání vašeho ministerského předsedy pana Remóna. Jako guatemalský prezident mám přirozeně mnoho povinností, a jen málo času na své záliby. Ó, vy krásné historické památky Střední Ameriky!"
"Bude mi ctí," klaní se kapitán, "doprovodit vás do sídla pana ministerského předsedy. Prosím, Excelence, račte..." A dozadu sykne: "Vy dva zmizte!"
José kouká na mne, já na něho. Pak oba na guatemalského prezidenta, který odchází s čestným doprovodem, aniž nám věnoval jediný pohled.
"Otakare," vzpomene si za týden José v Puntarenas. "Musíme k fotografovi."
"To jsme tak slavní? Že jsme se setkali s nějakým prezidentem?"
"Ne. Protože on potkal nás."
Že on José, napadá mne o samotě před obchodem, že on, dřív než mu odebrali aparát, z něj vyňal filmovou desku?
Kamarád se vrací z obchodu zamračeně, schlíple.
"Je to zkažené, José?"
"Není."
"Výborně. Tak prodáme obrázek Imparcialu. Prezident pukne vzteky, že jsme mu vyfoukli jeho nápad."
José nastavuje filmovou desku proti slunci.
"Vidím starou bačkoru," povídám.
"No jo."
"Je to trochu rozmazané ..."
„I ne, Oto. Vidíš dobře," bručí José. "Dole v náhrobku vážně leží stará bačkora. Odřená. Roztrhaná. Kostaričtí pantátové se o svou černou Negritu náramně bojí, a tak ji odklidili někam na nenápadnější místo."
Ale zůstala nám buzola; dárek guatemalského prezidenta.

Tarantule

Slíďák! Tarantule! Kdysi tak kamarádi, kluci na vyšehradských hradbách, pojmenovali svoji partu. Klubový znak měli mnohem ohyzdnější, než je skutečná podoba vřetenovité kresby pavouka slíďáka.

Neuvěřitelné bylo, co mi po letech v neapolském přístavu vyprávěla jedna stařena. Koho prý tarantule kousne, ten pláče, směje se, zalévá se potem, až mrtev padne! Jako lék doporučovala hudbu, svižnou melodii - tarantelu!
Moc jsem na tyhle povídačky o jedovatých pavoucích nedal. Stařena oněměla hrůzou, když jsme já a Polák Lešek přiměli pořádnou sumou peněz jednoho mladého Itala, aby se nechal tarantulí kousnout. Velký apulský pavouk se mu prošel po hřbetu ruky, zaútočil - a kousl! Očekávali jsme, že se nic nestane. Brzy však začala Italovi ruka rudnout, prsty otekly a brněly. Trvalo tři dny než se uzdravil.
Jihoamerické Gran Chaco není žádný lázeňský kout, ani Riviéra, ani Posázaví. To léto však rovinu postihla zvlášť velká vedra. V severní Argentině propukly epidemie, polovina města Corrientes se potila na lůžku. Protože onemocněl také můj patron vrchní účetní Navarra, zamkl jsem jednoho dne sklad železářského zboží a řekl si, že navštívím krajana Vojtěcha Bendu v jeho osamělé usedlosti.
Vzal jsem kulovnici, na visutém zavěšeném mostě jsem si vyhrnul rukávy, a pak jsem se ponořil do zeleného porostu. Asi po hodině cesty liduprázdnou divočinou jsem přišel k jednomu bočnímu rameni Páraná. Znal jsem ten úsek řeky a věděl jsem, že v místech, kde na protějším břehu vystupuje šedý skalní štít, leží přes vodní tok kmen, po kterém jsem již několikrát bezpečně přešel řeku. Také toho dne jsem kmen snadno našel. Teprve v polovině, nad hladinou vířící řeky, jsem si uvědomil, že cosi není v pořádku. Kmen se kymácel do stran! A nekončil v travnatém pásu, ale kus níže, pod šedou skálou!
Jakmile jsem vkročil na nevelký skalní výstupek, kmen za mými zády se sesmekl a jeho uvolněný konec uchvátil proud. Stál jsem doslova na jedné noze: za mnou zpěněná řeka, přede mnou příkrá, asi sedm metrů vysoká skalní stěna! A k tomu břidlice! Kulovnici jsem hodil na záda a opatrně se drápal po drolící se stěně.
Vyšplhal jsem do výše necelých tří metrů, když moje levá ruka zajela hluboko do mechu ... Z promáčklé štěrbiny vylézá slíďák! Ohyzdně černá tarantule! Pavouk s dlouhýma, odporně chlupatýma nohama! Bezděčně jsem přenesl váhu těla na pravou ruku a levičku odtahuju co nejdál od pavouka. O oděvem zakryté části svého těla se nestarám, ale hlavu a ruce s vysoko vyhrnutými rukávy si musím chránit. Šátrám nohama, až konečně nacházím pevnou oporu. Uvolňuju si tím pravou ruku a pomalu ji přibližuji k levé. Slíďákovo tělo je neobyčejně velké. Dobře rozeznávám jeho čtyři přední oči, černý hřbet a špinavě žlutou kresbu vřetena na zadku, připomínající varovné zmijí znamení. Podařilo se mi shrnout levý rukáv košile, když se počala břidlice pod mýma nohama drolit. Pavouk se prudce otočil - a ze štěrbiny vyběhl druhý slíďák! A hned po něm třetí! Mráz mi přejel po zádech. Třetí tarantule má tělo veliké jako myš, a nohy... Proboha! Hustě ochlupené článkovité nohy jsou tlusté jako malík mé ruky.
Největší tarantule, na jejím zadku vidím jakousi slizkou bělavou kouli, podobnou slepičímu vejci, přibíhá k prvému pavouku. Vzájemně se ohmatávají, vypadá to, jako by se o něčem dorozumívali. Všichni tři jsou teď kus nade mnou, využívám toho, a pomalými pohyby přetahuji naštěstí dost dlouhý rukáv košile přes hřbet a prsty své levačky. Pak mne napadá: tarantule nejsou jedovaté! Ale co epidemie ve městě? V každém případě se mi hnusí - jsou odporné! Ohyzdné!
Pravou rukou odlamuju kus břidlice a nepříliš prudkým pohybem jej házím po tarantulích. Netrefil jsem. Kosý odštěpek pouze převrátil nejmenšího slíďáka. Pavouk je v mžiku opět na nohou. Nezraněný, zato rozzuřený, přímo nadskakuje zlostí. A teď - z jiné štěrbiny, vpravo nade mnou, vyběhlo celé hejno slíďáků. Bylo jich deset? Víc? Nepočítám je.
Projelo mi hlavou: nejlépe bude pustit se skály a padnout do řeky! Podívám se dolů: kmen odplul, zpěněné hřebeny vln narážejí do velkých, z řeky vyčnívajících, balvanů. Ne, nepustím se!
Zdálo se mi, že mne slíďáci pozorují, že čekají jen na povel té nejohyzdnější tarantule, a pak se na mne vrhnou. Začínám pociťovat žízeň. Ležím na téměř kolmé skalní stěně, do níž se opírá slunce, zatímco těla vlhkomilných pavouků jsou zčásti chráněna mechem. Ale najednou se všechno změnilo.
Z úmorného žáru jsem se ocitl ve stínu. Podívám se na nebe - mrak. Je klínovitého tvaru, natočen k severu, letí po obloze. Vichřice! To už jsem slyšel ostré svištění zdola od řeky a pak následoval nápor bouře, potopa, jakou jsem zřídkakdy zažil. Tarantule rázem zmizely. Všechno, co jsem viděl, byl jen příval hnědé vody, hrozící mne smést.
Já blázen, hlasitě se proklínám, nechal jsem se zdržet docela neškodnými tarantulemi! S vynaložením všech sil se za krutě zuřící bouře drápu k hornímu okraji skály. Tam nahoře, promočený a zkroucený pod řídkým keřem, si libuju, jakým šeredám jsem unikl.
Tarantule mne nepokousaly, epidemie neschvátila, a přece - s pořádným nachlazením končím v posteli.

Nezapomenutelné vánoce

"Ruce vzhůru! A čelem k oknu!"
Lokomotiva se otřásá a Georgi zdrceně hledí do tmy. Má smůlu. Když dvakrát nedokázal překročit bolivijsko - paraguayskou hranici, rozhodl se, že pronikne do Paraguaye oklikou přes Argentinu. Vždycky rád cestoval načerno: pro zábavu, za prací, na střechách a náraznících železničních vagónů. Když mu úřady odepřely povolení, rozhodl se, že to zkusí postaru. Celníci na bolivijsko - argentinské hranici skutečně jen mělce píchli bodlem do uhláku, kde ležel zakután hluboko v uhlí. Nenarazili na něj. Až později. Topič začal nabírat uhlí jen od jedné strany a - polez, čerte, ven!
Ted musí Georgi stát černý jako mouřenín, s rukama nad hlavou a civět do hlučícího okna.
"Poslyšte ..."
"Zavři klapačku!"
Topič je kruťas. Možná strojvedoucí bude přístupnější.
"Pane, já ..."
"Ticho!"
Topič nastrčil zezadu před Georgiho svou ruku i s násadou lopaty. Po hřbetu začernalé pravice se táhne rozšklebená,

zaschlá rána.
"Takovým jako ty přerazit hřbet! Vydat je policii! Za jízdy shodit z vlaku!" hřmí zpředu. "Nám projde všechno. My jsme ve službě, kdežto vy jste bezohlední darebáci. Nedávno jsme objevili chlapíka bez jízdenky za nárazníkem lokomotivy. Nechtěl ven. Ohnal se po topiči nožem."
Vlak ukusuje z osmisetkilometrové roviny, táhnoucí se napříč argentinským severem. Světlo klouže po pláních a bažinách. Je vedro k zalknutí.
"Co jsi zač?"
Za strojvůdcovou otázkou může být zvědavost. To nesmí Georgi propást. Jinak ho shodí do tmy, přerazí mu ruce, nohy a on zahyne v pustině. Anebo přinejlepším, vydají-li ho nádražní policii, skončí ve vězení.
"Doma nebyla od devětadvacátého roku práce. Tak jsem se vydal do Ameriky. Jsem tu už pátý rok. Loni se za mnou rozjel i bratr. Jenže já žiju v Bolivii a bratr se vylodil v Paraguayi, když do toho vpadla ta nešťastná válka. Nemůžeme se sejít. Bolivijsko - paraguayská hranice je obsazená. Střílí se ... Neprojde ani myš."
"Co jsi zač?" nezměněným hlasem opakuje strojvůdce.
"Jsem Bulhar!" Georgi se otočil, ale topičova lopata ho vzápětí přimáčkla zpět na okno. "Bulhar, Georgi Drimo."
"Já jsem Joachym Huber. Rakušan." V odraze skla Georgi vidí obrys strojvůdce, který stále ještě nevzhlédl od trati.
"Můj topič Gapadak je Řek!" Je zle! Řek a Bulhar, to je oheň a voda, pes a kočka, samý svár! "S námi," syčí zezadu Gapadak, "se do Paraguaye co živ nedostaneš!" Podél trati se leskne vysoká hladina trávy. K hranici může být už jen pár desítek kilometrů. Vlak zpomaluje před zákrutem, když se Georgi pohne, aby nárazem roztříštil okno a vyskočil, avšak hned má v zádech topiče. Po několika tvrdých ranách bezmocně leží na zemi. "Vydáte mne policii?"
Strojvůdce se poprvé obrací dozadu. Má úzký netopýří obličej. Černý prach se mu zažral kolem očí a do vějířů vrásek: "Ne!"
"Mám peníze! Prodal jsem usedlost. Mám dost peněz. Dám vám pět tisíc ..." Na lokomotivu dotírají mračna prachu. Duní pražce. Georgi by přísahal, že zahlédl spiklenecké pohledy, které mezi sebou vyměnili strojvůdce s topičem. Zanedlouho vlak zastavuje. Nádraží. Corrientes. Strojvůdce sňal z háku plášť a hodil jej přes ramena Georgimu. "Jdi před námi!" přikazuje topič se svým kabátem a brašnou přes ruku. "Jdi! Neohlížej se!"
Širokým obloukem obcházejí nádraží, ke kterému proudí hloučky cestujících a blýskají se označení vojenských uniforem. Vlevo nechávají střed města a vzdalují se od posledních obydlí. Železničáři vedou Georgiho stále hlouběji do pampy, porostlé nízkým boračovým křovím. Netopýr Huber mu jde po boku, dech hromotluckého Gapadaka cítí v zádech.
Neměl jsem mluvit o penězích. Oloupí mne. Zabijí mne, aby se zmocnili mých peněz!
Šustí tráva, praskají suché větve. Země je rozpukaná vedrem. Po obou stranách stezky narůstají pásy bahna, zohyzděné tlejícími kostrami zvířat.
Musím utéct! Ale kam? Při čtvrtém pátém skoku je se mnou konec. Uvíznu v bažině.
Pojednou se před trojicí objevila pikádami sevřená planina.
"Jsme na místě!" Gapadak si obléká plášť, neboť prosincové vedro se po desáté hodině rychle mění v chlad. Huberovy kroky míří k několika plochým balvanům. Pak se shýbne nad hromadu roští, kterou brzy olízne oheň. "Sedni si, Georgi!" Gapadak už dřepí na zemi a Huber se vmáčkne pod teplý plášť Georgimu po bok.
"Tahle pustina je už čtvrtý rok naší konečnou zastávkou. Před léty jsem zde objevil starý indiánský kmen. Přišel prý odkudsi z Kordiller. Uměl krásně oslavovat svátky. Jejich tance a zpěvy bys měl vidět. Nejspíš je vyhnalo sucho."
"Tak pokoj lidem dobré vůle!" vzdychne si Gapadak. "Šťastné vánoce!" Dlouho vydrželi mlčet.
„Říkals, že s vámi živý do Paraguaye nedojedu. Měl jsem strach, že mne zabijete a oloupíte!"
"Odvahu máš, ale jsi osel. Proč jsem ti v Corrientes půjčil svůj plášť, co?" ptá se rozčileně. "Protože městem prochází hranice. Je tam plno policistů a vojska. Než by ses rozkoukal, zatkli by tě."
"S námi by ses do Paraguaye jakživ nemohl dostat. Nevím, do jaké ses díval mapy," směje se Gapadak, "ale železnice končí v argentinské části Corrientes. Dál zatím trať nevede."
Od ohně sálá vůně. Georgimu je nádherné. Obával se lupičů a nalezl přátele.
Tři umazaní chlapi, tři černí pasažéři života, zahnaní do opuštěného cizího kouta světa, uléhají naznak do trávy a mlčky pohlížejí k dobrým, blikajícím hvězdám.
Druhého dne přeplaval Georgi nedalekou řeku a setkal se s bratrem.

Pampe Grande

Je tomu deset dní, co jsme lidmi zapomenutým krajem Pampe Grande došli k téhle opuštěné usedlosti. Cítím se tu jako v ráji. Když mi bylo třináct, snil jsem o daleké Argentině. Dnes stačí natáhnout ruku po pytlích rýže, batátových bramborech, fazolích, galletách, kávě, cukru ... "Nic," rozzlobeně se vrací z lovu José.
"Tvoje pasti na zvěř jsou slabé." Konejším Josého jeho oblíbenými škubánky se skořicí. "Zítra si vezmi karabinu. Je dobře zastřílená."
Ráno se chystám nasypat slepicím, když si všimnu za stavením stáda srnek. Kdybych natáhl ruku z okna, mohu je hladit po lesklé srsti, zatahat koloucha za bělavý ocásek. Moji společnost zaplašilo teprve řehtání Čušary.
José se vrací z lovu s pýchou. Ulovil divokého vepře, pásovce a ještěra iguána. Vaříme guláš. Zbylé maso sušíme na slunci.
Pojednou si José vyhrnul rukávy. "A jdeme na to!"
"Na co?"
Světe zboř se! José, kterému se zde nelíbilo, kterého to táhlo pryč, do města, k moři, se zničehonic hrne na pole.

Strakatá kobyla Čušara nepohne pluhem, a tak se jí zapřaháme po bocích. Zahrnujeme bavlníková semena do řádků. Dřeme několik dní. Pak sázíme bataty. Kukuřici. José se občas zaskočí podívat na srny, ale nedovolí jim ublížit. Potom jede daleko k severu na lov a zase má štěstí. Ačkoli karabinu nemůže naládovat drcenými broky, ulovil spoustu ptáků.
"Příští úlovek, Otakare, odvezu do města. Musíme nakoupit," José se zarazil. "Jak je to vlastně s domem? Ta usedlost nám nepatří! Nevyhodí nás někdo? Jíme z jeho zásob! Bydlíme v jeho stavení..."
"Buď bez obav, José," poklepávám si na kapsu.
Z kostry obrovitého, dávno uhynulého tapíra udělal José sedátko. Večer co večer si na něm před stavením hovíme a spořádáváme hory vařených batatu, které zapíjíme čajem z plechovek od konzerv.
"Už vidím ty naše bataty!"
"Budou veliké jako pěst!"
Jednou před západem slunce trhám plané fíky a lusky algarrobových stromů.
Na vysokém kebraču tuším opuštěné včelí hnízdo. Lezu k vrcholu - a jsem odměněn nádhernou vyhlídkou. Zeleně protkaný koberec lesů a pamp se táhne od obzoru. Je to krásná chvíle! Zmocňuje se mne pocit čehosi nevýslovně velkého!
"V tomhle kraji se dobře žije," povídá večer při čaji José. "Stejně lehce by se tu i umíralo. Víš, Oto, kdybych si jednou mohl vybrat, tak si poručím: chci umřít tady na Pampe Grande."
Ano, tohle jsem cítil na vrcholu kebrača!
Vtom slyšíme, že od velké ohrady kdosi přijíždí. Jezdec na bělouši. Modré poncho, žlutá sedlová přikrývka, všechno ukazuje na zámožného člověka.
"Buenos dias!" Prstem se dotkl širáku. "Je tohle statek Iaana Maresse?"
Josému poklesla ruka s čajem.
"Ano," povídám. "Je."
Jezdec seskočil s koně. Protáhl si tělo a zálibně se rozhlíží: "Tak to jsem nekoupil špatně!" Zašel do stavení.
"Cože?! Co říkal?" udeřil mne po rameni José.
"Jen klid. Uvidíš, jak poletí."
Nezvaný host stanul ve dveřích: "Jsem Antonio Aparíco." Sám si nalil čaj. "Zítra," polovinu vychrstl na zem, "zítra odsud zmizíte!"
Jizvy v Josého tváři zrudly.
"Ne!"
"Říkám: musíte pryč! Na to je zákon!"
"A co když není?" Vytáhnu z kapsy listinu. "Přečtěte si to!"
"Podepsaný půjčuje svůj statek na Pampe Grande českému krajanu, řečenému Otto Střelec, a jeho příteli. Mohou statek užívat oplátkou za to, že ho pohlídají před zloději a škodami. 16. října ... Jan Mareš."
Modré poncho se zhouplo, jak se muž zasmál. "To je v pořádku." Vrací mi listinu. "Ještě jsem statek nezaplatil. Ale koupím ho. Maress je starý. Chce jít na odpočinek. Potřebuje hotové peníze, a tak mi nabídl statek. Klidně mi tu pohlídejte majetek. Vrátím se za čtrnáct dní."
Antonio Aparíco odjel, a v nás se cosi zlomilo.
Okopávat bataty? Otrava. José jede na lov a vrací se s prázdnou. Kebračové ostny pojednou píchají a já nemám chuť lézt při západu slunce k vrcholu.
"Ještě šest dní, Oto."
Srny, jako by vytušily pohromu, přestávají se pást pod okny stavení.
Zbývají čtyři dny. Tři.
"Čert to vem! Nebudu na toho chlapa čekat!"
"Zítra odjedeme!"
Tapíří sedátko letí do křoví.
"Nejraději bych to tu všechno podpálil!"
"Naděláme mu z toho spoušť! Hřbitov!"
Ba ne, oba víme, že nic takového nedokážeme udělat. Naposledy sedíme dlouho do noci u ohně. Je nám smutno.
Tenhle krásný kus světa nám přirostl k srdci. Živil nás a dával pohodu. Broukám si tesknou píseň ... zemský ráj to na pohled! Nic naplat, ta země patří jinému, na jeho straně stojí zákon a moc. Zbývá nám zase jen ta stará trampská hrdost.
„Nestálo to tu za nic."
"Člověk by se uhryzal nudou."
"Začneme znovu, kamaráde."
Za týden zařezávám jako číšník v piranském hostinci a obsluhuju pana Josého, který je zaměstnán v blízké kovárně.

Skvělý boxer

"Opékáš si ho na rožni?"
"Zaraz mu tanec, Marvine!"
Do ringu létají výkřiky jako ocelové hřebíky.
"Propal mu tričko!"
"Ukaž mu cestu rájem!"
Ačkoli Braz Ortega bojuje už jedenácté kolo, nepřestávám ho obdivovat. Je to skvělý borec! Předvádí dokonalou práci nohou! Dech, se kterým by mohl běhat maratón! A mistrné přechody z útoku do obrany.

"Podplatili tě, že nebiješ?"
"Marvine, dej mu hák! Hákem pod bradu!"
O přestávce před posledním kolem nikdo v hledišti nepochybuje, že Braz, na němž není vidět kapka potu, bude vítězem.
Konec dvanáctého kola. Rozhodčí popadá oba rohovníky za zápěstí a zdvihá Ortegovu ruku!
A přece, jako většina diváků, odcházím s pocitem, že cosi není v pořádku. Při své výkonnosti mohl Braz Ortega poslat soupeře k zemi ve třetím kole!
"Tvůj bratr je pozoruhodný boxer," říkám ráno v dílně.
Celé Valparaiso žije mistrovstvím Chile a barvírenský dělník Alberto Ortega je na svého bratra velice pyšný: "Jak to myslíš?"
"Tak, jak říkám. Braz hodně umí. Ale nedokáže se tvrdě prosadit!"
Alberto dá na můj úsudek. Před týdnem byl svědkem, jak jsem si to v dílně rozdal s klubovým přeborníkem.
"Počkej, dnes večer to bude zajímavější!"
Sál je nažhaven zápasy nižších vah. První gong! Přicházejí maséři. Druhý gong! K ringu se prodírá zástup bílých postav: čtyři rozhodčí, štíhlý Ortega a černoch Jim Trant.
Všechny zápasy byly vyhlášeny na dvanáct tříminutových kol.
Bodavá světla nad ringem. Gong! Oba borci vyskočili z rohových sedaček. Obcházejí kolem sebe. Jako šelmy číhají, kdy se do sebe zakousnout. Padlo pár ran - první kolo končí.
Vykláním se k nižším řadám sedadel a vidím Alberta. Je zachmuřený. Teď pohlédl ke mně a rychle zase sklonil hlavu.
"Podvod!"
"Třetí kolo bez pořádné rány!"
Diváci křičí, pískají. Nestojí o podívanou oplývající technikou a rohovnickým důmyslem.
"Bouchni, Ortego! Zab ho!"
Braz zrychlil tempo. Přesnými, citlivými údery zpracovává černochův hrudník a obličej. Rozhodčí mu připisují body. Je vidět, že Trantovi ubylo sil. Často se do Ortegy zavěšuje. Jako by sám nalétal na jeho přesné rány.
Šesté kolo. Černoch padá do provazů! Diváci v mžiku promíjejí borcům váhavý začátek, jásají, řvou. Trant při nezdařeném útoku sklidil údery na čelist a mezi oči. Z úst se mu řine krev. Sesouvá se z provazů na žíněnku. Jedna, dvě, tři, čtyři! Ale co to? Braz Ortega si sahá ke spánkům, potácí se, po levičce se sune k zemi. Těla obou borců leží vedle sebe na okraji žíněnky.
Rozhodčí odpočítává Tranta: "... osm, devět, deset!"
" ... sedm, osm, devět, deset!" odpočítává Ortegu.
Sál šílí. Dupe. Ječí. Tohle se jen tak nevidí! Oba borci jsou k.o.! V dolejší řadě se zvedl Alberto a prodírá se uličkou k východu. Jistě jde do šatny, lokty si razím cestu za ním.
Maséři omývají boxery velkými houbami. Od východu vidím, že Ortega již procitl, stojí uprostřed ringu a rozhodčí zvedá jeho pravici. Zvítězil.
"Zanechte boxu, pane Ortego!" říkám v kavárně, když jsme setřásli houf fanoušků. "Obdivuji vaše nohy, dech, rychlost... Určitě najdete jiný druh sportu, který vám bude lépe vyhovovat!"
"Když nestojím jednou týdně na žíněnce, nežiju," říká Braz Ortega. Před chvílí se mu Alberto dušoval, že mi nic neprozradil. "Začali jsme jako kluci. Já toho později nechal a Braz trénoval se strýcem. Miluje box."
"Poslyšte! Jste Albertův přítel?" znovu se ke mně obrací Braz. "Neříkejte, prosím vás, nikomu, co víte. Noviny by vám takovou senzaci dobře zaplatily! Ale potom: rozhodčí, soupeři... Už nikdy bych nesměl do ringu!"
Nevím, jak dlouho se oběma bratrům podaří udržet v tajnosti, co já postřehl po dvou zápasech. Nicméně zvedám ruku a přísahám, že budu mlčet o tom, že boxer Braz Ortega, jakmile spatří krev, omdlí.
Viděl jsem v příštích letech mnoho pěkných utkání, ale žádného Ortegu. Byl to úžasný chlap! Bojoval vždycky nejen se soupeřem, nýbrž také s diváky, kteří ho vypískávali, neboť v jeho stylu postrádali tvrdé, zraňující údery. Ortega především bojoval proti své vlastní síle i slabosti.
V Chile skončil druhý, v čistotě stylu však nemá na světě konkurenci.

U napajedla

Z hromad tabákových listů neubývalo. Indiánští milenci je třídili a zpívali k tomu jakousi nekonečnou píseň a my se přidávali k refrénu. Pracovali jsme na farmě sotva týden, když přišel farmář Diáz.
"Vy tři! Vy noví! Chcete dovolenou? Čekám návštěvu od řeky..." Dal nám spoustu důrazných pokynů a hnědé válečky, rakety. "Čtrnáct dní placené dovolené, prima, co?"
Ovšemže jsme se rádi zbavili dřiny a zejména protivného, věčně sekýrujícího dělníka Emilia. Po hodině chůze řídce porostlou rovinou jsme na obzoru spatřili farmářem určený cíl - mohutný, v této krajině neobvyklý strom, dub. V jeho vykotlané dutině zahořela za šera dezinfekce, ohníček na vyhubení hmyzu, a navzdory nařízeným hlídkám jsme se dobře vyspali.
Zrána nás překvapil pohled na Amazonku. Přes pás zatopených křovin jsme nedohlédli protější břeh. V té chvíli nám bylo jasné, proč jsme zde! Máme si však stýskat na nebezpečí? Splývají nám ze rtů docela jiná slova: "Tohle není napajedlo, ale zvěřinec!" Smějeme se opicím v korunách stromů: jsou to akrobaté a ze všech nejpodařenější chvostani, kteří se při skocích zachycují větví ocasy.
Každé poledne a o půlnoci udeřil červencový liják, jehož zarputilá pravidelnost nás nutila dodržovat příkazy farmáře Diáze. Po deštích svítilo slunce a měnilo kraj v parní lázeň.
"Pojďte sem!" volal jednoho dne Archer. "Tiše ..."

S odjištěnou kulovnicí jsem šel vedle Josého k řece. Na větvi, zčásti přesahující nad vodu, ležel ještěr. Nebyl to kajman ani aligátor. Z dvoumetrového těla, tlustšího než větev, čněl řasnatý hřbetní hřeben.
"Nestřílet! Když rána není smrtelná, skočí do vody a uplave." Archer si uřízl silný prut a mně a Josému přikázal, abychom z lián vyrobili provazce se smyčkami. "Ukážu vám, jak se po indiánsku loví leguáni!"
Stál pod větví a nás poslal blíž k řece, až jsem spatřil velkou čtyřhrannou hlavu. Špičaté, dozadu ohnuté zuby vypadaly hrozivě. Archer zvedl prut do výše a přejížděl jím ještěrův bok. Leguánovi nebylo to šimrání nepříjemné. Blaženě se protahoval ... Až zvedne hlavu, máme mu s Josém hodit smyčky na šíji a strhnout ho dolů, co nejdál od řeky. Archer pokračoval v čarování prutem, když najednou zahřměl výstřel a leguán skokem zmizel v řece.
Rovinou od farmy přichází Emilio.
"Mažte ke stromu!" křičí. "Rychle!"
"Tohle je míň než padesát metrů..." Měříme vzdálenost. 60 kroků. 45 metrů.
Emilio si zul boty. "Vyčistit!"
"Co tě bere, Emilio?"
"Vyčisti mi boty!"
"Emilio..."
"Pro vás tři jsem pan Emilio!"
To nemyté, neholené chlapisko není předák. Má na farmě stejné postaveni jako my. Ale je mazák. Slouží u Diáze už tři roky. Proto si dělá nárok na lehčí práci, výhody a naši poslušnost.
José si odplivl. Archer, jako by nic, vzal boty a omývá je. "Farmář mi přikázal, abych na vás dohlíd." Buďte sbohem, krásné dny dovolené u napajedla!
Emilio první nedbal Diázových příkazů a překročil padesátimetrové pásmo, Vrátil se k dubu s očima navrch hlavy: "Nádhera! Za mnou! Budete sbírat..." S Josém, pohlížejícím k řece, by nepohnul ani párem volů. Mne s Archerem však Emilio vylákal ke štíhlé karnaubě. Tam nás opravdu čekalo překvapení. Krásný pohled! Pod palmou ležela spousta modrých, žlutých, rudých, duhových motýlích křídel. "Zázrak, co?"
"Ne, pane Emilio, leskovec." Archer ukázal ke koruně palmy, kde se právě statný pták ohnal zobákem. Slupl tělo kolem letícího motýla a velká barevná křídla se třepotavě snášela k zemi.
Zazněl výstřel a my se rychle vraceli. José nás uvítal párem metrákových vodních hlodavců - kapybar. Připluly prý až ke břehu, vystrčily hlavy a on je lapil našimi liánami.
"Zdřímnu si," uvelebil se Emilio v dutině dubu. "Stáhněte kapybary!" Jestli my tři, světem zběhlí mládenci něco nenávidíme, tak je to tahle nafoukanost mazáků, kteří nemají odvahu opustit pohodlné korýtko na farmě, a proto lichotí šéfům, a ztrpčují život novým dělníkům. Za tichého chrápání hlasitě nadávám.
"Nechme ho," radí během poledního lijáku Archer. "Myslím, že ten chudák nemá tušení, proč nás sem farmář poslal."
José hlídá řeku a zarytě mlčí.
Ještě to odpoledne se rozpoutal podivný, těžko postřehnutelný souboj kdo s koho. Na jedné straně Archer, José a já a proti nám Emilio s trumfy svého postavení na farmě.
"Pane Emilio. Dřevo je vlhké. Nechce hořet. Co máme dělat?" Týden vesele topíme, ale dnes to nejde.
"Ukažte!" Emilio se lopotí s rozděláním ohně. "Vykuchejte kapybary! Podívám se po lepším dřevu!" Vrací se s prázdnou a vůbec ho neudiví, že oheň už šlehá.
Zešeřilo se a nedaleko zní hlasité bučení.
"Býk, farmáři se zatoulal býk! Chyťte ho!"
"Teď? Potmě? My se bojíme, pane Emilio."
"Zbabělci! Půjdu sám!"
Sotva zmizel v temnotě, jdeme za ním. Svírám v hrsti svazek karnaubových listů, nasáklých palmovým voskem, které jsou tajemstvím našeho rychle zažíhaného ohně a někdy slouží také jako svíce. Šero před námi rozrazilo nové zabučení. Vidíme, že Emilio hledí do těch míst, ale býk nikde.
Listy karnauby vzplanuly ...
"Kde máte toho býka, pane Emilio?"
Světlo dopadá k žlutě žíhané žábě, která nadmula krk a mocně bučí!
Souboj zálesáků s panovačným mazákem přerušila jen noc.
K snídani José nabídl Emiliovi smažené řízky.
"To si dám říct," pomlaskával Emilio.
Snědl druhý řízek.
"Víte, co jste jedl, pane Emilio?"
"Co?"
"Hada! Hroznýše!"
Emiliovi je špatně. Je nemocen. Žádá, abychom ho ošetřovali. V noci nezapršelo a ve vzduchu visí napětí nevybité bouře. Archer s Josém hledí k Amazonce. Vím, že o nebezpečí, ve kterém se žije, se nehovoří. Dosud o něm nepadlo u napajedla ani slovo. Vím také, že skutečný nepřítel je kdesi jinde, a přece jsem to já, kdo jediným podřeknutím končí souboj s Emiliem.
"Kde jsou rakety od farmáře?"
"Má je pod hlavou pan Emilio."
"Nesmíme zapomínat, proč nás sem farmář poslal," povídám. "Ta záhadná návštěva od řeky... Neslyšel jistě o ní? A rakety?"
Emilio je v mžiku zdráv. "To vám řekl Diáz?" Pozpátku se hrabe z dubu. "Máte vypálit rakety?!" Pak popadne pušku a

upaluje rovinou k farmě.
Snažili jsme se znovu objevit nějakého leguána, ale museli jsme se spokojit s vlhovci, sojkami a skalňáky. Pak nám José chystal guinejskou specialitu. Vykuchal tři papoušky. Vložil do nich pija, ptáka podobného kosovi, a do jeho útrob dal plod mangovníku. Guinejské ptáčky uložil mezi kameny, kolem nichž zažehl oheň. Nu a za dvě hodiny jsme hodovali.
Byli jsme na stopě divokých prasat, když nám nezbývalo, než sbalit rychle věci a šlapat od napajedla k farmě.
"Tak jaká byla dovolená?" uvítal nás farmář.
"Jste ničema, Diázi!"
Na tenhle Josého výkřik jsme se dávno těšili.
"Co si to dovolujete? Vy tři jste se v životě neměli tak dobře ..."
"Nevěšte nám bulíky na nos, Diázi. Poslal jste nás naproti zubaté! Ten váš záhadný host od řeky... Jsme noví dělníci, ale ne hlupáci, abychom u napajedla nepoznali, že hrozí povodeň!" sázíme farmáři do tváře. "Dub u Amazonky, ten by povodeň nevzala, stojí tam už staletí. Ale nás tři by bral čert, až bychom viseli týdny bez pomoci v pověří. Vyplaťte nám mzdu, Diázi, nechceme u vás pracovat."
Do daleka nám mávaly ruce míšenců a my si zpívali píseň: jsem syn severu, majetek nemám, ale mám štěstí!

Za císaře pána

Výplatu v kapsách, spokojeně sedíme s Pepíkem Archerem na lavičce v parku, když naráz zapráská ohňostroj.
"Hurá! Karneval!"
"Ty jen koukáš, jak utratit prachy."
"Jsme v nejveselejším městě světa! A být v Buenos Aires a neužít si na karnevalu..."
Odkudsi přibíhá snědý mestic. "Válka! V Evropě," mává zvláštním vydáním novin, "vypukla válka!"
Bleskem pádíme k novinovému stánku.
"Rakousko-uherský císař Franz Josef vyhlásil válku Srbsku. Povolává do zbraně vojsko," čteme černé na bílém.
"Všichni muži rakousko - uherské státní příslušnosti, nalézající se na území Argentiny, jsou povinni ohlásit se do osmačtyřiceti hodin na rakouském konzuláte." A slova o nepřátelských Srbech, zlých Angličanech, Francouzích a Rusech.
Mně je devatenáct, Archerovi šestadvacet. To prý je vojenským pánům nejmilejší věk! Jenže, Franzi Josefe, z tvého císařského gymnázia mne vyhodili a na Císařské louce v Praze jsme dostávali od policajtů mlatu. Tak nevím, císaři...
"Otakare, já se hlásit nejdu! Musím si to nejdřív rozmyslet," jako by četl moje myšlenky Archer.
Osmačtyřicet hodin bloumáme ulicemi, brousíme po hospodách, až padneme do postelí. A ráno znovu do ulic.
Desetitisíce přistěhovalců, kteří neodevzdali své evropské papíry se srocují, pokřikují.
"Německo je ve válečném stavu s Ruskem."
"Anglie a Francie vypověděly válku Rakousku."
"Belgie obsazena ... Lucembursko ... Itálie ..."
Jak se couráme ulicemi, narůstá kolem nás hlouček krajanů. Ve všech hospodách, od nuzné čtvrti Barracas až po blahobytnou Calle Floridu, všude je nabito: kouř, hlomoz, halas a nápady, až z toho jde hlava kolem.
"Pojďme ven. Na náměstí."
"Tohle vypadá kluci, na pořádnou melu."
Mezi tramvajovými kolejemi potkáváme Kriščenka.
"Těbůh, kamaráde," objímá ho Archer. "Jo počkat. Ty jsi Ukrajinec? To je skoro jako Rus. Tak ty jsi teď náš nepřítel, Vasile! Jsi nepřítel?"
Bum! Kriščenko urazil hrdlo láhve o odpadkový koš. "Pij! Ať žije nepřítel! Vy jste správný kluci a já vás mám rád!"
"Za císaře pána - do poloviny!"
"Za Vasila Kriščenka - do dna!"
"Tady je ..." Bum! " ... druhá láhev!"
Týden se hrnou zprávy, jež otřásají stejně vznětlivými Jihoameričany, jako bolestně zasahovanými Evropany. Všude je slyšet, že evropští mocipáni se zbláznili. Země Rakouska-Uherska i s Německem by se dvacetkrát ztratili v dálavách Jižní Ameriky: Ale oni, Franz a Vilém, se nafoukli: my jsme velcí, mocní, my můžeme co chceme, celý svět ať padne kvůli nám do války.
Za císaře pána jsme převrhli tři pouliční stánky s cukrovinkami. Dávno před bitvami na francouzské a ruské frontě jsme prolili první krev, když se Ital Palatini škrábl o plot dětského hřiště. Vpadli jsme mezi tu drobotinu po hlavě. Bylo tam veselo. Jezdili jsme na hřbetu opravdického slona, chovaného ku potěše dítek bairských boháčů.
Náš chumel Čechů, Němců, Rusů, Maďarů, Poláků a Italů svorně prolétl Avenidou de los Consulatos. Před zastupitelskými úřady je liduprázdno. Vrátní v livrejích by si nás nejraději přitáhli košťaty. Ačkoli osmačtyřicetihodinová lhůta před pěti dny vypršela, přihlásilo se mužů, že bys je na prstech spočítal.
"Anglie napadena Německem."
"Zaútočí na Španělsko a Portugalsko?"
"Turecko se chystá na Rusko!"
V to krásné léto roku 1914 svět zešílel. Když zítra Brazílie vyhlásí válku Uruguayi, Chile Číně a Argentina aljašským Eskymákům - nikoho to nepřekvapí.
"Kamaraden," říká Dán Bjorn. "Jestli se to začne mlít i tady... To bude lepší dostat kulku do těla doma v Evropě."
"Jdeš se přihlásit, Björne?"
"My nejdeme!"

"Nepřihlásíme se!"
Jak přibývá národů vržených do války a množí se zprávy o krvavých bojích - statisícový, zprvu jednotný dav v ulicích Buenos Aires se rozpadá. Tumáš čerte kropáč! Jak to korunované hlavy v Evropě vymyslely, začínají si vyčleňovat skupiny: Němci táhnou s Rakušany a Italy, Rumuni s Maďary. Francouzi tíhnou k Angličanům, Rusové k Srbům. Ale co my, Češi?
Nejfantastičtější případ je mnichovák Weisse. Předvídal nebezpečí, a včas si sehnal druhé občanství - francouzské. Nyní dostal obsílky ze dvou konzulátů. Má bojovat ve dvou armádách. Němec Weisse proti Francouzi Weissovi.
"Je to pitomost. Člověk se musí pojistit třikrát," ukazuje nám smlouvu, kterou se stává námořníkem kanadské lodi. "Na obou konzulátech mi řekli, že smlouva platí. Tak ať si válčejí Francouzi. Ať střílejí Němci. Já zítra odplouvám do Kanady. Wiedersehen, compadros! Ahoj!"
Přípitky na rozloučenou s jedním a na shledání s mnohými, kteří stále přicházejí z vnitrozemí. Na Paseo Julio, v Avenidě Alvear, všude to vře. Buenos Aires, od náměstí až po přístav, patří nám. Ulicemi se valí zástupy evropských přistěhovalců, kteří jsou povoláváni zpět do vlasti, do zbraně.
Jednotlivé národy se častují žertovnými písněmi. Tam vyletí do vzduchu klobouk. Po něm kámen. Zaprší nadávky. Křik. Rány pěstí. Rvačky. Jako by mávl zlou čarodějnickou holí: muži, kteří ještě včera byli nejlepšími kamarády, se nelítostně bijí.
"Otakare," táhne mne z vřavy Archer, "rozhodl jsem se. Do Evropy nepojedu. Zmizím z Argentiny. Do Ekvádoru. A co ty?"
Ocitli jsme se v boční uličce, kde dosud obchodníci nezavřeli krámy.
Archer se prodírá davem: "Počkej, koupím si..." To byla poslední kamarádova slova, která jsem zaslechl. Uchvátil mne jiný zástup, jsem bezmocný, když mne lidská řeka unášela zpět na Avenidu Alvear. Nikdy v životě jsem se už s Josefem Archerem nesetkal.
"God save the King..." vyzpěvují pyšní Angličané.
"Deutschland, Deutschland uber alles," hučí Němci.
"Krev a život!" řvou Rakušané.
Jářku, kde v té vřavě hledat české vystěhovalce?
Tam: "Kolíne, Kolíne, stojíš v pěkné rovině!"
Jenže ta rovina je šeredně nakloněná. Kluci dostávají na frak. Nachomýtli se mezi Němce a Angličany. Jsou jako v mlýnském kole, prší na ně rány ze všech stran. Kus dál se perou Maďaři. Císaři Františku, byl bys moc spokojený, kdybys viděl ty chlapy, jak si vzali tvá slova k srdci. Nenáviďte se a řežte se! Teď jen dát jim do rukou flinty, ruční granáty, děla... Z okna domu kdosi lije na rváče vodu. Děvče. Služebná. Její páni tráví horké období kdesi na letním bytě u moře.
"Polizisten! Montada! Policie!"
Na Avenidu de Alvear vjíždějí argentinští policisté na koních. A v tu chvíli jako by rozvaděné Evropany osvítilo nebe. Všechny rozmíšky mezi Angličany, Němci, Francouzi, Maďary a Rakušany jsou ty tam. Rozkurážení muži se vrhají ke koním, bijí je po zadcích a svorně hlava nehlava mlátí padající jihoamerické policisty. Tak je to! Potřebujeme se bát, že dostaneme nářez od někoho mnohem silnějšího, a teprve potom končí řevnivost, všichni táhneme za jeden provaz!
Celou noc se policisté neodvážili do ulic. Avšak ráno přišly posily a s nimi vystřízlivění. Mnoho krajanů usoudilo: "Košile bližší než kabát! Jedu domů!" Já myslel: "Kde se válčí, dostaneš na košili jako na kabát! Nepojedu!"
Jenže dva pražští Němci mne popadli mezi sebe a odvlékli mne na konzulát. "Zde máte povolávací rozkaz a lodní jízdenku. Princ Hohenzollem vyplouvá pozítří!"
Tuhle! Nemám zájem!
K odplutí jsem se nedostavil a to bylo štěstí. Za pár dní psaly noviny, že Hohenzollern potopila britská ponorka a nikdo z cestujících se nezachránil.
Co teď? V Němci prolezlém Buenos Aires mi pšenice nepokvete. Proto přijímám lodnické místo na dvojstěžníku Olaf, plujícím pod norskou - neutrální vlajkou. Chci blíž k domovu, do Evropy, a přece ne přímo do válečné vřavy.
Loď odráží z přístavu a míjí sochu jezdce: Josého San Martina, slavného bojovníka za práva argentinské chudiny. Na míli rozeznávám zlatá písmena památníku:
Jeď, ušlechtilý jezdče, a uč všechny, jak z otroků se stávají lidé svobodní!
Rakouskou uniformu jsem neoblékl, za císaře pána jsem nebojoval ani minutu a přece - neutrální dvojstěžník Olaf byl pro neuposlechnutí výzvy stát potopen Angličany, a já vyplaval na hladinu - rovnou do válečného zajetí.

Křížem krážem Londýnem

Dvojstěžník Olaf se potopil a já, jeden z mála zachráněných námořníků, padl do zajetí. Šuškalo se, že jsem kapitán ponorky. Kmán nebo kapitán, v prvním roce první světové války mne pod bodákem vezli do samotného středu britského souostroví - na ostrov Man. Tam jsem prožil velice nudný měsíc. Až jednou... "Potřebuji člověka!" Mezi zajateckými baráky stojí brýlatý mužík. "Tady je pověření ministerstva. Zajatec mi bude přes den k ruce. Každý večer ho přivedu zpět do tábora. Musí být zdravý, umět anglicky, vyznat se v přírodě..."
"Já!" Nuda mi zvedla ruku.
A tak jsem se stal spolupracovníkem nejstarší anglické univerzity, přesněji řečeno, jejího nejstaršího profesora. Běhával jsem kolem něho jako učenlivý foxteriér.
"Přines ten kámen, Otóó! Chyť veverku, Otóó!"
Profesor byl mou čilostí spokojen. Hned nazítří oznámil veliteli tábora, že budu nocovat s ním a mezi zajatce že se budu

vracet jen na neděli.
Ještě jsem vám neřekl, nad čím profesor bádal? Svými přírodovědnými výzkumy chtěl dokázat, že ostrov Man patří k britskému souostroví, jako by někdo stál o to, tenhle kamenitý neřád Britům ukrást.
"Mein Herr, prchněte..." žádal mne v neděli válečný zajatec von Sedlitz, šlechtic, který i v táboře (beránku otřes se!) trousil kolem sebe cennosti, šperky a peníze. Nešťastník byl hrozně zamilovaný. Oženil se měsíc před tím, než Angličané potopili jeho loď a nyní se obával, že ho mladá choť považuje za mrtvého. "Upláchněte, mein Herr. Zde máte známku! Tu prodejte! Zde máte dopis pro mou ženu! Ten v žádném případě neodesílejte z Británie!"
Býval jsem už jen zřídka v táboře a na von Sedlitzovu známku a dopis jsem pozapomněl. Ale přece jsem pláchl! Jednou mne profesor vzal s sebou do Londýna a než on vystoupil z vlaku, já už proběhl celým nádražím.
Hm, Londýn moc neznám. Ale moje světoběžnická angličtina je dobrá. Na Bondské ulici vidím štít: Obchod se známkami - Stanley Gibbons. "Nemáte zájem o tuhle známku, pane?"
"Ukažte..."
Na prstu podávám obchodníkovi modrou nimravou věcičku od von Sedlitze: "Vím, že je to velice cenná známka..."
Nikdy jsem takovou známku neviděl. A jako kluk i později ve světě jsem se něco naprohlížel známek.
"Ovšem. Koupím," povídá obchodník. "Jenže jak vám ji zaplatím?"
Samozřejmě v librách, pomyslím si.
"Vy víte jako já," říká obchodník, "že na modrou lombardskobenátskou 1846 nemá dost peněz v pokladně žádný z obchodníků z celého Londýna!"
Musím se přidržet pultu.
"Neodcházejte, prosím," nesprávně si vyložil můj pohyb obchodník. "Zaplatím vám pět tisíc v hotovosti..."
Zaplaťte, pane Gibbonsi, myslím si, rychle zaplaťte a já vypadnu!
"... ale protože vás nemíním ošidit, přidám vám ještě toto zboží," ukázal k tuctu vyložených alb méně hodnotných známek.
"Ne, to ne, pane! Co bych s tím dělal?"
"Otevřte si obchod!"
"Já? A kde?"
"Vím o uprázdněném knihkupectví," zatahal mě za rukáv obchodník, "v Oxfordské ulici. Zřídíme tam pobočku. Třetinu výdajů hradím. Povolení zařídím."
Věřte nevěřte, obstaral jsem si skvělé oblečení, dvoupokojový podnájem s obsluhou a za tři dny jsem stál za pultem.
"Trojblok saských trojek s přetiskem, please."
"Meklenburskou červenou."
"Obstarám, sir. A co Transvaal, 2 pence 1895?"
Pane Ou Bí, touto americky znějící zkratkou mne oslovovali stálí zákazníci a tak se na mne jednoho dne obrátil také pan Graham. Filatelista amatér, zámožný krejčí, prý dodavatel dvora a zcela jistě velký obdivovatel královské rodiny.
"Pane Ou Bí, zítra je neděle a já si pokládám za čest pozvat vás na královský dvůr..."
Ou Bí, já osel, přikývl.
"Jeho veličenstvo přijme zámořského panovníka. Uvidíte, jaká to bude slavná událost, slibuji vám nezapomenutelný zážitek."
Neděle. Blížíme se k Buckinghamskému paláci.
V proudu svátečně oděných Londýňanů vstupuji s panem Grahamem na nádvoří. Skotská hudba, muži v sukních nadouvají tváře. Pojednou se objevuje ceremoniář. Na jeho znamení vpochodovává čestná vojenská rota. Zastavit stát! Ceremoniář vykazuje obecenstvo k palácovým stěnám; prostranství mezi hudebníky a čestnou rotou musí být volné pro setkání královských Výsostí.
"Teď shlédnete nádherný obřad. Všechno je promyšleno a připraveno do nejmenších podrobností," pyšní se pan Graham. "K poslednímu nedopatření došlo před šedesáti lety, kdy královna Viktorie přijala vladařku z Guineje. Ta žena z dalekých ostrovů znala trochu anglicky. Po skončení obřadu řekla: - Vaše královské Veličenstvo, víte že také v mých žilách koluje anglická krev? Oh? - podivila se královna Viktorie. A guinejská náčelnice pravila: - Ach ano, můj dědeček snědl vašeho cestovatele Boocka. - Pan Graham se pousmál, ale hned vážně dodal: "Dnes to zní spíše jako vtip. Sám poznáte, že něco podobného je nyní při dokonale připravených obřadech vyloučeno."
Hraje hudba a ceremoniář dává pokyn dveřníkům. Zprava přichází anglický král Jiří V. s nevelkým doprovodem a zleva, ve středu jiné skupiny, kráčí afgánský král. Důstojný krok, kynutí rukou, úklony. Všechno jde jako na drátkách. Obě Výsosti se setkávají při okraji vyrovnané řady vojáků. Chystají se provést přehlídku čestné roty. Zní břeskný pochod! Vojáci stojí v pozoru. Tu se afgánský král uklání a takhle, v hluboké úkloně kráčí podél čestné roty. Král Jiří pohlédl k ceremoniáři. Ten nezachytil tázavý pohled. A anglický král, aby neurazil hosta, namísto rázného zasalutování jde podél řady a klaní se svým vojákům.
Sotva vladaři zašli do paláce, propuklo zděšení. Ze vchodů vyšly stráže. "Nikdo nesmí opustit nádvoří!"
"Skandál!" zesiná pan Graham. "Jaká ostuda!"
Londýňané jsou uraženi. Vina padá na ceremoniáře, který, jak vidět, chce mermomocí zabránit, aby o události psal tisk.
Stráž vstupuje mezi vojáky: "Předložte doklady!"
"Pane Grahame ..." zachvěju se. "Já jsem, pane Ou Bí, u dvora dobře zapsán ..."
Což o to, ale já vůbec nejsem zapsán. Nemám jediný doklad a zajatecký tábor na Isle of Man už jistě hlásil do Londýna útěk zajatce č. 97.
Stráže se přibližují a já opouštím pana Grahama. Nenápadně kličkuju davem. Kdosi to zpozoroval. "Tam! Zadržte ho!"
Probodávají mne desítky očí. "Stát!" volá hlídka. Vidím otevřené okno paláce. Skáču dovnitř. Probíhám několika

místnostmi. Jiné okno. Zelený trávník parku. Keře. Dva skoky na kamennou zeď - a za okamžik sedím v pouličním omnibuse.
Co dělat? Do obchodu nesmím. Stráž jistě vyslechla pana Grahama a ten jí řekl adresu. Moje postavení se rázem změnilo. Již nejsem zámožný obchodník se známkami, ale štvanec na útěku. O mém bytě však Graham neví.
Bytnou nezastihnu doma. Napadá mne - převleč se za ženu a pryč! Bezmála dvoumetrový, hladce vyholený chlap pobíhá tři dny v ženském přestrojení Londýnem. Dva přátelé mne nepoznali. Třetí poznal, ale nedal to znát. Jen sykl: "Fotografie v novinách... Zmiz!"
Mám peníze. Donekonečna mohu jezdit omnibusy a drožkami. Donekonečna? Jen do doby, než mne chytí. Přitahuje mne moře. Londýnský přístav nepadá v úvahu. Dvoumetrová dáma jede do Bristolu.
Přístav. Žen poskrovnu. Také obchodní lodi, pro válečnou blokádu, bys spočítal na prstech. Vyhlédnu si norský trojstěžník Spiker. Předpisy znám. Ženy nemají na loď přístup. Dávám se do řeči s Norem, námořním poručíkem, kráčejícím k lodi. Skáče na vějičku. Domnívá se, že jsem kapitánova příbuzná. Na můstku mi dává přednost a námořníci mi vzdávají čest, mají za to, že si poručík vede dámskou návštěvu.
"Kde je kapitánova kajuta?"
Poručík mne doprovází až ke dveřím. Pak zmizí a já už vím, kam nyní. Do kotelny. Mezi pár pytlů a hodně hluboko se zavrtat do uhlí.
Trochu jídla mám. Stěžně skřípou. Spiker už musí být na širém moři. Čekám ještě den, dva. Potom proměňuji své ušpiněné ženské oblečení na neutrální vandrácký ohoz a jdu se přihlásit kapitánovi. "Černý pasažér! K ďasu!"
Samozřejmě že jsem mu neřekl, že jsem uprchlý válečný zajatec! Jsem vandrák! Vagabund! Zběhlý, zpustlý námořník!
"Vydejte mu stejnokroj, poručíku! Cestu si odpracuje! Sám dohlédnu na to, ty mizero, aby ses až na Kanárské ostrovy nezastavil v práci!" A hned do nejhorší směny! "Říkáš, že jsi námořník? Změř rychlost lodi!"
Umím to, jasně. Ale jako naschvál, zapomněl jsem začernit rychloměr a nějaká ryba lesklý přístroj spolkla. Kapitán s poručíkem se na mne vrhají. Schytám rány a je mi dobře. Teprve s modřinami a boulemi získávám tu pravou jistotu, že už nejsem vězeň ani štvanec, ale námořník.
Z Kanárských ostrovů jsem odeslal dopis von Sedlitzově ženě. Ačkoli jsem se několikrát pokoušel navázat spojení s panem Gibbonsem, dodnes nevím, jak skončil můj obchod se známkami.
V Suezu jsem se potápěl v přístavu pro spadané uhlí, jižní Afrika se mi nezamlouvala, na Labradoru jsem chytil rýmu... A co jsem zažil v Asii? To už je jiné vyprávění.

V nebezpečí

Letec, horník, automobilový závodník, lékař, lovec - všichni potvrdí starou zálesáckou zkušenost. Ze totiž nebezpečí trvá déle než se bezprostředně cítíme ohroženi a že jen bláhovec předčasně vydechne úlevou.
Vzpomínám si na Lexise Gartona. Byl to pořízek, původem Portugalec nebo Nizozemec, který se cítil doma jak v Evropě, tak v Kanadě nebo v malajské džungli. Jeho bystrý pohled, vous a hlavně užitečné obchodní známosti a dostatek peněz mu pomáhaly získat přátele.
Jednou pátral se třemi Malajci po gumovníkových stromech a večer je zastihl daleko od osady.
"Přenocujeme!" rozhodl Garton.
Rozdělali malý oheň a trochu pojedli. Pak si rozdělili hlídky. Nejmladší Pleia bděl první.
Dzunydy dzun dzund... v dáli se ozval dunivý hřmot.
Bdící Pleia výstražně vykřikl. Hřmot se rychle přibližoval. Otřásala se země, větve praskaly, bambusy se lámaly. Mladík vyšplhal jako veverka na strom. Také jeho dva druzi v polospánku vyskočili do větví. Jen Lexis Garton procitl, až když z houští zatroubil černý chobot a vynořily se šedé kly. Garton vyletěl ke koruně stromu, jako by ho vypálil hmoždířem.
Na mýtinu vběhli dva sloni. Rozmetali oheň, kotel na vaření proměnili v beztvarý žvanec a vdupávali tlumoky do země.
Když sloni odběhli, Garton sjel se stromu a k svému rozmrzení shledal, že po rezervním oblečení, cigaretách a zápalkách se slehla zem.
"Lezte dolů, Pleiové!"
"Až ráno, pane! Ráno uděláme všechno, co si budeš přát... Ráno slezeme."
Lex Garton pohrozil k temnému listoví, ale pak uznal, že noční návštěvy slonů, tygrů a medvědů nejsou příjemné a hledal si bezpečný kutloch. Prošťáral vykotlanou dutinu v kmeni a když se přesvědčil, že neulehne mezi hady a mravence, schoulil se pod listí mezi kořeny a brzy usnul.
Náhle procitl. S pocitem nebezpečí otevřel oči. Kolem je tma. Podle chladného větru nechybí mnoho do svítání. Co ho probudilo? Napíná sluch... Neslyší však žádný podezřelý šelest. Má vstát a strávit zbytek noci v koruně stromu?
Pojednou ucítil na levé noze teplý závan. Zaslechl praskot větví a nízkého porostu. Gartonovi úlekem zdřevěněly údy. Vedle něj stojí jakési zvíře! Je to medvěd? Tygr? Lex cítí, jak mu cosi vlhkého přejíždí nohu nad kotníkem. Pak horký, páchnoucí dech zalévá, jeho obličej. Ne, tohle není malý tvor! Velké zvíře je to! Šelma! Dravec!
Garton tiše, se zatajeným dechem leží a pravou rukou zlehka tápe po noži, který před usnutím odložil. Dříve než nůž nahmátl, pocítil, jak se pod jeho tělo tlačí velký tupý předmět. Cosi jím silně cloumá. Nejprve zleva, pak zprava. Kořeny, bránící útočníkovu náporu, hrozí prasknout...
Dlouhý ostrý nůž v ruce, ležící Garton rozeznává obrysy větví nad obličejem a snaží se skulinami v listoví zahlédnout útočníka. Vidí hnědou hřívu, široké rohy... Gartonovi jako by vlil čerstvou krev do žil. S úlevou sevřel nůž. Je to buvol! Silné, ale hloupé a neobratné zvíře. Kolik jich už skolil? Patnáct? Dvacet? S buvolem si snadno poradí. Už svítá, na porážku bude dobře vidět.
Vymrštil se ze země a vedl ránu nožem buvolovi do hrdla. Proud krve šlehl Lexe do obličeje. Oslepil ho. Slyší, jak zvíře

otřásá křovím, jak mrtvě klesá do porostu. Garton vystoupil z dutiny. Zvedl ruce, aby si otřel zakrvácený obličej, když tu zaslechl řev druhého buvola.
Pár mohutných rohů přibil Gartona ke kmeni stromu!
Ranní slavík zpívá nad tělem člověka, jenž nedovedl rozpoznat, kdy končí nebezpečí.

Nikdo

Stará dobrá Magdaléna! Vkročil jsem z mola na loď a vše bylo jako před léty. Paluba voní dehtem. V zapadajícím slunci zlátne stěna dílny. Jen schody na příď jsou stále prošlapanější. Kolikrát je chtěl kapitán vyměnit? Klouzali, padali jsme po nich: já, Bogan, Oleša, Gruber... S kolika kamarády se setkám?
Člověk nad rumpálem, to je ...
"Ahoj," snáší se ke mně od stožáru. "Která bríza tě přivála?" Z ráhnoví slézá Ruda Bogan. Objímá mne, drtí mi ruce.
"Proč mu nepomůžete?" pokývnu k rumpálu. Hruď nad propoceným tričkem se napíná k prasknutí. K přednímu lanoví jsme vždycky stavěli tři, ano, tři muže. "Rudo, kdybys mne zabil, nevzpomenu si, jak se jmenuje?"
"Taky neznám jeho jméno!"
Rudu zdraví čtyři plavčíci. Hoši lelkují, s rukama v kapsách pokukují po moři, jako by neviděli člověka do krve se droucího u rumpálu.
"Byl tu už před léty. Musíš ho znát, Rudo!"
"Víš, on vlastně ..."
"Tak kdo je to?"
"Nikdo!"
Do plavčíků vjel život, když je Ruda požádal, aby za něj vzali směnu, a my dva, staří vlci, odcházíme do kantýny. Ruda se mračí a vypráví:
"Když jsi, Oto, ukázal Magdaléně záda z jihoamerické pevniny, vypukla válka. Než se rok sešel s rokem přeřadili nás k válečnému loďstvu. Zpočátku to nebylo zlé, několikrát jsme ještě zbrázdili Atlantik s bavlnou, kakaem, s docela mírumilovným nákladem. Ale pak přišel válečný úkol. Ze zkušených námořníků sestavit potápěčské družstvo! Lékařskou prohlídkou prošlo osm mužů. Nikdo, neřeknu ti jeho jméno, žádný námořník je nevysloví, byl nejlepším potápěčem. Po výcviku ho kapitán jmenoval velitelem, desátníkem družstva. Určitě jsi znal Olešu Vasileva, šprýmaře Heinricha... Potápěči byli sami prima kluci.
Zažili jsme hodně vzruchu než to začalo. V uctivé vzdálenosti jsme pluli podél francouzského pobřeží na Cherbourg! Proslýchalo se, že Francouzi vybudovali v přístavu ponorkovou základnu a naše admiralita na ni dostala zálusk.
V podvečer, za nejistého počasí jsme zakotvili na širém moři vedle obrněného křižníku. Od boku Magdalény odrazily dva čluny s námořníky a potápěči. Byl jsem na jednom z těch člunů a do smrti to nevymažu z paměti. On, desátník, byl nesvůj. Nechtělo se mu do bojové akce. To víš, žádný z nás si neztrhal tričko horlivostí, ani jeden z námořníků Magdalény se nepřihlásil ke službě na bitevní lodi a tam se, kamaráde, platilo plnými hrstmi zlata!
A teď si představ černočernou tmu, hvízdající vítr a šestnáct chlapů vzdalujících se od mateřské lodi za bojovým úkolem. Poprvé, tajně a hned naostro. Teprve když jsme v mlze rozeznali přístavní světla, poručík rozpečetil rozkaz. Máme uvolnit široký průjezd v minovém poli! Jakmile zneškodníme miny, vzdálíme se a další už je věcí křižníku.
"Známe druhy nastražených min," řekl poručík. "Bezpochyby jsou pod hladinou skleněnky, o které stačí zavadit, sklo praskne a vodním tlakem mina vybuchne. Jistě tam najdete porcelánovky se spoustou drátů. Nevíme však," odmlčel se, "jestli to všechno je, nebo není propojené!"
Úkol byl nejasný a to nepřispělo ke klidu potápěčů.
"Desátníku," velel poručík. "Sestupte na průzkum!"
Patřilo k povinnostem velitele potápěčů jít do hlubiny první, ohledat terén a pak z člunu řídit družstvo.
Desátník odmítl.
"Jsem velitel, nemáte mi co rozkazovat, poručíku!"
Stál jsem u kormidla, pamatuju si každé slovo, každý pohyb.
"Nedělej drahoty, sestup!"
"Jsi z nás nejlepší potápěč! Víš to!"
"Když tam sebou plácneme první my," volali Oleša, Gruber a Heinrich, "vyletíte s touhle kocábkou k pánu!"
"Nakašlat na válku!" křičel desátník.
Poručík mu přitiskl na žebra pistoli. Pak desátník zkrotl a nasadil si přilbu s respiračním přístrojem. Přivázal k vrátku signalizační lano, jehož druhý konec měl upevněn u pasu, na dosah pravé ruky, a ponořil se. Za okamžik dal znamení, že je v pořádku a že se vzdaluje od člunu. Všichni jsme upírali zrak do tmy, věděli jsme, že muž dole, ač nerad, přece dává v sázku svůj život za bezpečnější sestup ostatních.
Vrátek se otáčel a lano se odvíjelo. Desátník už musel být daleko a nám připadala jako věčnost doba bez signálu. Až konečně odvíjení lana ustalo a zpětné pero jej začalo pomalu namotávat. Potápěč se přibližuje, je kdesi pod člunem, z hloubky třiceti metrů se nemůže vynořit naráz, pro vyrovnání tlaku musí udělat několik zastávek. V temnotě cosi žbluňklo. Desítky rukou se napřáhly na pomoc kamarádovi. Desátník přepadl přes okraj člunu a vyčerpaně klesl na dno. Po chvíli nadzvedl hlavu, abychom mu mohli sejmout přilbu.
"Zneškodnil jsem čtyři. Porcelánovky... Kolem vedou dráty, ale miny nejsou propojeny!"
Takovou zprávu poručík uvítal. Zdálo se, že nebezpečí akce se zmírnilo. "Potápěči, sestoupit do určených směrů!"
Sedm mužů si nasazovalo přilby. "Uvolníte roznětky a pak nahoru, vrátíme se!"
Šedavé koule s Olešovou, Heinrichovou, Gruberovou tváří se noří do moře. Šumějí lana. U každého vrátku stojí

námořník, který sleduje odvíjení lana a stará se o svého potápěče v hlubině. První signály - všechno v pořádku. Neuplynulo ani pět minut, když se moře otřáslo, vzdulo, jako by vybuchl souvislý pás podmořských sopek. Člun vyskočil, propadl se a odletěl stranou.
"Miny," slyšel jsem poručíka, který plaval po hřbetu vlny vedle mne. "Miny byly propojeny!"
Právě když od přístavu vyrazil jas světlometů, vylezl jsem do člunu a v matné záři jsem spatřil podivnou věc. Desátník, ležící stále u dna, má kolem těla omotáno signalizační lano v několika závitech! Dva námořníci to zahlédli, vrhli se na něj a jen poručíkova pistole zabránila, že ho na místě neubili.
Kolem nás bzučely francouzské pátrací čluny, ale my dřepěli na místě, čekali jsme na vynoření potápěčů v marné naději, že se některý zachránil.
Často jsem později o těch chvílích přemýšlel, když Nikdo čekal půl roku na válečný soud. Nenáviděl válku. Netoužil obětovat život za Rakousko-uherskou říši. Ale měl právo nesplnit úkol, na kterém závisel život sedmi kamarádů? Dopustil se hanebné zrady, když se nepustil k minám, ale zůstal v hlubině pod člunem a abychom byli ubezpečeni, že pluje na průzkum, omotával si lano kolem těla. Je odpovědný za smrt Oleši, Heinricha, Grubera, Weitfelda... Zasluhuje trest. Avšak válka skončila a pojednou nebylo nikoho, kdo by se staral, zda poražení zúčtovali se svými zbabělci. Jako by se nic nestalo, věc byla úřady prominuta, smazána.
Nikdo neměl čisté svědomí. Pokoušel se dostat z Magdalény. Ale kapitán přísahal, že pokud bude na lodi pánem, živ a zdráv ji Nikdo neopustí!
Divíš se, Oto, že na něj posádka nepromluví a nepomůže mu? Ať se dře, ať trpí jako zvíře ..."
Po čase mi Ruda Bogan dal vědět, že kapitán byl dán do výslužby a Nikdo hned druhý den opustil Magdalénu. Začíná nový život? Snaží se získat důvěru okolí, nebo se z něho stal jednou provždy darebák? Nikdo, opravdu nikdo na světě nemá právo nepokusit se znovu dobýt ztracenou čest a dobré jméno.

Pět koster

"Z místa, kde ležím, vidím světlo vašich ohňů. Potřebuji pomoc."
Jonathan Quener podal dopis svému bratru.
"Odmítneme?"
"Ovšemže ne, Marku."
Oba bratři jdou asi půl míle podél řeky, pak vystupují vzhůru do příkrého svahu. Když prošli několika křovinatými pásy, ocitají se u vrcholu hory. Stojí zde vetchý stan. Quenerové se schylují k nízkému vchodu. Vidí polní lůžko, na něm pohublého člověka. Do očí je udeří tři tlumoky neobvyklého tvaru, bedna kulovnice - chudá výstroj jakési nezdařené výpravy.
"Věřil jsem, že přijdete," ozývá se ze stanu. "Jsem Lev Ozštajn, profesor rižské univerzity."
"Cestujeme Malajskem jako zástupci gumárenské společnosti."
"Jonathan Quener."
"Mark Quener, pane."
Silný pach jodoformu prozrazuje, že profesor netrpí pouze malárií. Je zřejmé, že nemá doprovod. Člověk, který jim dole u řeky doručil dopis, byl patrně poslední profesorovou oporou.
"Pánové! Strávil jsem třicet let života studiem antropologie. A právě když jsem u cíle, jsou všechny výsledky ohroženy ..." Nemocný se odmlčel, pak pokračuje: "Snad znáte některé teorie o vývoji člověka. Ať už byly našimi prapředky opice či nikoli, je jisté, že lidská kostra se postupně vyvíjela. Člověk australský, africký, heidelberský ... Dlouho chyběl mezičlánek potvrzující plynulost vývoje. Já ho objevil! Přesvědčte se, pánové!"
Na profesorův pokyn přistupuje Mark ke stěně stanu a rozvazuje tkanice jednoho ze tří tlumoků. Z průhledného saku, naplněného rosolovitou hmotou, hledí lidská lebka, obklopená vybílenými kostmi.
"Toto je, pánové, vědecký materiál nesmírné hodnoty! Kostry malajských trpaslíků! Není čas, abych vám vyprávěl, za jak strastiplných okolností jsem je získal. Postačí, když vám řeknu, že zdejší lid věří, že svět vznikl a skončí potopou a že ta poslední potopa spláchne kostry pohřbených do jednoho místa, kde dojdou vzkříšení. Proto Malajci neobyčejně lpějí na pozůstatcích svých zemřelých. Našel jsem pět koster... Malárie a sněť v nohou mi znemožňují dokončit dílo. Dvě kostry jsem musel ukrýt... Jednu u kmene Sakajů, druhou u kmene Semangů. Ve jménu vědy vás žádám ..."
"Najdeme ty kostry!"
"Kam je máme dopravit?"
"Co bude s vámi, profesore?"
"O mne se nestarejte. Můj průvodce Enti Ramongo šel dolů pro pomoc. Je to čestný, spolehlivý muž. Kostry - všech pět koster - pošlete rižské univerzitě ..."
Semantan se rozvodnil. Pobřežní půda změkla. Stezky se proměnily v potoky, potoky zaplavily kraj. Vlhké Malajsko nesčetněkrát do roka zmáčí svoje obyvatele a ničí cizince dravostí svých vod.
Mark sahá po balíku tabáku a rozdává ho Temiarům.
Vory letí v divokém proudu. Objevuje se překážka. Obrovský kmen stromu leží napříč přes řeku. Prvý vor proplul. Druhý zavadil o kámen, překotil se! Jako třísky, jako zápalky se bambusové kmeny zvedají do výše.
"Ještěže jsme v Johoze uzavřeli s plantážníky dobrou smlouvu na dodávku kaučuku," utěšuje se Jonathan na břehu.
Vtom ucítil prudké bodnutí pod košilí. Ruka nahmátla slizkou pijavici a s ošklivostí odhodila deseticentimetrové tělo daleko do proudu.
Na kamenitém pobřeží Temiarové stavějí nový, mnohem větší vor, který má nahradit obě dosavadní plavidla. Dvaačtyřicet bambusových kmenů stahují smyčkami pevných lián. Tabák je opět dobrou a účinnou pobídkou.

"Zítra můžeme vyrazit na další cestu."
Omyl. Vyplouvají ještě téhož večera. Ležení napadl roj divokých černých vos, proti kterým není jiné obrany než útěk.
"Nežádejte po nás, abychom šli mezi Orangutany, mezi jedovaté šípy," děsí se Temiarové a ani plné hrsti tabáku jim nedodávají odvahy. "Jakou řečí hovoří trpaslíci? Jak se s nimi domluvíme?"
"Pamatuješ, Marku, na rozhovor s profesorem? Říkal, že jeho sakajský přítel se jmenuje Pucóh! Ten nám pomůže!"
Prvního Sakaje jsme potkali na pralesní stezce. Byl skutečně velice malý. Neměřil snad ani sto dvacet centimetrů. Jeho boky obepínala šedá tkanina a na ní byla zavěšena jakási bambusová klícka.
Jonathan s Markem na znamení dobrých úmyslů zkřížili ruce na prsou.
"Pucóh?"
Mark ukázal na Sakaje a nakreslil ve vzduchu jinou malou postavu: "Pucóh?" Sakaj je vybídl, aby ho následovali. Prošli hustým úsekem pralesa. Dlouho jdou po kládách obratně naskládaných přes močál. Až znenadání stojí před osadou.
U kořenů lesních velikánů se krčí malé chýše. Do jedné z nich trpaslík uvádí bělochy. Uvnitř je šero. Nikdo zde není.
Chýše je postavena velice jednoduše. Dva tenké bambusové kmeny byly kdysi vraženy kolmo do země. Přes ně leží volně naskládané větve s dlouhými listy rotanových stromů. Tyče se vahou sklonily k sobě a podpírají střechu.
Po chvíli vstupuje do chýše jiný Sakaj. Není o nic větší než jeho druh, i když vysoké čelo a prořídlé vlasy prozrazují, že to je starší muž. U pasu má tlustý kus bambusu, toulec na obávané jedovaté šípy.
Mladý Sakaj chystá oheň pod bambusovou klíckou, kterou sňal od boku.
"Podívej, Marku, přenosný vařič!"
"Pucóh? Vy - Pucóh?"
Starší trpaslík vrtí hlavou, naznačuje, aby hosté čekali - hledaný muž brzy přijde. "Tengali, tengali..." raduje se z podoby obou bratří, křepčí nadšením nad tím, že Quenerové jsou dvojčata, neboť i on pochází z dvojčat.
Mladý Sakaj vyjímá z ohně tenkou bambusovou hůlku. Ostrým nožem ji podélně rozřezává. Vyloupl se banánový list a z něj dlouhé jelítko vařené rýže. Z dutých tyčí vařiče vytéká horká tekutina.
"Htaray," zabuší si do hrudi starší Sakaj.
"Ilep," představuje se mladší a podává Quenerům naplněné bambusové číšky.
Do chýše vstoupil třetí Sakaj. "Já jsem Pucóh!"
"Znáte profesora Ozštajna?"
"O ano, tuani."
Quehnerové tuší, že ani sakajskému pomocníku, se kterým dlouho procházel pralesy, profesor nesvěřil smysl svého počínání.
"Vy, tuani, jste přišli pro věci mého přítele?"
Pucóh s mladým Sakajem odcházejí a zanedlouho se vracejí s dřevěnou bednou. Je důkladně obita kovem. V horní polovině má odklopné víko, za nímž cinká jídelní nádobí, nejnutnější zásoby.
"Opatrně, tuani! Profesorovi na tom nádobí moc záleželo!" volá Pucóh.
Quenerové pokradmu odhadují dolní, uzavřenou část bedny a zjišťují, že je přinejmenším stejně prostorná, jako byl objem tlumoku s lidskou kostrou, do kterého nahlédli v profesorově stanu.
Večer dorazili zpět k řece. Temiarové se utábořili na písčině a Mark s Jonathanem chtějí přenocovat v přístřešku na zádi voru. Za tmy páčí spodní hranu bedny. V průhledném, rosolovitou hmotou naplněném vaku zde spočívá lebka, několik lidských kostí. Čtvrtá kostra! Významný objev profesora Ozštajna! Teď zbývá nalézt pátou.
Travnatá planina na břehu řeky. Tři nápadně vysoké rotanové stromy. Ostatní poznávací znamení odnesla voda. Jen kouř vzdálené osady Semangů se pne podle profesorova popisu nad obzorem.
"Dostanete tabák! Celý balík tabáku!"
Jediný z Temiarů našel odvahu účastnit se noční cesty.
Po krátkém soumraku padla do údolí tma. Tři muži s kulovnicemi a motykami vkročili do pralesních houštin. Od travnaté pláně, kterou Jonathan s Markem za dne prozkoumali, je dělí asi dvě míle. Noc je tichá, veslaři již usnuli. Jistě se také osada Semangů uložila ke spánku a přenechala prales jeho nočním vládcům: tygru, medvědu a buvolu.
Podél břehu vede úzká prošlapaná pěšina.
"Jsme na medvědí stezce, tuani," šeptá Temiaro.
Měsíční svit prostupuje listovím. Záře přibývá, až se rozlije po trávě planiny.
Jonathan klopýtl o pahýl, trčící ze země ...
"Hroby, pane." Srdnatý Temairo očekává, že jeho úkol brzy skončí. "Dřevěné přístřešky nad hroby. To je obyčej Semangů."
Quenerům svitnou v paměti profesorova slova o zdejší víře v potopu a znovuvzkříšení, o úctě, prokazované pozůstatkům zemřelých. Kdoví, co profesorovi Ozštajnovi zabránilo odnést pochmurný objev do bezpečnější vzdálenosti, co ho přinutilo ukrýt pátou kostru ihned po jejím vykopání?
Mark stanul ve středu mezi rotanovými stromy a ohmatává si dolík v trávě.
"Tohle," Temiarovi sjela noha do hluboké díry, "udělal dikobraz!"
Motyky rozkopávají zem ve stále širším okruhu, až odkrývají bahnitou, vodou prosycenou vrstvu. Bednu s kostrou však nenacházejí.
"Dikobraz je veliký žrout a skrblík. Váš přítel zde zakopal zavazadlo? Dikobraz všechno odtáhne do svého pelechu. Všechno sežere. Ohlodává i těla mrtvol. Proto Semangové nenávidějí dikobrazy! Usmrcují je!"
Měsíc zašel a muži po dlouhém a marném hledání nevolí pro návrat nebezpečnou medvědí stezku, ale dávají přednost kluzkým kamenům při okraji řeky.
"Hell's belt's! Pekelné zvony! Srdnatí rváči! Na onu slavnou dobu nelze zapomenout. Útok! Boj! Tak se dělá světová

velmoc. Kolo dějin je promazáno krví," horuje lodní lékař.
Quenerové vyhlížejí z kulatého okna ke vzdalujícímu se přístavu. Ponechávají je chladnými slova vzrušeného obdivu, kterým lodní lékař zahrnuje dávný věk bukanýrských výbojů. Jim stačilo, co viděli při letmé procházce Malakkou. Holanďané, Portugalci, Angličané se v dobyvatelské horečce drali do Zadní Indie, neštítíce se povýšit pirátství na zákonný prostředek boje. A přece byli koneckonců zničeni, pohlceni místním obyvatelstvem.
"Doktore, je dovoleno přepravovat na lodi lidské pozůstatky?"
"Copak nevyděláte dost na své gumě? Ale ano. Po úředním ohledání a schválení. Jsou na to dost přísné mezinárodní předpisy. Právě vezeme v podpalubí pozůstatky jednoho ruského vědce ..."
"Profesora z Rigy?"
"Lva Ozštajna!"
"Vy jste ho znali?" podiví se lékař.
Bylo třeba několik přátelských večerů, než lodní lékař kdesi u ceylonských břehů souhlasil, aby si bratři prohlédli mrtvého.
Quenerové, lékař a lodní sluha sestupují do temného třetího podpalubí. Uprostřed malé komory leží matně černá rakev. Její víko je podle námořních zdravotních předpisů zalito stříbřitým cínem.
"Přistupte blíž..."
Sluha se schyluje k rakvi a světlé pruhy cínu povolují pod žhavým dotekem acetylenové lampy. Pak odklápí víko rakve. Řídké světlo svítilny dopadá na malou, sotva metr dlouhou lidskou kostru!
"Profesor byl tak nepatrné postavy?" říká překvapeně lékař.
"Ne, tohle nejsou jeho pozůstatky, doktore! Je to kostra trpaslíka Semanga. Vzácný antropologický objev! Profesor se obával potíží s úřady, a proto odeslal zásilku jako vlastní pozůstatky."
O chvíli později se v lodních knihách dočítají, že odesílatelem je pan Enti Ramongo z Malakky, spolehlivý profesorův průvodce.
Bratři Quenerové opožděně přihlašují čtyři kostry ve svých zavazadlech kapitánovi. Pět koster, důkazů vývoje člověka, pluje oceánem k Rize.
Kde asi skončil muž, který pro rozšíření obzorů lidského poznání byl ochoten obětovat sám sebe? Jak se v zubožením zdravotním stavu dopátral páté kostry, zakopané u řeky na planině Semangů? Ačkoli se Mark a Jonathan v příštích letech několikrát dotazují rižské univerzity a sledují zprávy v tisku, o profesoru Lvu Ozštajnovi se nedovídají zhola nic ...

Kamčatský tuleň

Stařeny přichystaly mužům i ženám lodice, vyspravily kožichy a loňské mordy - lapací koše. Nyní stojí před jurtami, mastné tváře nastaveny větru. "Ať vám mordy dobře slouží!" "Vraťte se s plnými saněmi!"
Dvacet severských saní vede sobí paroháč na každoroční jarní cestu. Neodolatelný pud táhne mořské ryby vzhůru proti toku Anadyru a Korjaci odjíždějí na lov. Kdo z nich se nevrátí? Koho zahubí dravá řeka? Ze střechy jurty vyhlíží chlapec. "Chytíme ti veverku, Tatane!" "My z jurty Yaků vyhrajeme závod!" "U řeky nás čeká ráj...," doznívají hlasy bratrů.
Staré ženy se vracejí k jurtám vyhloubeným v zemi. Tatan však stále neopouští střechu. Teď bude třikrát deset dní sám, sám v odlehlé jurtě poblíž mořského pobřeží.
"Každý může být prospěšný!" vybavují se mu slova učitelky. Tatan dobře ví, že jí vděčí za to, že vidí sněžnou pláň, slunce, že si může občas pochutnat na zajíci. Kdyby nebylo učitelky, která přijela zdaleka, prý až z Irkutska, byli by ho podle kamčatského obyčeje Korjaci usmrtili. Zbavili by se obtížného mrzáka...
Po šikmé kládě se zubovitými výstupky, nahrazujícími schody, sjel chlapec dolů do jurty. Sevřelo po přítmí stěn, obložených kožemi. Jediný pramen světla dopadá do jurty shora od vchodu.
"Jak mohu být prospěšný? Což se může beznohý tuleň měřit s medvědy?"
Tatanovi nevoní maniala, zmrzlá sobí krev se sádlem, mechem a trávou mu dnes nechutná. Jí a slzy mu stékají po tvářích. Jak rád by se zúčastnil závodů! Jako všichni mladí Korjaci, i on by po skončení rybolovu běhal, skákal, napínal luk z velrybí kosti, zápolil by o prvenství a sklízel obdiv.
Pátého dne se nahoře u vchodu do jurty objevují kožené holínky: "Jak se daří, starý Yaku?"
Po kládě sestupuje nákupčí, kterého Tatan poznal při minulé návštěvě. "Korjaci jsou na lovu? Přijel jsem nevhod?"
Vousatý host odmítá skrojky manialy, které mu Tatan nabídl. "Cože, tys nejel, tuleni?"
"Nechtělo se mi."
"Jsi nemocen?"
"Proč by. Tak, nejel jsem."
"Máš pravdu, Korjaku," nákupčí si hřeje ruce nad ohništěm, ale usednout do páchnoucích kožešin se mu oškliví. "Trmácet se k Anadyru? Proč! Když potáhne málo ryb, dá práci je ulovit. A potáhne-li jich mnoho, těžko se prodají."
Vousáčova řeč zní Tatanovi cize, jako slova učitelky ve škole. "Proč si tvůj otec nepolíčí na vydry? Kožešiny se dobře prodávají! Také sobí maso, paroží... Proč se Yak a všichni Korjaci plahočí za rybami?"
Tatan pamatuje, jak zle je bez potravy v zimě. Předloni byl rybolov chudý. Za mrazů pak nemohli šest měsíců vylézt z jurty. Snědli všechny psy, soby, nikde nezůstal ani lišejník, ani kůra ze stromu.
"Cožpak jsou, Korjaku, na světě jen ryby? Vláda staví u Uky město. Lidé prahnou po dobrém soustu. Po zvěřině, vejcích, drůbeži, ptácích..."
"Vy myslíte, pane!" Chlapec si vzpomněl, jak si ho před lety děd posadil na ramena a vzal ho k pobřeží. Tam Tatanovi,

nejubožejšímu z jurty, ukázal rodové tajemství. "Myslíte, že by někdo stál o alky?"
"Máš? Živé nebo zmrzlé? Kolik? Vezmu padesát pudů. Dobře zaplatím!" Smluvili se, že nákupčí obejde jurty, nakoupí od stařen, co potřebuje a pak až zaslechne trojí lovecké zahvízdnutí, přijede se saněmi k pobřeží.
Sníh je čerstvý, měkký. V teplé kožešinové čepici se Tatan plazí k pobřeží... Musí si pospíšit! Kdoví, kam má ještě dnes nákupčí namířeno! Jistě má napilno, Neuslyší-li brzy zahvízdání, odjede.
Chlapec tuší, že na útesu může být mnoho alek. Nahoře na řece je při rybolovu rušno, a alky se nejspíš stáhly za rybami sem, k moři.
A skutečně! Břeh šumí ptačími křídly, jako česno úlu. Teď jen, osvědčí-li se dědova rada. Tatan se plíží k ledové pláni. Za sněhovým převisem utrhl pevnou koženou obrubu své kuchljanky. Udělal z ní smyčku, kterou zavěsil na konec hole. Může se pustit do lovu!
Ptáci natahují krky z hnízd. Tatan přiblíží smyčku a zvědavá alka do ní sama strká hlavu. Chlapec trhne holí, přitáhne, zakroutí alce krkem a hodí si ji na záda. Tak loví druhou, třetí, pátou alku z jediného hnízda. A kolem vidí další a další... Mnohé alky, větší než kachny, jsou tlusté, že se nemohou ani pohnout. Za ležícím Tatanem se vine temná stezka ptačích těl. - Padesát pudů! Mám skončit! Pokračovat? Raději zahvízdám. Lovecké znamení! Huaabí... huaaht... huaínl
Tatan navršil ulovené ptáky na hromadu, když přijel vousáč se saněmi. "Oj, tuleni, bohatý úlovek! Jak jsi ulovil tolik alek?" Teprve nyní si nákupčí uvědomil, že až dosud viděl chlapce sedět, šplhat, plazit se - ale nikdy ne stát,, chodit nebo běhat!
"Je jich padesát pudů, pane?"
"Mnohem víc! Ale proč se válíš ve sněhu, Korjaku?"
"Nohy. Když mi byly dva roky, servali mi vlci maso z nohou. Nemohu se postavit. Nohy nerostou, jsou bez síly."
Sotva se chlapec vrátil do jurty, zhoršilo se počasí. Vítr sténal na vrcholech stromů a s praskotem lámal větve. Bouře trvala až do dne, kdy Tatan spatřil na obzoru spřežení.
"Byl to prokletý lov!" řekl v jurtě nejstarší bratr. "Ryb méně než stromů v řece. Otec kladl mordy, Tatane, a spadl do ledové tříště. Zapálily se mu plíce. Matka ho ošetřuje. Přijedou, jen co se zlepší počasí."
Starý sob, paroháč, přijel se saněmi teprve za dvacet dní.
"Co s námi bude?" bědoval otec Yak na lůžku z kožešin. "Jak přečkáme zimu bez ryb? Bez zásob ..."
Tatan radostně rozhodil po kožešinách peníze od nákupčího.
"Jaks přišel k penězům, chlapče? Tohle je bohatství! Za to dostaneme ve městě mnoho tuku, soli, oleje, mouky ..."
Každý může být prospěšný, pochopil pravdu učitelčiných slov Tatan. Beznohý tuleň dokázal, co otec a bratři nedokázali.

Džitti Doig

Nikdo v manipurském paláci nerozumí slonům tak dobře, jako mladý Džitti Doig! Na mahárádžův rozkaz pronásledoval na lovu početnou sloní rodinu. Dostal se až daleko na východ, do trnité džungle, a měl úspěch! Se svým doprovodem polapil šedesát zvířat. V houfu byly i podřadné Dvasaly a Miergy, avšak jádro stáda tvořili ušlechtilí Kumiriové. Jsou to nádherná zvířata úběloví bílých klů a hrdého, důstojného držení těla. Po návratu z lovu byl Doig po několik dní hrdinou paláce. Manipurské sloní stáje dostaly skvělé přírůstky! Prostého slonivoda Džitti Doiga, pocházejícího z blátem olepené vesnické chýše, jmenoval mahárádža vrchním lovčím a dohlížitelem nad slony.
To bylo před týdnem! Ale dnes? V prudkém rozmachu praští vrata dřevěné kobky a Džitti Doig padá do páchnoucí tmy. Po chvíli cítí na tváři dotek vlhké hlíny. Chce se posadit, chce rukou prohmátnout temnotu ... Nejde to! Je spoután!
Jako vrchní lovčí měl volný přístup do všech palácových komnat. Jenže urozenou maharání napadlo: Džitti Doig se dvoří naší Védžiji! -
"Jsi ropucha z džungle," běsnil mahárádža. "Jak ses opovážil pomyslet na moji dceru?"
Džitti Doig zaslechl tiché kroky.
"To jsi ty, Ašízi?"
"Nerozsvítím, Džitti, lež tiše. Někdo by nás mohl zpozorovat."
Doig pocítil, jak se ho dotkla Ašízova ruka. Zaplavuje ho vlna vděčnosti. Jeho pomocník slonivod Ašíz ho před mahárádžou hájil ze všech sil. Ví, pravil, že Džitti Doig má v rodné vsi nevěstu. Nemyslí na Védžiji...
"Mahárádža rozhodl, Ašíži? Vynesl rozsudek?"
Tiché oddychování dvou mužů proniká vlhkou tmou. "Byl jsi odsouzen k smrti, Džitti. Mají tě rozdupat tvoji - sloni!"
Spoutaného Doiga napadlo, že žádný ze slonů, o které tři roky v manipurských stájích pečoval, mu neublíží. Jím vycvičená zvířata neuposlechnou mahárádžův rozkaz.
Ráno sešel mahárádža se správcem paláce z bělostné terasy. Vkročili na prostranství mezi palácovými stavbami.
"Poprava bude veřejná!" Mahárádža zvedl pravici. "Tady se bude konat!" Rozlehlé nádvoří ohraničují z jedné strany sloní ohrady a z druhé pevná ochranná mříž, za kterou stojí vyvýšené zdobené lóže pro členy dvora a podlouhlé ochozy pro lid. Často se zde konaly hry a zábavy, předváděla divoká i zkrocená zvířata. "Začnete za hodinu! Do té doby ať jsou připraveni tři nejdivočejší sloni z nedávno uloveného stáda."
Stropními příčkami proniká do kobky trochu denního světla. Džitti Doig slyší ruch, pronikající dřevěnými stěnami. To jsou moji přátelé, ošetřovatelé zvěře, krotitelé tygrů, slonivodi. Zdá se mu, že slyší jejich nesouhlasné reptání. Všichni jsme stejně bezprávní ubožáci! Dnes jsem postižen já, zítra mohou být oni. Mahárádžovi je dovoleno vše. Doig si vzpomněl, jak mu Ašíz v noci nabídl útěk. On však odmítl! Kam by šel? Do rodné vsi by se nemohl vrátit! Ztratil by nevěstu, a získal by tím snad zpět svou čest?!

Džitti cítí hřejivé plaménky naděje. Zachrání se! Je nevinen! Védžijá to musí potvrdit. Lidé ho mají rádi! Rozumí slonům, zná jejich duši a zvyky! Stačí jeho jediný pokyn, slovo, zasyknutí...
Slunce stojí vysoko na obloze. Do kobky vchází stráž. Dva neznámí muži pokládají Doiga na dlouhé prkno, k němuž připoutávají jeho ruce a nohy. Pak natřikrát obtáčejí provazem jeho krk, bradu a čelo, takže nemůže ani pohnout tělem ani pokynout hlavou.
Dřevěná deska opouští kobku. Za tichého šumění davu pokládají muži své břímě na zem nedaleko ochranné mříže, čelně ke vzdáleným sloním ohradám. Jeden ze strážců se k němu shýbá...
"Zavažte mu ústa - ne oči! Oči ne!" vykřikl z lóže maharádža. Strážci cpou Doigovi do úst šátek. Pak nadzvedají prkno pod jeho hlavou a podkládají je vysokým kusem dřeva. Zabraňují mu, aby mohl dát slonům nějaké znamení.
V lóži vedle maharádži sedí maharání. Je hrdá, vzpřímená, nehybná. Nadcházející kruté divadlo ji ani neodpuzuje, ani neuvádí v nadšení. Krásná Védžija se usmívá. Nemluví. Tváře jí zčervenaly zvědavostí ...
Zaduněly bubny a zaječely píšťaly. Stráže odstraňují závory sloní ohrady. Jsou to cizí muži, kteří neznají oblíbeného Doiga. Zástupy na ochozech poděšeně zašuměly. Ve slunci se zaleskly železné háky, neznámí muži bolestivými údery vyhánějí z ohrady tři slony. Zvířata vkročila na nádvoří. Každé z nich váží několik tun. Podrážděně kolem sebe tlučou choboty. Kovové bodce je postrkávají, ženou k ležícímu Doigovi. Tlustokožci toporně běží, jejich ohromné nohy buší do země.
Spoutaný Džitti Doig hledí široce rozevřenýma očima k blížícím se slonům. Ne, tohle nejsou jeho zvířata! Jsou to nedávno ulovení Kumiriové! Nemůže zavolat, nemůže dát žádný pokyn, a přece se nevzdává naděje.
Rozdivočelí sloni jsou na dosah. Ještě čtyři, tři kroky... Nejstatnější slon stojí nad Doigem. Zvedá pravou nohu, kymácí se nad spoutaným lidským tělem...
Prostranstvím burácí řev zástupu! Hrozný řev indického davu! Burácení hrůzy, nesouhlasu, vzpoury!
Slon dlouho stojí na zadních a vzrušeně kymácí trupem ze strany na stranu. Konečně spouští přední nohy k zemi, avšak ne na Doiga, nýbrž stranou, daleko od ležícího těla, a za křiku diváků se dává na útěk. Dvě další zvířata mu v patách běží zpět k ohradě.
"Doigova nevina je prokázána," klidným hlasem praví maharání. "Zřejmě jsem se mýlila. Nedvořil se tvé dceři Védžiji, maharádžo."
Nazítří Doig odchází do rodné vesnice. Manipurský maharádža mu vyplatil tříleté služné. Na rozloučenou hovořil o zázraku, o boží milosti a své velkodušnosti, které zachránily Doigův život.
"Nebo snad myslíš, že to bylo něco jiného ...?"
Džitti Doig mlčí. Jediným slovem neprozrazuje, v čem spočívala jeho skálopevná poslední naděje. Zná sloní povahy a zvyky. Spoléhal na to, že nic na světě nezastraší ohromné tlustokožce tak, jako hluk řvoucího zástupu. A že jeho přátelé, Ašíz a všichni prostí lidé od dvora, nebudou mlčet, o tom ani na chvíli nezapochyboval.

Nakarnutovo loučení

"Všude v Japonsku potkávám jen lidi malých postav!"
"Pojďte. Ukážu vám chlapy jako hory," zve mne český inženýr Bárta, "Dnes má prohrát mistr Gendži Nakamuto..."
Z kjótského náměstí vcházíme do prostorného stanu. Mezi nesčetnými diváky konečně nacházíme dvě volná místa - polštáře, ležící na udusané zemi.
"Sumo," praví pan Bárta, "je nejstarší japonský sport. Už v devátém století se o budoucím císaři rozhodovalo tímto zápasem."
Uprostřed stanu, na vyvýšené, pískem posypané plošině, stojí muž v temném oděvu. Rozhodčí. Poblíž něho zápasí dva borci. Oba nazí, až na opasek kolem boků. Jsou to velmi tlustí, vysocí muži. Císařovi úředníci prý vyhledávají takto urostlé mladíky po celém Japonsku. Když projdou výcvikem, váží přes dva centy. Nepracují. Pouze jedí, trénují a ročně podstoupí několik zápasů.
"Jaká jsou pravidla?"
"Posvátná a tajná. Rozhodčí je před smrtí důvěrně svěřují svým nástupcům. Cíl zápasu je však známý: zatlačit soupeře do protějšího rohu plošiny."
Zápas právě skončil.
"Poražený bude mít celý rok poloviční plat."
Tlustí muži očekávají s nehybnými tvářemi výrok rozhodčího. Vítěz! Poražený! Odcházejí a ani jeden z nich neprojevuje radost či zármutek.
"Říkal jste ..." otáčím se k Bártovi.
"Tiše! Přichází dvacetinásobný mistr."
"Nakamuto!" vře to mezi obecenstvem.
Oba nastupující borci jsou stejně mohutní. A přece na první pohled rozeznávám, kdo je mistr. Od jeho opasku splývají ozdobné třásně. Zápasníci zaujali postavení v protilehlých rozích plošiny. Zády k sobě, dřepí na jedné noze. Druhou opisují široké kruhy... Naráz se prudce otáčejí a dopadají na všechny čtyři. Čelem proti čelu, číhají jako šelmy.
A pak se do sebe pustili. Těla se napínají, lesknou olejem a potem. Dlouho je zápas vyrovnaný. Náhle mistr Nakamuto ustupuje ...
"Gendži Nakamuto! Gendži!" radují se diváci.
Rozhodčí krouží kolem zápasníků jako orel. Zakazuje rány pěstí, ale dovoluje údery plochou dlaní. Pojednou nařizuje přestávku. Nehybně stojí ve stopách, jež otiskly v písku nohy zápasníků, zatímco ti si pod plošinou upravují opasky a vyplachují ústa. Pak borci znovu nastupují na místa, která před chvílí opustili. Také v následujících minutách Gendži

Nakamuto stále ustupuje.
Nedovedu pochopit, proč je hlediště s mistrovým výkonem spokojeno, ba nadšeno, proč provolává podléhajícímu Nakamutovi slávu.
Nakamuto je zatlačen do rohu! Prohrál!
Japonci kolem nás vyskakují ze sedacích polštářků. "Ať žije Gendži Nakamuto!" Zvedají ruce do výše. Jásají.
Rozmáchlými těly v uličkách se prodíráme k východu.
"Skutečně prohrál?"
"Ovšem."
"A co diváci?"
"Viděl jste. Jsou spokojeni. Dojati."
"Pane Bárto, vy jste věděl před zápasem, že Nakamuto prohraje?"
"Ano. Psaly o tom noviny."
"Kde vzaly noviny tak zaručený tip?"
"Oznámil jim ho samotný mistr Gendži Nakamuto. Předem ohlásil po celé zemi, že prohraje. Je mu čtyřicet devět let. Dodnes nebyl poražen. Pravděpodobně by ještě dokázal přemoci soupeře. Ale ohlásil, že prohraje, protože chce přenechat své prvenství mladšímu. Tímto zápasem se loučil s obecenstvem a obecenstvo s ním." Pan Bárta se zastavuje uprostřed kjótského náměstí. "Nemyslíte, že je to ušlechtilý zvyk? Mnohem hezčí, než naše evropské závodění až do doby, kdy je sportovec pro svou klesající výkonnost divákům k smíchu. Kdo dosáhl úspěchu a slávy, říkají Japonci, má odejít, dřív než se stane směšným!"

Řízek Timoteje Davidova

Zakotvili jsme ve Vladivostoku a já vyšel z našeho dobrého Speedu. Uvítaly mne větrné, široké, téměř liduprázdné ulice. Zato za dřevěným štítem kavárny s malými okny je teplo a živo.
"Litujeme! Obsazeno!"
Z rohu mi kyne muž v uniformě carského úředníka. Jeho blahosklonný pokyn říká, že mne zve na jediné volné místo - ke svému stolu
"Timotej Nikiforovič Davidov," představuje se, aniž vstal. Říkám mu, že jsem kormidelníkem na parníku Speed. Úředník je potěšen a objednává občerstvení. Můj vycházkový kabát s kotvou zřejmě budí důvěru, neboť zničehonic, bez pobízení, se mi úředník svěřuje s pozoruhodným příběhem:
Och, nebyl jsem vždycky urozeným carským úředníkem. Zle se nám žilo, nevolníkům v Povolží. Až kteréhosi dne pravil bárin, že pojede na mamuta. I já se přihlásil a bárin mne vzal s sebou.
Dlouho jsme jeli širou zemí, pak jsme pluli po řece. Zima byla, krutá zima! Pár kozáků zemřelo, ale já byl stále nablízku bárinovi. Cestoval s ním také učený inženýr a jeden malíř z Moskvy. Ten chtěl na lodi bárina malovat, ale zamrzaly mu barvy. Vzal jsem ty jeho kelímky s červenou, modrou, žlutou a žvýkal jsem barvy. Bárina to potěšilo, moc se nasmál, když malíř namáčel štětec do mojí, s odpuštěním, huby.
Dostali jsme se až k pobřeží moře Laptěvů, kde končí řeka Lena. Hned prvého dne ukázali domorodí Burjati bárinovi temný předmět, vyčnívající z ledu.
"Vaše Vysokoblahorodí, zde je zvíře, které hledáte! Tohle je mamut!" Nejdřív jsme postavili stavení pro bárina. Pak jsme kopali led při boku zmrzlého mamuta. Bylo to obrovské zvíře! Utnuli jsme jeho kly. Sahaly nám po ramena, i když byly zahnuté téměř do kruhu. Inženýr říkal bárinovi, že petrohradské muzeum mu bude zavázáno vděčností. Ale malíř radil, ať prodá mamuta do ciziny.
Z mamutího těla trčely chomáče srsti. Odřízli jsme kůži z jednoho boku. Stěží ji uneslo deset mužů.
"Timoteji!" napadlo bárina. "Pojíš maso staré statisíce let! Staneš se prvním moderním člověkem světa, Timoteji, který jedl mamuta!"
Kdež bych bárina neposlechl? Ale nechtěl jsem jíst jen tak. Věděl jsem, tohle je příležitost. Posloužíš! Pokoříš se - a něco získáš, Timoteji! Naoko jsem dělal drahoty: "Vaše Blahorodí, jen, já ne ..." "Nebudeš pak už mým mužikem!" křikl bárin. Malíř přislíbil: "Dostaneš tisíc rublů!" Zmrzlé mamutí maso bylo našedlé, tvrdé jako kámen. "Inu, pokusím se, Blahorodí."
Kozáci rozdělali oheň a přinesli hrnec. Odsekli velký kus kýty, hodili jej do vroucí vody. Maso pomalu rozmrzalo a pouštělo tuk. Po ledové pláni se nesl odporný pach. Ten lákal vlky z širokého okolí a bárin jednoho zastřelil. Trvalo dlouho, než bylo mamutí maso uvařené.
Když jsem začal jíst, malíři se udělalo špatně.
Ale bárin se smál: "Tobě není na vrhnutí, Timoteji? Jsi bohatýr! Snědls celé kilo? Jen si přidej! Ještě! Deset řízků mamuta přece stojí za tisíc rublíků a svobodu!"
Inženýr mi potají dával znamení, ať víc nejím, že bych mohl onemocnět.
"Tak jak ti chutnalo?"
"Inu jedl jsem už křehčí maso," povídám po dvanáctém řízku.
"Ó, chytrák Timotej! Bohatýr! Svobodný člověk!"
Vrátili jsme se rovnou do Petrohradu! Psaly o nás všechny noviny. A hleďme:
kdekdo nyní chtěl ochutnat pečínku z mamuta. Knížata, carův ministr, vznešené dámy od dvora. Tenoučký řízeček za sto rublů! Ovšemže zbavený tuku, neboť ten způsoboval, že maso nepříjemně páchlo.
Můj dobrodinec přivezl v ledu ze Sibiře dalšího mamuta. Jednu polovinu prodal do Paříže. Druhou si ponechal a já si otevřel restauraci s mamutími pokrmy pro panstvo. Za pár měsíců jsem našetřil deset tisíc rublů, nu a nejlevnější carský

úřad tady na východě...
Nazítří Speed ukončil vykládku zboží a kapitán svolal důstojníky.
"Jsme pozváni ke gubernátorovi! Tak, mládenci, dejte se do pucu!"
Znovu oblékám vycházkový kabát a s prvním kormidelníkem se řadím do hloučku na pobřeží.
Vcházíme do rozlehlé budovy. Lokajové nás uvádějí do místnosti s jediným, velice dlouhým stolem. Usedáme na vykázaná místa po jedné straně. Jen vrchní strojník si nemá nač sednout - bere si židli od protější strany stolu!
"Gubernátor Jeho Imperátorské milosti, kníže...," vchází těžkými důstojnými kroky. Masitou tvář rámují řídké licousy.
Za gubernátorem jdou ve spořádaném zástupu jeho úředníci.
"Podívej," pokývnu ke konci zástupu. "Toho člověka znám!" Na uvítanou jsme povstali a já loktem drcám do prvního kormidelníka. "S tím úředníkem, s tím posledním, jsem včera obědval v kavárně!"
Gubernátor došel ke křeslu v čele stolu. Úředníci se zastavili; stojí nyní v řadě proti nám. Timotej Nikiforovič Davidov, jako já, je až u samotného okraje stolu, my dva jsme nejvíce vzdáleni od knížete.
Gubernátor řeční. Pozoruji úředníky proti nám a vidím, že za zády Timoteje Davidova není židle!
"Věčná sláva carovi!" končí svůj projev carův zástupce na Dálném východě. A dává pokyn lokajům, aby nosili pohoštění.
Po knížeti usedají důstojníci Speedu i úředníci. Na stole se objevují mísy.
Přeju kormidelníkovi po svém boku dobrou chuť, přeju naproti... A vtom vidím: Timotej Davidov se už sklání nad stolem a jí. Jeho obličej se leskne: mastnotou poňjatovského řízku. U všech všudy, kde vzal židli? Tu zpozoruji cosi úžasného! Timotej Davidov nesedí na židli, nýbrž pokrčen, bez opory, dřepí na bobku ve vzduchu. Jí, tváří se jako by nic, jako v sedmém nebi blaženosti.
Pohlédnu k našim. Vidím, že i kapitán si všiml neobvyklé úředníkovy pozice. Také gubernátor hledí na Davidova. Nevadí mu, že jeho úředník sedí bez židle. Naopak. Baví se tím. Je polichocen pokorou svého podřízeného.
"Kormidelníku!" Kapitán mne gestem posílá ke dveřím. Odcházím a přináším jednu židli Davidovi. Úředníkův obličej ztuhl a zkameněl. Chvilku váhá, a pak s rozpaky usedá.
"Co je?" vykřikl gubernátor. Jeho licousy se naježily, pěstí buší do stolu. "Co je! Davidov! Ven!"
Všichni proti nám povstali. Odcházejí. Se zsinalou tváří Timotej Davidov zašeptá: "To jste neměl, velice jste mi ublížil!"
Kapitán a nikdo z našich nemá chuť k zábavě s nadutým gubernátorem, a tak i my brzy odcházíme na palubu Speedu.
Poznal jsem nevolníka. Člověka, který získal svobodu i úřad, avšak nikdy nenabyl vlastní lidské důstojnosti.

Alláh ve strážním koši

V roce 1912 několikrát proplouváme Dardanelami a Bosporem, úžinami, jež spojují dvě moře - Egejské s Černým, a oddělují dva světadíly. Jakási mezinárodní smlouva zde povolila plavbu výhradně tureckým lodím. Avšak velmoci smějí mít v oblasti průplavu po jednom plavidle, zvaném stationer. A tak náš škuner Wadding obstarává drobné námořní úkoly, dodržuje ovšem podmínku smlouvy - nepřistát u tureckých břehů!
Vyplouváme zase na jednu pohodlnou plavbu z ostrova Kréty k ruským černomořským břehům. Netrvá to dlouho a připlouváme k Bosporu. Mám právě službu. Napjatě očekávám krásné okamžiky, těším se na tisíce tajuplných zvuků, jejichž lákavost pronikne člověku do morku kostí.
Také druhý důstojník se chce obšťastnit výhledem. Odchází na můstek. A už je to tady! Orientálním kouzlem hýřící Istanbul nás přijal do své náruče. Po obou lodních bocích běží v mírném svahu do dáli krychle domů. Mezi nimi jako barevné polokoule září střechy islámských mešit, k nebi se vzpíná nespočet štíhlých věží minaretů. Z jejich ochozů znějí ostré hlasy muezzinů, vyzývající Turky k modlitbě.
Alláh akbarl Ašbadú aná ... Alláh U Alláh ...
Vyznavači koránu rozprostřeli po nábřeží svoje koberečky a uklánějí se k jihovýchodu k Mekkce.
"Alláh il Alláh!" ozývá se přímo nade mnou.
Pohlédnu vzhůru a vidím jednoho našeho lodníka.
"Akbar, akbar!" Chlap sebou vysoko ve strážním koši mlátí a z plných plic vyřvává: "Alláh il Alláh! Alláh!"
Je to scéna k popukání. Škoda, že ji nemohu vidět shora, třeba z letadla. Vysoko ve strážním koši anglické lodi se ukoptěný lodník opičí po zbožných islámských muezzinech na ochozech minaretů. Rozhazuje rukama, klátí tělem, a řve, že mu opravdový Turek musí závidět.
Námořníci se seběhli a mohou se utlouct smíchy.
"Akbar ... Ašhadú ... Alláh! Alláh ...!"
"To je John Road!"
"Lidi, neblázněte!" Přibíhá k nám druhý důstojník. "Z toho bude zatracená mela!" Megafon před obličejem, volá vzhůru ke stožáru. "Hej, vy tam! Okamžitě slezte dolů, chlape!"
John Road se ještě nedotkl paluby, když k boku Waddingu přiráží turecký strážní člun. Velitel si přeje mluvit s kapitánem.
" ... Urážka citu, který je posvátný každému tureckému občanu ... Neodpustitelné! ... Důrazně požaduji vydání viníka!"
Kapitán se omlouvá, protestuje - nic naplat. Člun se vzdaluje od naší lodi a mezi tureckými bajonety zkroušeně sedí vtipálek Road.
"Co teď?" Jak toho člověka dostat z maléru, když nesmíme ke břehu?
"Kapitáne," hlásím se, "jsem rakousko-uherský občan. Umím německy a to na Turky platí..."
Za šera skáču do vody a plavu ke břehu. Kapitán mi dal svolení. Na zpáteční cestě, třetího září, se pro nás Wadding zastaví jižně od Uskudaru.

Oblékám šaty, které jsem držel nad hlavou, a běžím za rakouským konzulem. Je to nějaký Prohaska, prý od Budějovic, dokonce umí trochu česky.
"Urážka náboženství? Pak nemá význam, abych se za něho přimlouval. Turci si ho vezmou na paškál, no, hlavu mu neutrhnou. Chápejte, hochu! Německy mluvící státy mají sice s Turky dobré styky, ale do náboženských otázek se jim nevměšují. A přimlouvat se za Angličana? Nu, snad se mi podaří doručit vašemu příteli zprávu, že loď bude třetího poblíž Üsküdaru!"
Celý následující týden patřil Istambul mně! Čtyři minarety Sulejmánie! Dva minarety mešity Yeni! U Galatského mostu měním deset anglických liber za turecké peníze. Čtyři minarety má staroslavná Hagia Sofia! Tři Beyazitova mešita! Nosiči, rybáři, řemeslníci, kramáři, úředníci, strážníci, všichni několikrát denně rozkládají do prachu ulic svoje koberečky a na muezzinovu výzvu se modlí k Alláhovi. Šest minaretů má velkolepá Modrá mešita sultána Ahmeda!
Třetího září přicházím k üsküdarské mešitě, ale co to?... Wadding už odplouvá! Mávám, křičím - marně! Konzul Prohaska zřejmě dodržel slovo. Vsadil bych hlavu, že za lodním hrazením vidím vtipálka Roada. Kdoví, co jim ten pacholek navykládal za nesmysly, že kapitán předčasně zvedl kotvu a mne nechal na pospas Turkům.
Pár měsíců po skončení světové války jsem se ucházel o místo v Honolulu na Havajských ostrovech. To už jsem nebyl žádné námořnické štěně, v kapse jsem měl vysvědčení o kormidelnické zkoušce a papíry lodní služby.
"Nepotřebujete kormidelníka?"
"Ne," říkají Italové.
"Ne," odmítají Švédové.
"Potřebovali bychom," vítají mojí nabídku na tureckém trojstěžníku. "Počkejte, kapitán se každým okamžikem vrátí z pevniny."
Usedám v pracovně prvního důstojníka. Jak tomu bývá na zaoceánských lodích, sešla se tu pořádná mezinárodní parta. První důstojník je Turek, druhý Argentinec, první kormidelník Nor, vrchní lodník Němec.
" ... jo a ti ptáci, kdybych nebyl u měření, nikdy bych tomu nevěřil, ti tučňáci se potápěli, představte si, do hloubky pěti set metrů ..."
"Já vím, tučňáci pijí," Němec si dělá z Norova příběhu legraci. Nebo ho bere vážně? Nevím! "... pijí slanou mořskou vodu. Tlustý tučňák si takhle odfrkne nosem a vyplivne sůl. To je zařízeníčko, co?"
"Proč ne?" říká turecký důstojník. "Ony se dějí věci. Jakpak myslíte, že náš patron přišel ke kapitánské hodnosti? Nevíte? Ve službách naší vlády se pět let plavil na lodích všech možných vlajek. Nejčastěji na britských. A dodával tureckým úřadům moc důležité zprávy. Třeba o nových anglických křižnících, o opevnění Gibraltaru. Což získat, ale doručit ty zprávy - to byl problém! Kapkán to dělal všelijak. Třeba jednou na Bosporu ..."
Cítím se, jako by mi lodní stožár padal na hlavu.
"Třeba jednou na Bosporu vzýval za povzbuzování anglické posádky Alláha," pokračuje důstojník, "ve strážním koši. Turecká hlídka ho pro urážku náboženství naoko zatkla a on jí předal fotografie britských válečných opevnění..."
Vtom sluha od dveří ohlašuje kapitána Safira Alláha Benderese.
Do místnosti vchází trochu postarší, elegantně oděný John Road!

Zkouška mistrovského jezdce

... poslední zatáčka. Hrozí boční vítr. Přeřadit. A na plné obrátky do cíle. Gurzio, trojnásobný vítěz Velkých cen Francie, Monaka a Německa, dokazuje svým druhům, že po týdenní přípravě nad mapou zná jízdní plán tak, že by mohl jet poslepu.
"Jak se asi daří babičce?" vzdychne manažer Vicente.
"Jak se jí asi daří?" opakuje mechanik Dino.
Italové bezstarostně kořistí poháry nejtěžších závodů, ale před cenou Španělska trnou obavami. Stejným parníkem pluli již dvakrát. Poprvé čekal Gurzia v hotelu telegram: babičku ranila mrtvice, vrať se! Loni ještě nevykročil z přístavu, když ho volali do kanceláře: babička umírá! Odjel a péčí nejlepších lékařů se mu podařilo babičku, která ho vychovala, zachránit.
Potřetí dorazili do San Sebastianu.
Ubytování v hotelu. Setkání s pořadateli, soupeři, novináři.
"Nemáte strach, mistře Gurzio, že se jednou ve své bugatce zabijete?"
"Vy určitě očekáváte, že zemřete v posteli!"
"Ovšem, pane Gurzio," směje se novinář.
"Tak proč se nebojíte jít každý večer spát?"
Od modré bugatky se odvíjejí pestré pásy pomerančovníků. V tréninku se jede polovina závodní trati. Deset okruhů. Gurzio je od startu první. Nemusí dýchat benzínové výpary a výfukové plyny. Teprve v posledním, desátém kole Gurzio pociťuje bugatčinu slabinu, se kterou musí zítra počítat. Jak se prázdní palivové nádrže, bugatka má chuť tančit a vjíždět do smyků.
Plný plyn, cílová rovina. Nejlepší jízdou si Gurzio zajistil výhodu: místa v první řadě vozů na startu závodu.
Zatímco Dino pečuje o bugatku, Gurzio s Vicentem vjíždějí do hotelu.
"Jdi telefonovat, Vicente!"
Gurzio usedl k oknu dvorany. Přes palmy vidí, jak u hotelu přibývá vozů závodníků. Přijel Markowitch. Jedni mu říkají kavalír Marko, druzí rošťák Marko. To je pro jeho zvyk: zamávat jezdci, kterého předjíždí. Šeří se. Zítra touto dobou bude po závodě! Bude to šťastný závod?
"Porucha. V Alpách prý je porucha," vrátil se Vicente.

"Neměl bych klid. Pokus se znovu ..."
"Objednal jsem výzvu. Snad to půjde lépe z druhé strany. Z Itálie. Babička tě bude volat v deset hodin."
Po večeři Vicente s Dinem odcházejí, tiše upíjet kávu a pozorovat lidi. Znají Gurzia, že před závodem chce být sám. U vedlejšího stolu je rušno. Sedí tam kavalír Marko. Kdekoho hostí, potřebuje se rozehřát, vyzpívat. Je to tvrdý chlap. Při tréninku v Monaku vypadl v plné jízdě z vozu a proletěl drátěným plotem. Záda mu krvácela ještě druhý den, ale jel. Gurzio a Jean Chatteau, slavný Létající Jean, byli jediní, kterým nezamával.
"V 11,30 tě čekáme," říká ráno Vicente. "Vyřiď si telefon, Gurzio, a přijeď. Nebudeš-li v depu do 11,45, přijedeme pro tebe do hotelu."
Hučící větrák rozechvívá palmy v osamělé dvoraně.
"Pan Gurzio, do kabiny prosím."
"Gurzio, jsi to ty, Gurzio?"
"Jsi v pořádku, babičko? Co zdraví?"
"Jsem šťastná, že tě slyším. Chystám se poslouchat rozhlas. Až se vrátíš, pojedeme spolu k moři. Uděláme si báječnou dovolenou. Rychle vyhraj, chlapče, a přijeď!"
Mezi palmami přibylo slunce, když Gurzio vyšel z hotelu. Nic nestojí v cestě tomu, aby konečně dobyl Velkou cenu Španělska. Je 11,40. V tu dobu už měl být v depu. Usedá do svého auta. Prolétá městem rychle, ale bezpečně. Policista! STOP!
"Jak jste jel rychle, pane?"
"Promiňte, spěchám."
"Váš průkaz, pane!"
"Jsem automobilový závodník. Jedu na start..."
"Váš řidičský průkaz!"
"Nemám, nezdržujte."
"Doprovodím vás do hotelu, pane."
"Ani tam ho nemám."
"Je mi líto - vystupte!"
Desetitisíce diváků na stráních. Přeplněné tribuny. V depu ticho před bouří; nikdo už nesahá do strojů, protože opravy na poslední chvíli přinášejí víc škody než užitku. Dino stojí před bugatkou a špičkou boty vztekle okopává kolo. Přijíždí taxi. Kruhem pořadatelů se prodírá Vicente.
"Kde je?"
"V hotelu říkali, že odjel! Telefonoval a odjel!"
"My tuhle prokletou cenu Španělska," kleje Dino, "v životě nevyhrajeme!"
Z tlampačů se řinou jména závodníků. "Gurzio, Markowitch, Chatteau..."
Vicente chce zachránit, co se dá. Vzpomene na startovní řád! Pátý odstavec. Gurziovi se přihodilo něco nepředvídaného! Pořadatelé budou povinni uhradit nám aspoň cestovní výlohy, když prokážu jeho vůli startovat.
"Dino, zajeď s bugatkou na start!"
V první řadě, bok po boku, se otřásá pět vozů. Oči za ochrannými skly se stáčejí ke krajnímu stroji. Bugatka se zachvívá otřesy motoru, ale sedadlo, na němž by měl sedět Gurzio, je prázdné!
"Co to děláte, Vicente?" přibíhá rozhodčí.
"Podle řádu se vůz dostavil na start!"
"Kde máte jezdce? Kde je Gurzio?"
"V této chvíli nevím."
"Odstavte vůz!"
"Ne. Vůz je v pořádku. Řád ..."
"Přikažte mechanikovi," volá hlavní rozhodčí, "ať odtlačí bugatti k okraji dráhy, aby nepřekážela startu."
Potom dvaačtyřicet vozů vyrazilo na trať.
Vicente s Dinem nesledují závod ani hlasy tlampačů. Zarmouceně těkají mezi rozhodčími, depem a osiřelou bugatkou.
Závodníci ukončují první kolo. V čele jede Létající Jean, za ním Markowitch, pak řada prachem ojíněných vozů.
Nikdo z diváků nevidí auto, přijíždějící od města.
"Gurzio! Probůh, co je s tebou, Gurzio?"
"Kolikáté kolo se jede, Vicente?"
"Druhé."
Letmý pohled ke startu: "Moji kombinézu! Přilbu!"
Diváci vstávají ze sedadel, když jezdci podruhé projíždějí cílovou rovinkou a za ně se řadí modrá bugatka. Dnes, nebo nikdy! Gurzio jako by zapomněl připravený plán. Co neurve do desátého kola, to nedohoní. Ždímá z bugatky rychlost dřív, než se vratce roztančí s poloprázdnými nádržemi. Hlavní peloton počtvrté projíždí cílem a diváci nadšeně pozdravují bugatti, která je míjí potřetí. Nadšení se mění v uragán, když Gurzio v desátém kole dohnal ztrátu a před tribunami svedl souboj s Létajícím Jeanem a Markowitchem.
Bugatkou několikrát smýkl boční vítr. Teď přichází vhod nadřený jízdní plán. V devatenáctém kole Gurzio cítí za zády dotírajícího soupeře. Vjíždí do zatáčky trochu větší rychlostí, odstředivá síla ho vynáší k okraji. Bugatka je ale v pořádku a řítí se kupředu. Vjíždí do rovinky, prolétá cílem.
"První!" objímají ho Vicente s Dinem. "Zvítězils! Slyšíš!"
Strhává přilbu. "Kde je Markowitch!"
"Ještě nepřijel..."

Gurzio s vavřínovým věncem na krku tiskne ruce přátelům, neznámým lidem, kteří ho obklopili. Nechránit ho hradby pytlů, diváci by ho rozsápali obdivem, když z rukou rozhodčího přijímá pohár - Velkou cenu Španělska.
"Nepoznával jsem tvůj styl," říká Markowitch v hotelu a hledí na Gurzia, jeho manažera a mechanika. "Jel jsi, jako by ti za hlavou hořelo."
"Ty, Marko," směje se Vicente, "ty nejsi žádný řidič!"
"Cože? Já že nejsem řidič ...?"
"Proč myslíš, že se Gurzio opozdil na start?" Vicente vyňal z kabátu na židli tenký sešitek a podal jej Markowitchovi. "Gurzio, povoláním mistr světa, složil dnes před sansebastianskou policií řidičskou zkoušku, po které se mu povoluje řízení vozidel: aut, motocyklů i traktorů." Vicente zamrkal na šťastného Gurzia. "Máš na to papír, že jsi pro Španěly řidič."

Kóta 50

Hoří! Důl Anna hoří!
Uměli jsme si představit, jak se poplašná zpráva zmocňuje okolních belgických vesniček: Boorsheimu, Munsterbilsenu, Voelleeau. Venku jistě hučí sirény, duní zvony a my dřepíme již dvanáct hodin v děsivém tichu jedinou žárovkou osvětlené štoly.
Pojednou se od boční stěny ozvaly duté, přece však zřetelné hlasy.
"Požár odřízl úsek 50!"
"Chcete říci, inženýre, že třicet mužů na kótě 50 je ztraceno?"
Kamarádi se zachvěli. Celé hodiny jsme volali, snažili se o dorozumění, ale nikdo nám neodpovídal. A nyní k nám doléhají ze signalizačního potrubí, které se zdálo poškozeno, slova strašlivého rozhovoru ...
"Pane revírní, jsou to většinou nováčci. Měli však tolik duchapřítomnosti, že zavalili štolu nehořlavým materiálem, aby k nim oheň, kouř a plyny nemohly." Vzdálený inženýrův hlas se odmlčel. "Vzduchové, dopravní a signalizační přívody jsme zazdili. Pro třicet mužů je v prostorách úseku 50 kyslíku na dva dny."
Vedle mne se vztyčili Moore a Kramer a buší na stenu.
"Kopejte nouzovou chodbu!" křičí. "Dělejte něco! Kopejte!"
"Nechte toho. Neslyší vás," říká důlní Barth. "Je to hříčka přírody, že my slyšíme každé jejich slovo, ale pro ně jsme němí."
"Doufám, že se nedají do kopání chodby," znovu se ozval za stěnou hlas revírního. "Spotřebovali by příliš mnoho kyslíku."
"Vede je důlní Barth. Zkušený chlap."
"Vypínám přívod elektřiny ..."
"Inženýre, sjeďte se záchrannou četou do úseku M 11 a prokopejte se k nim z nižšího patra. Nejdřív tam zaveďte vzduchovou hadici a potom ..."
Ticho.
Hlasy za několika stěnami zmlkly.
"Ksakru ...," kleje Kramer.
"Zhaslo světlo!"
"Slyšels přece?!"
"Klid, mládenci," důlní Barth rozžal akumulační svítilnu. "Slyšeli jste, není to s námi tak zlé." Z rohu chodby klopýtají špinaví, upocení muži.
"Tome, zhasni tu acetylénku! Chceš, aby to s námi bouchlo?" křikne Barth. Zhasíná také svoji svítilnu. "Musím šetřit bateriemi. Ale za chvíli se na vás podívám, mládenci, jak vám povyrostly vousy."
V neširoké, asi třicet metrů dlouhé chodbě oddychuje třicet mužů. Útěkem z hořícího úseku 51 jsme si zachránili život. Zavalili jsme za sebou štolu. Vydrží však navršená suť? Nebo budeme muset znovu bojovat o své životy?
"Vedro!"
"Vzduch k zalknutí," bručí muži.
"Pane důlní, jak široká je vrstva, kterou jsme za sebou navalili?" ptá se Kramer.
"Strhli jsme čtyři, pět podpěr," vypočítává Barth. "Tak asi osm až devět metrů zeminy nás dělí od ohně."
Pár chlapů pochybuje o bezpečné síle stěny.
Ujímám se slova: "Barthe, mám před očima ..."
"Plyn!" Důlní mi ve tmě vrazil ohyb lokte pod hrdlo, že jsem nemohl vydat hlásku. "Musím vyzkoušet, zda sem nevniká otravný plyn."
Lapám po dechu. Důlní nepovoluje sevření, tápeme temnou chodbou k zadní stěně. Tam se shýbá, jednu ruku kolem mého hrdla, a na vteřinu rozsvěcí elektrickou svítilnu.
"Dobré je to," chraplavě se zasmál. "Tak se mi zdá, mládenci, že jsme tu přesčas. Kdepak jsou ti čerti, druhá směna, na vystřídání?"
Dělají se mi rudé mžitky před očima, muži se smějí, slyším pisklavý chechot Kramera ... Vtom Barth pustil mé hrdlo.
"Mám za tím závalem vestu s hodinkami," rozpomíná se Moore.
Kamarádi se chechtají. "Teď je tvým cibulím pořádně horko!"
Chci promluvit, Barth mi však syká do tváře: "Mlč! Nebo tě k sakru...!"
Plynou minuty a hodiny.
"Necítíte kouř?"

"Těžko se dýchá!"
"Neměli bychom přece kopat?" znepokojeně mručí kamarádi.
"Slyšeli jste inženýra," říká Barth. "Musíme šetřit silami. Záchranná četa se k nám prokopává z nižšího patra."
Neodvažuji se ani pohnout, na rameni cítím Barthovu ruku, připravenou ke krutému stisku.
Plynou hodiny, nekonečně dlouhá půldne,
Vtom zaslechneme zvuk, podobný vzlykotu.
"Slyšíte? Vrtají! Vrtají z M 11!"
"Vyhráno, hoši," volá Barth. "Za chvíli zde máme hadici se vzduchem a za pár hodin si budeme pochutnávat na teplé polévce."
Když poslední muž z třiceti, Kramer, stanul na nádvoří pod těžní věží svaté Anny, přistoupil jsem k Barthovi.
"Proč jste mne držel celou dobu pod krkem, až jsem se málem udusil?"
"Nechtěl jsem, abys žvanil," pokrčil rameny důlní. "Věděl jsem právě tak dobře jako ty, že navalená stěna je jen dva metry široká, a když jsme ji prohlíželi, zda do padesátky nevniká plyn, byla už v několika místech prohořelá!"
Muži zašuměli.
"Neblázněte, Barthe!" Na celé kolo jsem se rozesmál. "A já vám chtěl pomoct zabránit panice. Chtěl jsem jen pro dobrou náladu říct, že mi bytná chystá k večeři nadívaného bažanta!"

Stroj na výprask

V timorském přístavu potkávám přítele, se kterým jsem se rozešel před lety na řece San Francisco v Americe.
"Co děláš?" ptá se José.
Po pravdě odpovídám: "Nic."
"Jak jsi s tím nicněděláním daleko? Asi v polovině? Tak pojď se mnou pokračovat do Tasmánie!"
Téhož dne mne škuner nese k australským břehům. Zadarmo. Zařídil to druhý lodník Tasmano José. Nikdo neví, odkud ten čertovský chlapík pochází, jedno je však jisté: miluje severozápadní Austrálii, Tasmánii. Léta se lehkomyslně toulá světem, ale občas ho to popadne u srdce a hurá do Tasmánie, na skalnaté útesy a větrné písečné pláně! Tahle láska k málo civilizovanému koutu země dala Josému jméno.
Po přistání ve Wyndhamu musel Tasmano dokončit práci na lodi. Dva dny jsem se potloukal sám, zadlužil jsem se v námořnickém kasinu, přihlásil na policejním ředitelství. José mne zastihl ve Wyndhamské čarodějnici. Seděl jsem u hospodského stolu, lokty ponořeny do spousty dárků, mincí a bankovek. Den a noc jsem štětinatým chlapům předváděl triky s kartami, něco hypnózy, nu a mořští vlci nebyli skoupí.
"Spadla klec!" křikl José od dveří. "Jdeme do vnitrozemí! Tasmánie čeká!"
Jsme již téměř venku z města, když nám zastupují cestu dva policisté.
"Kdo jste? Kam jdete? Ukažte libru!"
Pěkně začíná, šklebím se na Josého, tvoje zaslíbená Tasmánie. Platí tu, brachu, stejně hloupé zákony jako ve Spojených státech. Nemáš u sebe dolar, libru? Jsi vagabund, tulák, tramp, šoupneme tě do basy!
Vytahuju z kapsy hrst zmuchlaných bankovek.
"V pořádku. A vy? Co vy?"
Tasmano zvesela obrací jednu kapsu po druhé. Pak ukazuje prázdnou dlaň, kde nic není, směje se, ani čert nebere ...
Vidím, že malý policista bere věc vážně a strkám Josému do ruky libru.
"Ne, to není jeho libra! To jsou vaše peníze!"
Prvý policista krásně neanglickou výslovností domlouvá druhému: "Donnerwetter!" Za úzce střiženou anglickou uniformou se skrývá široká německá duše.
"Nech je být, kolego, mají peníze, viděls!"
"Chci vidět povolení pobytu. Předložte přihlášku policejního ředitelství."
Ukazuju doklady, ale José je znovu zaskočen.
"Zítra v devět přijdete na policii!" spokojeně štěká malý policista. "Na takové ptáčky máme zákony a bezvadné zařízení. Dostanete deset ran!"
Policisté nás nezatýkají, ale docela klidně odcházejí. Konečně, kam jim můžeme utéct? Australská Západní poušť není žádný park a ve vsích podél řeky Victorie by nás bez dokladů čekal ještě přísnější trest.
"Rány snese čtrnáctiletý výrostek," říká na odchodu Němec. "Údery jsou naprosto vyrovnané, nezávadné síly. Wyndhamský stroj na sázení výprasku je v provozu třetí rok a jeho chod přezkoušel samotný vládní lékař ze Sydney."
Setmělo se, když jsme stanuli na náměstí. Velice nás přitahuje místo, kde se má zítra Tasmano José podrobit exekuci.
"A to hrozí zrovna mně, kterého tatík v mládí jakživ neudeřil!" José se rozhlíží kolem. "Že by stroj na noc schovávali?"
"Nikde na světě nejsou policisté žhaví do opravdové práce. Takový stroj musí vážit centy. Tamhle, podívej!"
Za tmy jsme se přiblížili k černému, hrozivě vysokému stínu a odvážili se vlézt pod voskovanou plachtu. Škrtám zápalkou. Z ocelového rámu visí několik železných tyčí, kol a převodů s drátěnými lany. Dole leží rovné, častým užíváním ošoupané prkno s koženými řemeny pro ruce a nohy.
"Proč má moje zadnice," syká Tasmano, "strpět rány, které snese čtrnáctiletý výrostek? Proč ne rány, které snese pětileté děcko?"
Zatímco držím stráž, José se v odlesku světla z nedaleké policejní budovy dává do práce, povoluje, utahuje ...
"A je to!" Otřel si ruce o plachtu a oba vycházíme z náměstí. "Ta hůl se mne bude jen zlehounka dotýkat, kamaráde! Ale řvát budu jako býk, rozumíš? Proč bych jim neudělal radost?"
Z budovy ředitelství vyšli dva státní policisté. Za nimi náš včerejší známý, německý policista.

"Deset ran," nastavuje Josému úřední listinu. "Pak tady vyplníte jméno, narození, a můžete si spánembohem prošpacírovat celou Austrálii."
Dva pořízkové stáhli plachtu ze stroje. Tasmano na mne mrkl a bez pobízení sám uléhá na prkno.
"Hned to bude za vámi," říká policista. Pořízkové upevnili řemeny kolem Josého končetin a stojí vedle stroje. Jeden zmáčkl spínač. Evropský krajan se ke mně obrací. "Prokažte příteli službu. Počítejte rány."
Nízko nad Josého zadkem visí železná tyč, obtočená pružnou gumou. Ve stroji to zarachotilo, tyč se škubavě pozvedá...
"Jedna!"
"Óóóóch!" zařval podle naší úmluvy José.
"Vidíte, že to nic není," usmívá se policista.
Stroj opět skřípe, tyč se znovu zvedá...
"... včera jsme vypláceli vojenské kadety. A večer? Měl jste je vidět! Vesele šli k Wyndbamské čarodějnici tančit," vypráví Mnichovák.
Vtom tyč podruhé dopadla.
"Dvě," odpočítal jsem. A hned jsem si uvědomil, že cosi není, jak má být. Tasmano nevykřikl! Shýbám se k jeho hlavě. Má zavřené oči. Volám: "José! Co je s tebou?" Neodpovídá, omdlel. "Zastavte! Zastavte to!" křičím na policisty.
Za týden Josého propustili z nemocnice s deseti librami bolestného. Té výslužce předcházely dva natržené svaly a vymknutý kyčelní kloub.
"Litujeme, zřejmě se porouchal stroj. Čert ví, jak se to mohlo stát."

Podivná událost

"Plnou parou zpět!" vykřikl do tmy muž na hlídce a skočil k signalizačnímu zvonu na přídi. Vzrušeně ho rozezněl dvojitým úderem. Vzápětí zazněl z velitelského můstku povel do strojovny a v několika vteřinách se lodní šroub otáčí opačným směrem.
Službu konající důstojník přiběhl na příď.
"Co se děje?"
Muž na hlídce ukáže do tmy.
Několik set metrů před Bankéřem se rýsují obrysy lodi. Zřejmě s ní cosi není v pořádku. Loď pluje bez světel a působí dojem, že není řízena. Její plachty se otáčejí ve větru a plavidlo co chvíli mění směr.
Na přídi Bankéřů se shromáždili důstojníci. Světelné signály zůstaly bez odpovědi. Velitel dal rozkaz, aby neznámá loď byla ozářena světlometem. Oslnivě bílý kužel prořízl černou tmu. Ve vzdálenosti čtyř set metrů se kolébá na vlnách plachetní škuner. Kormidlo je opuštěné.
"Kapitáne, na lodi není vidět záchranné čluny. Zdá se, že posádka loď opustila!" hlásí druhý důstojník.
"Poručíku, vezměte šest mužů a zajeďte tam! Zpozorujete-li něco podezřelého, ihned se vraťte!"
Člun se blížil k tajemnému škuneru, až přistál u jeho boku. Poručík vystupoval opatrně po provazovém žebříku, následován třemi muži. Jeden po druhém se přehoupli přes zábradlí a stanuli na palubě.
"Ahoj! Kde jste kdo?"
Žádná odpověď.
"Podíváme se do kapitánovy kajuty."
Rozhodili paprsky světla po palubě.
"Stůjte, poručíku!" naléhavě vykřikl jeden z mužů.
"Pryč, pryč...," vyděšeně volá druhý a jeho křik končí bolestným zaúpěním.
Několika skoky se námořníci vrhají k zábradlí, skáčí do člunu a rychle se vzdalují od příšerné lodi. Muž, který bolestně zaúpěl, ve člunu omdlel.
"Hadi!" hlásil poručík kapitánovi. "Nedovedu si vysvětlit, jak se tam dostali, ale paluba škuneru se jimi doslova hemží. Pokud jsem mohl v rychlosti rozpoznat, jsou to indické kobry. Plavčík Hortis byl uštknut."
Kapitán Bankéřů rozkázal, aby bylo o věci informováno námořní velitelství.
Celou noc ozařoval světlomet nebezpečné plavidlo, zatímco radiotelegrafista čekal na odpověď. Přišla teprve k ránu a naráz objasnila celou záhadu:
"Veliteli dělového člunu Bankéř. Potvrzujeme příjem vaší zprávy o škuneru a sdělujeme, že posádka byla vzata ze svých záchranných člunů na palubu osobního parníku. Škuner dopravoval z Bangkoku zásilku dvaceti beden živých plazů pro bombajský biologický ústav. Během plavby se převrhl náklad kolejnic na bedny s plazy a poškodil je, takže se několika stům hadů podařilo uniknout. Jelikož jakákoli snaha o odstranění hadů je spojena se značným nebezpečím, dáváme vám rozkaz, abyste škuner potopil!"
Po obdržení této zprávy zahřměla z Bankéřů dělová salva a v pěti minutách klesal škuner se svým příšerným nákladem k mořskému dnu.

Ukradená kánoe

José odhodil železnou kliku a praštil sebou do trávy. By and by! Tohle nejčastější úsloví australských zlatokopů jsme si dávno přeložili: "Mám té dřiny po krk, všechno je mi fuk!"
Nechávám práce a jdu pro něco k jídlu.
"Ti darebáci!" Vyletím z naší boudy, jako by mne vystřelil, "ti lumpové nám ukradli střechu! Pojd" se podívat!" José se nehýbá. Je by and by.

"Člověče, takhle to dál nejde!" křičím, "Já vím, José, ty máš svoje zásady. Nekrást. Nevyvolávat rozbroje. Neoplácet. Ale pamatuj na má slova: ještě týden a vysvléknou nás donaha!"
Tasmano José hledí ke křovinatému pruhu řeky, jako by tam hledal zastání. Samozřejmě že nejsme jediní, kdo se utábořili u stinného Murchisonu. Kus níže kutají tři Angličané, na protějším břehu Němci, a nad peřejemi se potlouká pár osamělých trampů. Kdosi z těch výtečníků nám potají pomáhá od zásob. Nejdřív se ztratilo deset liber cukru, pak moje vesta, bedničkа nábojů a petrolejový vařič.
"Jak si přeješ, José! Pomsta se nekoná!"
Znovu roztáčím kliku. Rozemleté kamení s rachotem opouští koryto a propadá sítem do odstředivky. José se zvedá a přihazuje do stroje lopaty proprané drtě. Budeme-li mít štěstí, na plechových okrajích se usadí zlatý prach ... Dočkáme se už konečně vytouženého zlatokopeckého úspěchu? V odstředivce se usazuje zlata sotva za dva šilinky.
Tasmano znechuceně odchází do kamenitého kraje na lov. Nemá smysl, abych ho doprovázel. Svou pušku jsem dávno vyměnil za nejnutnější zásoby. Ostatně Josého henryovce se jen tak nějaká puška nevyrovná! Je to skvělá zastřílená zadovka na deset ran.
"Kamaráde!" vrací se José. "Mám sedm kusů!"
Měkčí odkrojky pštrosího masa sníme a zobáky odevzdáme ve městě. Vláda platí za skolení škodné, rychlonohého pštrosa, šilink. Dnes jsme vydělali devět šilinků. Dva celodenní zlatokopeckou dřinou a sedm krátkou loveckou procházkou!
Nazítří opět rozemíláme kamení.
"Haló," volá kdosi od řeky, "jestli hned nezaplatíte, pán vás udá policii!"
By and by! Přijela nám živá dlužní upomínka. Obchodník z Cue, u něhož nakupujeme, na nás poslal černého domorodce. "Nemáme peníze!"
"Vyřiď obchodníkovi, že ty tři stovky zaplatíme za týden!"
"Ne!" Chlapík vylézá na břeh. "Dlužíte tři sta čtyřicet šilinků!"
"Rovných tři sta!"
"Tři sta čtyřicet!"
"Jak to?"
"Podepsali jste listinu? Úroky! Za každý dlužný den pán připisuje dva šilinky!"
"Zloději!" V duchu klejů a nahlas volám: "Dobrá! Zaplatíme příští týden!"
"Pán nařídil nevracet se s prázdnou! Dejte zlato! Pušku! Stroje! Zástavu!" Vlasatý Australan stanul před naší boudou.
"Až přivezete peníze, pán vám věci vrátí."
José jde k boudě.
"Oto," volá po chvíli. "Kde je henryovka?"
"Visí na háku vedle dveří!"
"Není tu. Nikde není!"
"Nevadí," říká výběrčí. "Dáte mi vaši kánoi!"
Sjedu dolů z travnatého břehu. "José!" křičím k boudě. "Ukradli nám kánoi!"
Obcházíme všechna zákoutí tábořiště, ale henryovka a kánoe jsou pryč. Mezitím černý Australan vytáhl svou loď na břeh a chystá se utábořit vedle boudy. Počká prý do zítřka. Pak odjede a obchodník na nás pošle policii.
Doufám, že Tasmano konečně sleví ze svých zásad. Aniž jsme se domluvili, před setměním se setkáváme v houštině u řeky.
"Tak co, José, Němci, Angličani, nebo trampové?"
"Nemám chuť plavat přes řeku. Angličani!"
Se schýlenými rameny postupujeme křovisky podél břehu. Rychle se stmívá. V pravou chvíli jsme na místě. Nedaleko se tyčí temné krovy srubu. "Oto, ne."
"Uvažuj, José! Nechceme zbohatnout! Vezmeme si jen, co nejnutněji potřebujeme! Vždyť jsme už skoro o všechno přišli!"
Tasmano José leží pod akáciemi na vrcholu břehu. "Počkejme ještě pár dní..."
"A co výběrčí?"
Od srubu znějí unavené hlasy. Slyšíme nadávání na špatné naleziště. Angličané jsou taky by and by.
"A teď do toho!" říkám, když hlasy zmlkly.
Kdosi ve srubu hlasitě chrápe.
"Co uloupíme, Otakare?"
"Vezmeme," pod nohama mi zarachotilo kamení, "vezmeme kánoi!"
Pomalu se šineme temnotou ze srázného břehu. Konečně jsme narazili na štíhlé tělo kánoe. Jediný řez nožem a loď je volná. Proud nám ji rve zpod rukou. Hbitě naskakujeme a v šumotu řeky pádlujeme vzhůru proti proudu.
Na Josého opět dotírají zásady: "Tasmano José se stal zlodějem!"
"I kuš a mlč!" Cítím, že u dna mne cosi tlačí do nohy. Co je to? Už vím! No počkej, José, ráno...
"Odjíždím. Dlužíte tři sta čtyřicet dva šilinků!" Australan odchází k řece. "Beru s sebou vaši kánoi a pušku!"
"Jakou?" José vyskakuje z lůžka, "jakou pušku?" Bosý, s rozepjatými kalhotami po zadku sjíždí k hladině. "Otakare!" křičí. "To je naše kánoe! Ukradli jsme svoji vlastní kánoi!"
"Jo. Tušil jsem to už včera, když mne u dna tlačila puška do nohy."
Zachmuřeně pohlížíme ke středu řeky, jak posel vydřidušského obchodníka odváží skvělou Josého henryovku a kánoi. Kdo ví, jestli je dokážeme vyplatit...

Plné hrsti slunce

Vrtáme se s Josém v zemi týden, měsíc jako dva krtci a nic. Pak jedeme na návštěvu k sousedovi a za poledne na jeho pozemku vytěžíme spoustu nerostů. A soused je odmítá od nás vzít. Zčistajasna jsme boháči, vlastníci dvou hrstí opálů! Ve skelných vrstvách polodrahokamů žhne barevná záře, ať otáčím jak otáčím, vždycky si uždíbnou ze slunce. Jedeme nekonečným busem. Josého hnědka kulhá, ztratila podkovu. Kdybychom zlatem platili, v pustině není kovář. Bodavé australské slunce zapadlo a my vidíme rozlehlou ponurou budovu. Dovnitř se nám nechce. Zažíháme oheň. Z šera znějí kroky, blíží se vysoká postava.
"Chceš si přisednout?"
"Brý večer. Díky," muž v hnědých pracích kalhotách usedá. Teplo a králičí pečeně mu rozvazují ústa. Je to farmář. Před lety soused zastřelil jeho koně a on se mu pomstil. V noci sousedovi podpálil farmu. Soudce vynesl rozsudek: soused dva, on pět let vězení. Kývne hlavou k temné budově: "Už mi zbývá jen pár měsíců."
"Co děláš za tmy venku?"
"Opozdil jsem se z práce a za trest musím strávit noc před vězením."
"Neobávají se dozorci, že upláchneš?"
"Kam bych došel! Loni jeden Skot uprchl a za měsíc z něho policie našla v buši jen od zvířat ohryzanou kostru." Z temnoty sálá chlad. Vězeň nemá zápalky, nebýt našeho ohně, celou noc by se chvěl zimou. "Pomůžeme ti." Tasmano mu podává dva opály.
Muž vzal drahé kameny na dlaň, ale vzápětí je vrací Josému. "Co bych s nimi dělal tady v divočině? Ráno se vrátím do vězení!"
Příštího dne Josého hnědka svedla souboj s fialovým ploskolebcem. Had se vyhříval na písčině, zvedl hlavu po hluku, ale než stačil zaútočit, hnědka ho kopyty rozdupala. Jindy jsem poodjel k osamělým stromům karri. Zdálo se mi, že tam vidím stádo divokých koní. Po koních však nebylo ani památky, a když jsem se jednotvárnou krajinou vracel, po Josém jakbysmet. Zabloudil jsem. Odjel jsem tedy zpět ke stromům, několikrát různými směry vyjel do buše, až teprve po setmění jsem zahlédl sloup záře. Zkušený Tasmano věděl, že se nesmí vzdálit z místa, čekal, zažehl oheň a dočkal se.
"Jakoupak mají cenu?" ptám se za jízdy. Josého hnědka pokulhává.
"Co?"
"No přece naše opály!"
"Za ten největší - dvě pušky!"
Už soused hovořil o dvou puškách - za všechny opály!
"To je tak," José jako by mi četl myšlenky. "Poblíž naleziště neměly velkou cenu. Ale teď, když se blížíme k městům, cena kamenů v našich kapsách každým kilometrem stoupá."
V městečku Dubbo jdeme rovnou ke kováři: "Podkovu pro hnědku!"
"Dostanu dvacet šilinků."
"Dobrá," řekl José, když si prohlédl práci. "Tumáš opál! Kovář s mnoha poklonami děkuje a zve nás na zvířecí zápasy.
"Aby to tak byly kohoutí zápasy," opíráme se o kůl, podpírající střechu kovárny. "Pamatuješ v Mexiku? Bylo to odporné, když nasadili kokrháčům na nohy jako břitvy ostré nože, a teď, krasavci, bijte se až bude krev stříkat!"
Připomínám oblíbenou zábavu Severoameričanů: soutěž žab ve skoku. José trumfuje zážitkem z Arábie, kde potulný kramář předváděl cvičené blechy. Za zvětšovacím sklem vozily kočáry, mašírovaly v řadě jako vojáci a tančily. Avšak zakrátko šel kramář do basy. Ukázalo se, že více než na vstupném vydělával na najatých zlodějích, kteří se během podívané věnovali kapsám diváků. "Pojďme."
Míjíme s kovářem řadu nízkých domků. Na louce, kolem čtvercového prostranství ohraničeného provazy, se tísní lidé. Dva prostovlasí muži přivádějí zvířata. Jedno má hnědou srst se světlými pruhy, druhé působí statnějším dojmem. Lana od jejich plecí končí v rukou pomocníků u protilehlých rohů zápasiště.
"Jsou hrozně bázliví," bručí José.
Pomocníci popouštějí lana: "Johno! John! Do boje!"
Klokani vyskočili, vyletěli šestimetrovými skoky. Minuli se. A znovu ... Třetím skokem na sebe narazili a v objetí dopadli na zem. Jako zkušení boxeři zapíchli nohy do trávy a předními tlapami boxují. Je to směšné. Zábavychtiví Australané neskrblí potleskem. Johno a John stříhají ušima, slintají a klátí horními částmi těl. Když hrozí, že zábava uvízne, principál dá znamení pomocníkům, kteří přitáhnou klokany do rohů zápasiště. Pak vyzve obecenstvo k sázkám. Hrnou se peníze, vydávají kupóny.
Ačkoli druhé kolo nepřináší mnoho nového, lidé jsou spokojeni. Vsadili si a nyní napjatě sledují svého borce, objevují jeho klady, a chyby soupeře "Johno prohraje," mručí José.
Ve třetím kole pojednou není na zápase pranic směšného. Klokani se dostali do varu. Bojují celou duší. Otloukají se, chňapají po čenichu druhého. John zavalil Johno. Drásá soupeře zadními běhy. Johno vyskočí. Ve vzduchu se cosi odděluje od letícího těla. Opodál padá do trávy malý klokánek. Pohlédnu na Josého: zpozoroval mládě už dřív? Kamarád upřeně hledí k zápasišti.
Zatímco staří se zběsile bijí, klokánek, sotva větší než zajíc, poskakuje trávou směrem k Johno.
"Chyťte ho!" volá principál. "Vezměte ho za provazy!" Jeden z pomocníků se shýbá. Klokánek odskočil k zápasícím, kam se pomocník neodvažuje. Nad mládětem bubnují rány. Slízne jednu přes hřbet a odlétá do dáli. Ale hned se opět zvedá a hopká k Johno. Vmáčkne se pod ní, chce vklouznout do jejího mateřského břišního vaku. Po novém úderu Johnovy tlapy končí klokánek daleko v trávě. Mečivě kříčí, tlamička se mu chvěje, plazí se k mámě ... "Dost!" vykřikl José. „Konec třetího kola," mávám rukama.
Principál zaslechl ještě kovářův výkřik a dává pokyn pomocníkům.

"Koupíme Johno!" skáčeme přes provazy.
"Není na prodej."
"Dobře zaplatíme," vyndávám z kapsy opály.
"Ale ovšem. Ovšemže prodám, ale po zápase."
"Hned!" Také José vyprázdnil svou kapsu.
"Vy," křičí principál k pomocníkům, "dejte jim Johno s mládětem!" Strhl z krku šátek a úzkostlivě, aby ani nejmenší kámen nepadl do trávy, zabaluje opály. "Lidé," volá k obecenstvu, "zápas skončil! Vrátíme vám vstupné."
S klokanicí a klokánkem máme co dělat, abychom ujeli divákům, kterým jsme pokazili zábavu. Také cestu busem jsme si neusnadnili. Klokaní skoky nejdou do rytmu s koňským cvalem, takže častěji odpočíváme, než jedeme. Co si počneme s klokany? Vezmou nás s naším zvěřincem na loď?
Tak už to bývá, starostí nás zbavila náhoda. Před Sydney jsme potkali pana Percyho, pro kterého José kdysi na Guineji lovil gorily.
"Nechcete klokanici s mládětem, pane Percy?"
"Jsem tu soukromě," brání se obchodník, "ne ..."
"I jen berte," povídá José. "Zaplatíte příště."
V Sydney jsme prodali koně a obrátili naruby kapsy. Za podšívkou jsme našli tři opály. Malé, ale velmi krásné. Jako by právě v nich, posledních, bylo zakleto nejvíc slunce. Za utržené peníze jsme jako páni pluli v kajutě druhé třídy do Afriky.

Smrtící džbán

"Tak co, kapitáne, přivezl jste viníky?"
"Kde máte poručíka Lar-Igu?"
"Snad se doopravdy nestal neviditelným?"
Kapitán Krugwe jako by dvěma pohyby chtěl zodpovědět všechny otázky policejních úředníků. Pohlédne oknem do liduprázdného dvora a pokládá před velitele zprávu, psanou vlastní rukou poručíka Lar-Igu:
"Podle rozkazu jsme pluli vzhůru po řece. Celou dobu jsme hodnotili situaci. Středoafrická osada se zmocnila lovišť tří sousedních kmenů! Ollávové chtějí mít víc, než ostatní. Zřejmě si počínají velmi důmyslně, protože nemáme doklady o žádných válečných akcích. Víme jen, že náčelníci a šamani kmenů Mbwanza, Bharo a Kieto po návštěvě ollávské osady zemřeli. Jejich průvodci tvrdí, že zahynuli nenásilnou smrtí, prý jakousi horečnatou křečovou chorobou. A přece zůstává nevyjasněná okolnost... Svědci z kmene Mbwanza a Kieto shodně vzpomínají na slavnostní hostiny, a na džbán, ze kterého si společné připíjeli pozvaní i ollávští náčelníci.
Před ohybem řeky, několik mil od osady, mne kapitán Krugwe podle příkazu policejního velitelství vysadil z kánoe.
"Poručíku Lar-Igu, stanete se neviditelným!"
Mám pozorovat obec z lesnatého návrší. Kapitán před mými zraky sám vkročí mezi Ollávy, bude předstírat, že je na pravidelné inspekční cestě. Po setmění mne potají vyhledá v lese a domluvíme se na dalším postupu.
Skryl jsem se za papájové kmeny, za husté trsy fikusů a narůžovělé keře slaměnek. Stanoviště jsem zaujal dříve, než kapitán Krugwe přirazil s kánoí ke břehu. Přesně tak jsme to očekávali! Náčelník náčelníků je slavnostně vítán. Čím více se ho Ollávové obávají, tím okázaleji ho vítají. Polonahé ženy si do ušních boltců zavěsily majolikové ozdoby. Muži si připevnili na čela bílé kly ze slonoviny. Celé hodiny se před mýma očima odehrává uvítací obřad. Schyluje se k tanci a hostině ... Dalekohledem rozeznávám jednotlivé tváře, vidím velké mnohalitrové nádoby, obsahující opojný kvašený nápoj. Znenadání se Ollávové rozcházejí do chýší.
Stmívá se.
A nevyhnutelná hostina stále ještě nezačala...
Poručíku, myslím, že jsme u kořene záhady! Také mne se Ollávové chtějí zbavit! - zněl ze tmy tichý hlas kapitána Krugweho. Podařilo se mi vymluvit se na únavu po cestě. Hostina je odložena na zítřek. Avšak - viděl jsem džbán! Je to prostý, hnědý hliněný džbán! S jedinou ozdobou: úzkým papájovým květem, namalovaným rudou hlinkou. Splníte moje přání? Velmi na tom záleží! V noci nepozorovaně vnikněte do osady, smažte květ a naprosto stejný namalujte na druhou stranu džbánu!
Podařilo se mi splnit kapitánův rozkaz. Před rozedněním byl rudý papájový květ na opačné straně džbánu.
Můj odchod z osady neproběhl však nepozorovaně. Kdosi mi šel v patách, oklikou mne sledoval až k lesnatému návrší. Kličkoval jsem v porostu. Celou hodinu jsem nepohnutě ležel v hlubokém dolíku. Čas plynul a já pořád ještě nesplnil poslední část kapitánova rozkazu - dosud jsem na vysoký mangrovníkový strom nevyvěsil bílou tkaninu na znamení splněného úkolu.
Zdola od vesnice zněly bubny a píšťaly. Náčelníci ječivými hlasy svolávali kmen. Obával jsem se, že už brzy začne hostina s přípitky z nebezpečného džbánu. Jestli kapitán nespatří znamení, nepozná, zda smí pít! Hrozí mu stejná smrt, jaká stihla náčelníky Mbwanzů, Bharů a Kietů!
Přestal jsem úzkostlivě dbát na opatrnost a nejkratší cestou jsem se prodíral k mohutnému mangrovníku. Vylezl jsem na spodní větev. Zamířil jsem dalekohled k prostranství mezi chýšemi. Vyšňořené dívky přinášejí k slavnostnímu ohništi tykvovité nádoby. A džbán! Rychle šplhám výš. Chci zavěsit bílý šátek na větev, když ucítím bolest v boku. Listoví vedle mne proťal šíp. Třetí, čtvrtý... Pronásledovatel mne dostihl. Nemohu se pohnout, a přece musím vyvěsit bílou tkaninu. Dalekohledem vidím, jak ollávský náčelník povstal a podává Krugwemu hliněný džbán... Mám na sobě bílý plátěný oděv! Pevně zakliňuji své tělo do volného prostoru mezi dvě silné větve. Cítím další úder šípu! Ne, nespadnu, ani když ztratím vědomí. Nepohnutě ležím v koruně mangrovníku ..."

"Můj neviditelný, v oné chvíli však velice dobře viditelný přítel poručík Lar-Igu očekává, pánové, že ho brzy navštívíte v nemocnici," uzavírá poručíkovu písemnou zprávu kapitán Krugwe. "Skutečně, spatřil jsem znamení! Měl jsem jistotu, že poručík přemaloval papájový květ na druhou stranu džbánu. Pil jsem tedy z označené strany! Ollávští náčelníci pak tiskli své rty k opačnému, neoznačenému okraji, který předtím celé týdny napouštěli jedem. Záhadná smrt Mbwanzů, Bharů a Kietů je objasněna. V době našeho odjezdu z osady, pánové, nežil již nikdo z viníků."

Konec kouzelníků

S policejní četou a dvěma mezky se poručík Lar-Igu vydal na cestu. Kapitán Krugwe mu doporučil, aby předem neseznamoval policisty s cílem výpravy a proto byl Lar-Igu překvapen, když za mnohadenního pochodu začal seržant vyprávět:
"Život afrického policisty je samé nebezpečí! Nástraha za nástrahou! Není divu, že občas někdo zběhne. Slyšel jsem o policistovi z kraje Mavajů a Batusů, jmenoval se Niray. Stal se, pane poručíku, velice mocným mužem... Zkrátka: v okolí batuského kouzelníka umíralo podezřele mnoho lidí na hadí uštknutí. Desátník Niray měl předvést kouzelníka k výslechu. Zatkl ho. Když potom pluli v kánoi do města, čaroděj sňal z hrdla náhrdelník z hroších zubů, z nichž některé byly černé, jiné bílé. - Tohle je tvůj děd, tvá bába, rodiče - poklepával kouzelník na černé zuby - zemřeli. Toto jsou tvé sestry, tvůj bratr, tohle jsi ty, Nirayi. Vy všichni zanedlouho zemřete!"
Poručík Lar-Igu pohlédl na seržanta a zrychlil krok. Seržantův příběh líčí události a místo, které jsou cílem výpravy. Tamtamy Batusů hlásily v poslední době neobvykle vysoký počet úmrtí! Máme zjistit okolnosti, nařídil kapitán Krugwe, případně zatknout viníka.
"V kiwských vodopádech, snad náhodou, pane poručíku, snad úmyslně, kánoe řízená desátníkem Nirayem ztroskotala. A byl to batuský kouzelník, kdo zemřel. Utonul.
Co nyní? Podle předpisů měl Niray jet dál do města a hlásit nehodu. Ovšem napadlo ho cosi výnosnějšího: domorodé kouzelnictví skýtá pohodlný, blahobytný život! Niray serval z utopencova těla čarodějnické odznaky a vrátil se mezi Batusy. Odložil policejní uniformu, začal žít s kouzelníkovou manželkou. Naučil se od ní různá kouzla. I on vbrzku uměl předvídat počasí, vyznal se v bylinách, dovedl si nalíčit hrůzně tvář a děsit slabochy.
Jistý čas žil v blahobytu. Potom však úcty i darů Batusů ubývalo. Poznali, že nový kouzelník nevládne nad smrtí! Avšak také to se Niray naučil od čarodějovy ženy. Nejsmělejší Batusové, jeden po druhém, umírali!"
Poručík Lar-Igu žasl nad podrobnostmi, kterými seržantova slova doplňovala stručný, důvěrný Krugweho rozkaz. Zvídavost policistů tedy poskytuje spolehlivější zprávy, než dunění kmenových tamtamů. Lar-Igu skryl své uspokojení a nechal na seržantovi, aby s úžasem rozpoznával blížící se cíl cesty. V batuské vesnici poručík hlasitě zvolal: "Desátník Niray!" Jeden z urostlých Batusů mezi chýšemi prudce povstal. Na nahé hrudi se zaleskl náhrdelník s černými a bílými hrošími zuby.
"Zběhl jste z policejní služby! Připravte se, Nirayi! Zítra vyrazíme!" Pro každý případ postavil poručík ke kouzelníkově chýši na noc stráž. Ve městě toho muže za zběhnutí odsoudí k pokutě, uvažoval Lar-Igu, nebo k několika měsícům vězení. Vinu na smrti mnoha Batusů Niray určitě popře. Soud mu neprokáže ani jedno úmyslné zabití! Jak jen to dělá s těmi hady!
"Batusové!" Ráno oslovil poručík kmenové shromáždění. "Řekněte, jak zemřeli muži a ženy, které Niray nenáviděl?"
"Uštkl je had!"
"Efa! Paví zmije!"
"Viděli jste to na vlastní oči?"
"Ne."
"Já ano. Jednou. Efa tehdy uštkla mého syna."
"A co Niray? Byl na blízku?"
"Nevím ... Ne. Nebyl."
"Jak můžete dokázat, že Niray usmrcuje své nepřátele?"
Batusové dlouho neodpovídali. Pak řekli, že kouzelník žádal potraviny, dary, peníze. Chtěl stále víc a víc. Kdo mu odporoval - zemřel.
Po obědě poručík Lar-Igu shledal, že se ztratila jedna z jeho hnědých košil. Nebyla právě nejnovější a Lar-Igu ji s lehkým srdcem oželel.
Zatím se u dvou nákladem obtěžkaných mezků shromáždili policisté, žalobci, Niray a pět jiných provinilců, které k soudu posílala kmenová rada, neboť kdoví, kdy do kraje opět zavítá policie. Niray se zdál smířen s osudem. Přes den, na vyprahlé rovině mlčky nesl přidělený náklad, večer se halil do přikrývek a brzy usínal. Pátého dne spatřila výprava na obzoru hory. Všichni pocítili úlevu a dříve než obvykle si dopřáli odpočinek. Na mnoha kamenných ohništích stanuly kotle vroucí vody s kusy masa. Poručík Lar-Igu zamyšleně procházel mezi ohništi a odpočívajícími muži... Ne, kapitán Krugwe nebude se splněním úkolu spokojen. Stále ještě chybí důkaz, vysvětlení, jak Niray prováděl své zločiny!
Vtom nablízku třeskl výstřel. Lar-Igu se otočil. Za ním cosi znehybnělo v trávě. Kdosi vyrazil divoký výkřik. Stráž se vrhla k Niraymu. Zběhlý policista se pokoušel o útěk. Poručík se sklonil nad travnatou plošinou. Zpozoroval asi metr dlouhé hadí tělo: zářivě žluté a hnědé skvrny se prolínaly s jasně červenými.
"Paví zmije! Efa! Nádherná bestie!" k poručíkovi přistoupil seržant. "Právě taková mi jednou doma uštkla psa. Pošel za deset minut."
"Efa! Efa!" zděšeně volali Batusové. "Kouzelník je mocný... Obchází nás smrt! Smrt!"
Seržant dlouhým klackem nadzvedl hadí hlavu v místech, kde ji proťala kulka neobyčejně přesného výstřelu... Kdyby

stráž neměla tak šťastnou ruku, pane poručíku, byl by vás uštkl. Pohleďte ..." Klackem hada převrátil. Hadí tělo bylo na břišní straně pokryto velkými nafouklými puchýři, barevnou kůži narušovaly šedé spáleniny. Přímka nedokončeného hadova útoku vycházela od blízkého ohniště.
"Kdo seděl u tohoto ohniště?"
"Kouzelník!" vykřikli Batusové. "Niray!"
Lar-Igu se seržantem přistoupili k ohništi. Zakryt poklicí, stál tam hrnec. Ne nad plameny ohně, ale volně na plochém, rozpáleném kameni.
"Nesahejte na to, pane poručíku!"
S namířenou pistolí v levé ruce, srazil seržant klackem poklici. V hrnci byla jakási zmuchlaná látka. Seržant ji napíchl na klacek a zvedl do výše ...
"To je vaše košile, pane poručíku!"
Od nedalekého křoví se ozvalo praštění větví. Stráž přivlékala spoutaného Nirayho. Kouzelník se vzpíral, vztekle sebou škubal. Děsil se pohledu na hnědou košili, překocený hrnec a zabitého hada.
"Tohle nevydařené kouzlo dokazuje, jak jste spáchal všechny předchozí zločiny!" řekl poručík. "Ručím vám za to, Nirayi, že tři důkazy, na které nyní vytřeštěně hledíte, budou stačit soudu k vynesení nejpřísnějšího rozsudku!"
"Takový bývá konec kouzelníků. Středoafričtí Batusové už žádnému vydřiduchovi nenaletí," po návratu shrnoval Lar-Igu prožité události kapitánu Krug-wemu. "Zběhlý policista se od starého batuského kouzelníka naučil prostý, ale účinný trik. Do těsného prostoru uzavřel zmiji spolu s nějakým předmětem člověka, který měl být uštknut. Pak dlouho a krutě hada mučil, aby v něm spojil bolest mučení s pachem příští oběti. A potom vždy, přikrčen v úkrytu, jedovatého hada vypustil ..."

Sedmihlavá saň

Na náš Sea Roller závistivě pokukují černoši, vlekoucí se neworleánským přístavem. Před lety přijeli do Ameriky za štěstím a penězi, a dnes nemají ani peníze, ani to štěstí, aby získali povolení k návratu do své africké domoviny.
Parník Sea Roller pluje oceánem pátý den.
"Kapitáne! Kapitáne..." Podél strojnické dílny běží námořník. Podpatky cvakají na ocelových schodech můstku.
"Hlásím, že v záchranném člunu číslo 3 jsou černí pasažéři!"
"Kdo ti dovolil na můstek? Zmiz! Mimořádné události mi musí hlásit důstojník!"
Za okamžik je nedopatření napraveno.
Důstojníci se rozestavili do půlkruhu. Pohlížejí k okraji paluby, za níž, vysunut nad moře, visí záchranný člun číslo 3. Člun je přikryt, zajištěn proti nepohodě temně zelenavou, důkladně připevněnou plachtou.
Kapitán naježil obočí, námořníci strnuli v bázlivém tichu.
Pod plachtou se šine, zmítá, převaluje několik oblých vypouklin.
"Lez ven!" křičí důstojník. "Vylezte všichni, je to kapitánův rozkaz!"
Ticho. Pohyb pod plachtou ustal.
"Dovolte, kapitáne, abychom odstranili plachtu."
"Ne, nechte to tak, důstojníku!" Kapitán s úšklebkem odchází na můstek.
Co se to děje? Že by se v kapitánu Rappfovi hnulo srdce? Cože je najednou ochoten přestoupit námořní řády a dopřát několika lidem nezákonné přesídlení z americké na africkou pevninu?
Do začátku směny chybí hodina. Ale já a Ruda Bogan už stojíme na palubě. Tady, na pravoboku, budeme za chvíli držet hlídku.
Dva lodníci, známí siláci, berou od stěny dlouhé dřevěné ráhno,
"A do toho, Jacku!"
"Tak, Rolfe! Pořádně té sedmihlavé sani zvalchujeme hřbet!"
Plivli si do dlaní a ze všech sil bijí ráhnem do vyboulených míst plachty. Kapitánův rozkaz je jasný: každou hodinu má hlídka mlátit do plachty, až černí pasažéři přijdou k rozumu a dobrovolně vylezou!
V člunu se to pod plachtou vlní, jenže my neslyšíme jediné zasténání.
Rudovi Boganovi se to nelíbí. Ale co naplat. V příští směně bude naší povinností každou hodinu bušit do plachty. Sílu úderů si ovšem určíme sami.
Jsme na moři desátý den. Ve vzduchu je cítit pára a kouř z komínů Sea Rolleru. Rozednívá se a já drhnu palubu.
Pojednou zpozoruji mastné stopy bosých nohou. Začínají u zábradlí před záchranným člunem! Beru do ruky ráhno, chci jím poodhrnout plachtu. Vtom přichází hlídka od přídě! Rychle se skláním k palubě a vyždímaným hadrem stopy stírám. Vedou ke schodišti, do druhého podpalubí a končí u uhelného skladiště.
Odsouvám ocelové dveře.
"Je tu někdo?"
Pach zatuchlého vzduchu mi olízl tvář. Zavírám dveře a vracím se ke schodům. Tu zahlédnu černé otisky námořnických bagančat, vedoucí od skladu. Mám je umýt? Ne! V tomhle rajónu službu nemám! Sleduju dál stopy. Vedou do prvního podpalubí. K ubytovnám mužstva. A končí - před mou a Boganovou kajutou.
Ruda ještě spí. Co teď? Nedá mi to a pro každý případ hadrem omotaným na koštěti stopy setřu.
"Pořádně přitlačit!"
"Odhaduji, kapitáne, že je tam sedm mužů!"
"Sedmihlavá saň! Nešetřte ji!" Plachta se pod údery vzdouvá a zmítá. "Tak a dost té zábavy!" Kapitán nařizuje Jackovi s Rolfem, aby odložili ráhna. "Vlezte do člunu a strhněte plachtu!"

Všichni námořníci se scházejí u pravoboku, aby nepromeškali nejzajímavější okamžik celé plavby - odhalení černých pasažérů.
Rolf s Jackem přelezli zábradlí a rozvazují úpony na bocích člunu. Pak stáčejí plachtu. Nic. Větší polovina plachty je již shrnutá. V člunu není živá duše! Nikdo! Jen lavice, pár stočených lan, bednička první pomoci a ostatní věci přesně podle předpisu.
"Hrome! Kde jsou černí pasažéři?"
"Někdo tam musel být!"
"Jinak by se plachta nevzdouvala!"
"Viděli jsme to přece na vlastní oči..."
"Kapitáne!" Jack se shýbá ke dnu člunu. "Odtokový otvor je bez uzávěru." Jackova blůza se v prudkých náporech vzdouvá. "Ústí sem větráková roura z kotelny. Žene se sem teplý vzduch, vidíte?"
V Dakaru sedíme na molu a čekáme, až jeřáb naloží nový náklad.
"Plachta se vzdouvala," námořníci s chechtotem vyprávějí přístavnímu zřízenci povedenou příhodu, "ale koukáme, sedmihlavá saň nikde!"
Nakláním se k Boganovi: "Tak nevím, bylo jich vážně sedm?"
"I dej pokoj. Kdo by myslel na hlouposti."
"Rudo, nebyls to ty, kdo ukryl v člunu ..."
"Já? Koho?" nasupil se Bogan. "Nebuď labuť! Vypadám na člověka, který si koleduje o pokutu a kriminál?"
"Rudo, ty kluku jemnosrdcatá, přiznej se mi. Pár černochů v Americe na tebe udělalo smutnej kukuč, že chtějí k mámě a dětem, no a ty..."
"Kuš a poslouchej!"
Opodál si vyprávěli námořníci: "A pod tou plachtou byl a tou plachtou hejbal teplý vzduch! To byl ale fór!"
"Jo," šeptám Boganovi, "a co ty stopy k uhelnému skladišti?"
Ruda Bogao zpozorněl.
"A co ty černé šlápoty od skladu k naší kajutě? Chceš mi namluvit, Rudo, že jsem náměsíčný a že to já si při noční schovávačce zapomněl otřít boty?"
"Šmarjájosef! Co je s těmi stopami, Oto? Ukázals je kapitánovi?"
"Ne. Hned jsem je umyl. A dovedu držet jazyk za zuby."
Teprve v Adenu, když svlékl námořnický stejnokroj, přiznal se Bogan, že v člunu ukryl šest černochů a že se mu podařilo dostat je až do Afriky. Nedělal to pro výdělek. Během plavby poznal, že si zavařil pěknou kaši. Dostal pořádný strach. Až ho zachránil ten nápad s větrákem z kotelny.

Poprask v Sašamanu

Úmorně prašné jsou cesty afrického vnitrozemí. Dlouho trvalo, než Taverlyho fordka zastavila na náměstí v Sašamanu. Josef ještě nevykročil na kamennou dlažbu a už se seběhla bílá tlupa. Muži, kteří ho obklopili, jsou oděni do přehozů, připomínajících prostěradla.
"Pět," křičí vyzáblý stařec, "pět džbánů medu!"
"Dám vlnu, pane! Hodně vlny!"
Fordka zahučela. Taverly pokynul od volantu a Josefem cloumá bílý dav...
"Kudraj, dám devět džbánů!" ječí vyzáblý stařec.
"Dám mezka!"
"Stádo! Celé stádo ovcí...!"
V té chvíli si Josef uvědomuje, že hrozivější než bílá prostěradla jsou temná ústa! Všichni ti zběsile naň dorážející chlapi jsou bezzubí!
Prchá do kavárny a za proutěným plotem nachází trochu klidu. Ne na dlouho. Kudrnatý, čokoládově hnědý číšník se hluboce uklání.
"Uděláte mi nový chrup, pane?"
"Člověče, co máte všichni se zuby? Já nejsem lékař!"
"Ó, doktore! A co vaše čepice? Vaše blůza?"
Číšník hovoří a Josef se nestačí divit. Loni prý projížděl městečkem americký zubní lékař. Vydělal moc peněz a slíbil, že opět přijede. Byl oblečen přesně tak jako Josef.
K večeru, když u náměstí se dvěma kufříky čeká na Taverlyho, který kdesi s obchodním zástupcem vyřizuje své záležitosti, dovídá se vše o zdejších trampotách.
"Je to neštěstí, pane." Josefa znovu objevil vyzáblý stařec. "U nás - každý soudí. Dva se na ulici pohádají, zavolají třetího! A ty suď! A on soudí! On nesmí odmítnout rozsoudit jejich při! Dlužíš? Nařídí, kudraj, abys byl řetězem přikován ke svému věřiteli. Ukradls mezka? Zranils člověka? Jsi, kudraj, odporný zločinec! Vyrazíme ti zuby! Pan dagna, oblastní soudce, rozsudek potvrdí. Ach, vznešený, že mi dáš krásné nové zuby?!"
Tak pro tenhle zvyk zde mají tolik bezzubých! Uprostřed habešského městečka Josefa napadá, jak by vypadala Praha, kdyby tam každý občan mohl být na potkání soudcem. Mnoho lidí by přišlo o svůj zuby zdobený úsměv!
Pohlíží ke starcovým ústům: "Copak vy jste provedl?"
"Já? Bůh chraň! Nic! Zuby mi odešly věkem, stářím ... To oni..."
Z uličky se k Josefovi řítí bílá tlupa.
"Ten kradl! Nezaslouží si nové zuby!" píchá stařec do jednoho prostěradla, "Tys, kudraj," obviňuje jiného muže, "do

krve zmlátil svou ženu!"
Josef odráží tvrdý nápor lokty, nohama tiskne k zemi dva kufříky.
"Zuby! Slíbils, vznešený! Zuby pro mne!"
"Dej zuby, kudraj, dej!"
"Dáš? Nedáš? Dej!"
Vtom s hlučným zahoukáním zastavila u běsnícího hloučku Taverlyho fordka. Josef se shýbl ke kufrům ... Proklatě, jeden je pryč!
"Kdo mi vzal kufr? Okamžitě ho vraťte!"
"Dáš zuby?"
"Nedáš?"
"Dej...!"
Jak najít viníka? Pod bílými splývajícími oděvy je tolik místa ... čert vem kufr! Josef protrhl hlouček, hodil zbylý kufřík na sedadlo, naskočil, a pocítil ohromné ulehčení, že se fordka rozjíždí na prašnou cestu.
Příhodu vyprávěl panu Taverlymu až na lodi. Bylo mu trapné, že se muži, který mu umožnil výlet do vnitrozemí, tak špatně odvděčil.
"Můj kufr?" pozastavuje se Taverly. "Předpokládal jsem, že u vás bude bezpečnější než na sedadle v otevřeném autě!"
Josef se omlouvá. "Ukradli mi ho před očima!"
"Nevadí. Takových kufříků s prodejními vzorky mám bezpočet." V Taverlyho tváři naskočily veselé vrásky. "Vy nevíte, co v tom kufru bylo?"
Josef neví, nedíval se. Ti darebáci bezzubí!
"Obsah jim stejně nebude k ničemu," směje se Taverly.
"V kufru jsou samé žvýkací gumy!"

Muž v podpalubí

"Konečně jsme se ho zbavili! Vyvrhele!"
Stojím ve dveřích lodní jídelny a pohlížím k osamocenému stolu. Ještě včera tam seděl, sice sám, ale přece v blízkosti jiných cestujících. Dnes nechali švitořící dámy a pánové přenést svoje hodovací tabule co nejdál od Osiřelého stolu.
"Jak se mohl opovážit vetřít se do slušné společnosti?"
"Bídák! Zatracenec ..."
"... lidojed!"
Skončila mi směna. Jdu do kajuty mužstva. Vzpomínám, jak kamarádi včera kdesi našli staré noviny a dlouho do noci nahlas četli:
"Rok po skončení války se generál Blacheau rozhodl dokázat možnost použití motorových vozidel v poušti. Zorganizoval velkou výpravu napříč Saharou. Za výchozí místo zvolil alžírskou Ouarglu, za cíl Tombouctou na řece Nigeru! Generál si byl vědom všech nebezpečí Sahary. Věděl také, že Němci získali za války mezi domorodci vliv a podněcují je proti Francouzům. Tři automobily, vybavené vysílačkou a rychlopalnými zbraněmi, doprovázela setnina alžírských střelců na jízdních velbloudech. Jiných dvě stě zvířat neslo zásoby. Průvodci výpravy se stali zkušení domorodci. Po sedmdesátidenní namáhavé cestě byla vysílačka a dvě auta neschopny provozu. Výprava, změněná ve velbloudí karavanu, se blížila k pouštní vrchovině Hoggaru. A tam došlo k přepadení, ke strašlivému krveprolití..."
"No konečně jdeš spát!" vítají mne námořníci v kajutě.
"Ještě pořád tě zajímá Muž, který snědl generála? Takoví lidé přinášejí neštěstí. Dotkneš se jich a na celý život tě to poznamená!"
"Kde je?!" ptám se.
"Jdi k čertu! Ve třetím podpalubí!"
Večeři pod blůzou, odcházím do nejnižších prostor lodi, kam jsme v Marseille nakládali píci pro dobytek. V chodbě mezi vzpěrami a trámy panuje ticho. Vtom zahlédnu za dřevěnou přepážkou pohyb.
"Tady jste! Hledal jsem vás v jídelně!" Otevírám laťové dveře a vstupuju do temného zákoutí. "Přinesl jsem vám něco k snědku."
"Díky. Mám předplacenou stravu. Steward mi nechává jídlo dole pod schody," muž ukazuje ke slamníku na špinavých prknech.
Mlčky pojídám studenou večeři, i muž po mém boku jí.
"Sůl?"
"Trochu koření!"
"Chléb..."
"Jsou to hlupáci tam nahoře," říká muž. "Vyhnali mne! Musel jsem pryč dokonce i ze své kajuty." Nad mladou opálenou tváří svítí bílý pramen vlasů. "Nemohu říct, že je nenávidím. Jsou mi lhostejní. Ostatně, prožívám to již počtvrté."
Zády opřen o pažení, vnímám šelest strojů, který rozechvívá podpalubí.
"V lodní knize nenajdete mé pravé jméno. Jmenuji se Marcel Waslim. Jsem dítě pařížského předměstí. Rodiče byli šťastni, že ubude hladového krku, když mne dostali do poddůstojnické školy. V hodnosti seržanta jsem se stal řidičem generála Blacheaua. Určitě víte z novin, co stihlo generálovu výpravu. Ale neznáte pravdu! Nebo věříte novinářům? Jistě uznáte, že nemám důvod, proč lhát právě vám ...
Jednoho dne jsme dorazili k pouštní pahorkatině Hoggaru. Vůdce Hadži Kara hlásil, že vpředu, v soutěsce, našel vodu.

Dva důstojníci, lékař a inženýr se s oddílem Alžířanů vydali k prameni. Nesly se k nám rány krumpáčem. A brzy také jiný zvuk... Dusot jízdy! Bojový pokřik! Králové pouště, Tuaregové, útočili na pramen! Náš předvoj opětoval palbu a ustupoval. Naneštěstí velbloudi, tvořící jádro výpravy, ucítili blízkost vody, vytrhli se nám a pádili do soutěsky. Zvířata znemožňovala ústup, vojáci klesali pod výstřely Tuaregů.
Masakr přežilo padesát mužů, většinou Alžířanů. Naše jediné zbylé auto shořelo. Ze tří set velbloudů zůstal pouhý tucet.
Generál rozestavil vojáky do kruhové obrany a rozmístil rychlopalné zbraně. Pouštní nájezdníci však byli obezřelí. Nechtěli se připravit o výhody, získané nenadálým přepadem. Nezaútočili.
Také noc uplynula klidně. Ale může se výprava v tomhle zubožením stavu odvážit cesty do středozápadní Afriky? Vrátíme se! S těžkým srdcem rozhodl generál.
Tisíc kilometrů pouští, dělících nás od Ouargly, jsme s auty a velbloudy urazili za sedmdesát dní. Zpáteční cestu však musíme podstoupit pěšky! Někteří průvodci uprchli. Snad to byli zrádci, kteří nás zavedli do léčky. Vůdce Hadži Kara zůstal. Byl zvyklý, že mu karavany projevují bezmeznou úctu. Bez jeho pokynu na něj nikdo nesměl promluvit. Dostával nejlepší potravu. Pohroužen do světlé nekonečnosti písku, osaměle kráčel, a vedl nás, jež mu svěřili své životy.
Osmého dne pochodu Hadži Kara stanul před generálem:
- Dejte mi tisíc franků - a najdu vám vodu!
Po vyplacení odměny se začal točit nízko nad zemí jako pes ... Pak ukázal k prohlubni asi deset kroků od nás. Několikrát jsme kopli krumpáčem a dolík se rychle zaplňoval vodou. To místo bychom určitě přešli bez povšimnutí. Tehdy jsme naposledy naplnili měchy, vaky a nádoby.
V palčivém žáru ubíhají dny. Jedna za druhou vynořují se písečné duny. Zabraňují nám ve výhledu. Jejich jednotvárnost neskýtá záchytný bod pro orientaci a odhad vzdálenosti. Teplý vítr vysušuje sliznice. Denně v podvečer však přichází chvíle, kdy písečné přesypy na několik okamžiků neuvěřitelně zkrásní. Šikmé paprsky zapadajícího slunce zdůrazňují obrysy předmětů, mění vše ve zlato, slibují vlahou noční pohodu. Pak udeří noc, přinášející zklamání: je bezvětří a cítíme suchý chlad.
Jednoho jitra jsme se probudili bez vůdce. Maduga Hadži Kara se svými dvěma syny zmizeli a s nimi i generálova pokladna.
Sedmačtyřicet mužů, s pouhými dvanácti velbloudy, se mohlo spoléhat pouze na nepřesný kompas, vlastní sílu a obezřelost velení. Generál Blacheau, mechanik Bernard a já jsme byli jediní Francouzi, kteří přežili krveprolití. Několikrát denně jsme na obzoru spatřovali cválající Tuaregy, obklopené našimi ukořistěnými velbloudy.
- Vyčkávají, až spotřebujeme zásoby!
- Až vypijeme poslední měch vody, budeme pro ně snadnou kořistí!
Snědli jsme šest velbloudů. Pak jsme narazili na naše staré tábořiště. Tam jsme opékali kůži z dávno stažených skopců a rozemílali kosti. Vytrhali a snědli jsme také kožené součásti poškozených aut.
Tuaregové nás nespouštěli z očí. Jednou se na obzoru vyčlenila jízdní skupina. Přibližovala se. V čele jeli dva jezdci s bílými prapory.
Nedaleko nás zastavují. - Prodáme vám čtyři velbloudy!
- Za kolik? ptá se generál.
- Deset tisíc franků za každé zvíře!
Sebrali jsme všechny peníze, které jsme mezi sebou našli. Šestadvacet tisíc franků! Tuaregové nám za tento obnos velkopansky přenechali tři z velbloudů, které nám uloupili v soutěsce, a odjeli.
Ocitli jsme se v písečné pustině, kde ani zkušení madugové v prvních týdnech výpravy nenacházeli vodu.
Zbýval nám poslední velbloud a neměli jsme žádnou zásobu vody. A opět k nám z dáli přijíždějí Tuaregové.
- Přenecháme vám deset pytlů datlí!
- Zač?
- Chceme vaše rychlopalné zbraně! Pušky a pistole si můžete ponechat!
Generál žádá čas na rozmyšlenou ... Pak souhlasí.
Podělili jsme vojáky datlemi: malými, suchými, pískem olepenými plody. Zřejmě však byly zkažené nebo otrávené. Alžířany zachvátily bolesti; křičeli, odbíhali do pouště, nevraceli se. Také mechanik Bernard zemřel.
Osm mužů, bez zvířat, bez zásob, se vleklo k severu. Jedli jsme drobné plazy, kořínky a části výzbroje. Slunce nás vysušovalo. Vedro zbavovalo síly.
V polovině naší příšerné cesty Tuaregové zmizeli z obzoru. Pokořili nás! Zničili nás! Bylo pod důstojnost králů pouště sledovat zatracence až k samotné bráně pekel!
Zemřeli další Alžířané. Nepopírám, pár jich chtělo sáhnout po potravě - tělu zemřelého kamaráda. Generál to však nepřipustil. Ale také jemu ubývalo sil.
Až jsme zůstali naživu dva. Generál Blacheau a Marcel Waslim. Vypili jsme poslední decilitr vody. Napsali jsme poslední vůle a dopisy rodinám.
- Jakmile zemřu, řekl mi generál, - jednejte dle příkazu mé poslední vůle!
Skonal a já zahrnul jeho tělo vrstvou písku. Polomrtvý, pološílený, s obálkou generálovy závěti v ruce, jsem vrávoral, plazil se k severu ...
Procitl jsem v nemocnici v Ouargle. Strážní oddíl mne prý našel zhrouceného poblíže jakési oázy. Zotavil jsem se. Velitel alžírské divize mi udělil vyznamenání. Povýšili mne. Byl jsem hrdinou dne.
Pak se přihrnuli novináři. Muž, který snědl generála! Články s podobnými titulky zaplavily Alžír. Noviny uveřejnily také část generálovy vůle: - Nařizuji vám, seržante Waslime, abyste po mé smrti použil mého těla ke své záchraně! - Nikdo se mne nezeptal, nikdo se nepřesvědčil, zda jsem příkazu uposlechl. Nikdo si nepovšiml, nechtěl povšimnout, že obálku s

generálovou závětí jsem v Ouargle odevzdal nerozpečetěnou! Novinové články mne přirovnávaly k divochům a barvitě líčily ukrutnost lidojedských obřadů. Následek?
- Muž, který snědl generála, byl propuštěn z armády.
Přesídlil jsem do Francie. Dařilo se mi slušně, než kdosi objevil, že jsem Marcel Waslim. Když jsem začal pracovat u pařížské pouliční dráhy, přijelo do Francie několik Alžířanů, kteří padli v soutěsce do tuaregského zajetí. Noviny otiskovaly nesmyslné žvásty lidí, kteří nezažili nic z hrůzy zpátečního pochodu. Celé měsíce žila Francie fotografiemi Marcela Waslima s tučnými titulky: Muž, který snědl generála!
Odjíždím do Kanady, příteli. Začnu znovu. Pod dalším jménem. Jsem francouzský kluk, dítě předměstí. Nějak se protluču. Unikl jsem nástrahám divokých Tuaregů v poušti, pokusím se uniknout mnohem horšímu zlu, pomluvám civilizované společnosti."
Povstávám ze slamníku. Noc pokročila, A přece je pro mne těžké vykročit z podpalubního kotce, v němž ještě včera byli chováni vepři, a který až do Ameriky bude nuceným příbytkem cestujícími opovrhovaného, nešťastného člověka.

Slatin paša

Svítá. Rozkodrcaný vlak supí Núbijskou pouští. Pozoruju, jak José směšně podřimuje. Hlava mu škubavě klesá, dotkne se ramene a opět se zvedá ...
Kolem deváté spatříme za pruhem písku jezero.
"Hned bych tam po hlavě skočil," procitá José.
Starý pán, jediný Evropan v oddělení, vraští čelo.
"To byste o tu hlavu přišel!"
"José, to je fata morgána!"
"Ano," přikyvuje starý pán. "Zrcadlící obraz v rozptýlených zrnkách písku." Postava v hnědém tvídovém obleku se odklání od okna.
Poledne trávíme v srdci Súdánu, na soutoku Bílého a Modrého Nilu. Překvapuje nás množství vod, které marnotratně rychle opouští vyschlou zemi.
"Překvapení," říká José, "přicházejí v trojici."
Řeka odděluje evropský Chartúm od starého, mnohem malebnějšího Ummdurmánu. Zamíříme tam. Civilizaci stejně neunikneme ... Potkáváme pána z vlaku.
Palácové zábradlí sahá Josému po kolena a stejně malé jsou věže průčelí.
Na nádvoří postávají hloučky Súdánců: polonahých hnědých Núbijců, černých Bišarínů a Hamitů. Nedaleko, stranou skupinky Evropanů, stojí náš stín, starý pán z vlaku.
Platíme vstupné a vstupujeme do paláce.
Průvodce si zchytrale prohlíží návštěvníky, jako by chtěl z jejich tváří nejprve vyčíst smýšlení a teprve podle něj spustit některý z připravených výkladů. "Buďte pozdraveni!"
Mrkám na Josého. Tohle bude zajímavé! Průvodce se ocitne v ohnisku tří názorů! Bude se chtít zavděčit Evropanům? Egypťanům? Nebo Súdáncům?
"Dějiny této země jsou strašlivé! V polovině minulého století se narodil chudému nilskému tesaři syn Mohamed Ahmed. Chlapec se oddával rozjímání na ostrově Aba, až přišel čas, kdy vystoupil z ústraní a prohlásil se prorokem, Mahdím Alláhem seslaným, aby vedl islám. Ze všech stran se k němu hrnuli stoupenci ..."
Vidím, jak Súdánci zaníceně visí průvodci na rtech.
"... anglo-egyptská vojska ustupovala, brzy padly celé provincie. Muslimové byli přesvědčeni, že Mahdí sjednotí nejen země na Nilu, ale že spojí všechny vyznavače islámu, od jihovýchodní Asie až po západní Afriku."
Přecházíme do Mahdího přijímací síně. Na vyvýšeném pódiu spočívá prorokův zdobený stolec a po jeho stranách stojí dvě křesla rádců.
"Tady roku 1885 přijal Mahdí zprávu, že jeho vojsko dobylo Chartúm a zabilo anglického velitele generála Gordona. Zde také o čtyři měsíce později Mahdí zemřel na tyfus. Nástupcem se stal muž, který sedával v křesle po jeho pravici: Abdalláh. Vládl Súdánu až do roku 1898, kdy zemi znovu dobyla anglická a egyptská," průvodce hledá vhodná slova, "koloniální výprava. Mahdisté byli poraženi. V bitvě padlo patnáct tisíc Súdánců. Avšak zůstala památka, myšlenky, jména ..."
"Slatin paša!" zaznělo vedle Josého. Jména vydechl Súdánec s obnaženou černou hrudí.
"Slatin paša, původem Evropan, Rakušan," pokračuje průvodce, "byl mudírem správcem jedné provincie. Táhl do Chartúmu na pomoc obklíčenému Angličanu Gordonovi. Jeho vojáci, muslimové, však odmítli bojovat. Slatin tedy přestoupil na jejich náboženství, na islám. Potom bojovali, leč podlehli. Slatin byl zajat mužem, který sedával po Mahdího levici: Šattimem. Deset let strávil Slatin paša v zajetí mahdistů. Jako muslim požíval značné úcty. Mahdí i Abdalláh se s ním denně radili. Tento muž byl Súdáncům," průvodce znovu obezřele vybírá slovo, "užitečný..."
V očích Súdánců se lesknou slzy. Egyptské fezy se pýchou dotýkají stropu, zatímco Evropané by nejraději přešli do další místnosti.
"Slatin paša stával při poradách zde, u stěny za Šattimem."
"Ne!" šlehl polohlasý výkřik. "To není pravda!"
José, já, celý zástup se otáčí po hlase. Klopy hnědého kabátu, tuhý límec, vzpurná pěšinka nad čelem. To vykřikl náš známý z vlaku!
"Slatin paša nestával za Šattimem, nýbrž na druhé straně u Abdalláha!"
"Jak to, pane? Jak to můžete vědět?" volá průvodce. "Nepochybujte, že mám pravdu! Jsem Káiet, synovec Šattiho

bratrance!"
"Já jsem," říká starý pán, "Slatin paša!"
Všichni strnuli v ohromeném úžasu. Pak se několik pěstí napřahuje k místu, odkud zazněl hrdý hlas. Jiné paže a hrudi, hnědé, černé, se jim stavějí do cesty. Zbytečně! Místo, kde před okamžikem stál starý pán - je prázdné! Jen rudý závěs se výsměšně pohupuje.
Rány na stěnu za kvapně odhrnutým závěsem. Tajná dvířka jsou však již zevnitř uzamčena.
Bez světla mezi Súdánci, Egypťany a Evropany! Rvačka však skončila sotva začala, neboť nejurputnější stoupenci znesvářených stran odbíhají na chodbu ... "Slatin pašo! Slatin pašo! Slatin..."
Průvodce stojí s otevřenými ústy a, já s Josém odcházíme na nádvoří, provázeni výkřiky neúspěšných pronásledovatelů, kteří nevědí, kam ústí tajná chodba, kde zmizel starý pán.
Setmělo se a opět sedíme u skály nad Nilem.
Mlčíme. Vrtá nám hlavou Slatin paša! Dobrý, nebo špatný člověk?
Konečně José promluví:
"Tak vidíš, Oto. Maléry a překvapení přicházejí v trojici, pamatuj si to!"
Pod námi šumí súdánská řeka, která se po stech mílích změní v egyptskou, aby v širokém, dálném toku ještě jednou změnila vlastníka - pod kýly anglických válečných lodí ve Středomoří.

Návrat z hlubin

Osm provazů visí od boku oceánského kutru. Pod skasanými plachtami stojí nakuda Omar Bahar a pohlíží k moři. Čeká na chvíli, až se vynoří osm lovců, strhnou slonovinové kolíky z nosů, vysypou z košů perlorodky a po krátkém odpočinku u boku kutru se znovu spustí do hlubiny.
Vynořil se první. Jako vystřelen protíná hladinu. Koš drží u hlavy a úspornými pohyby plave k lodi... Za ním se objevuje druhý, třetí, čtvrtý potápěč. Zanedlouho je všech osm provazů u boku kutru obsazeno. Nezbývá žádný, který by nesvírala svalnatá paže, když se opodál vynořuje devátý potápěč!
"Co to znamená?"
Devátý potápěč se rychle přibližuje ...
"Abdi!" křičí nakuda Bahar z paluby. "Je to darebák Abdi!"
"Hoďte mi - hoďte provaz!"
"Ne. Tobě ne, Abdi!"
Řada potápěčů od boku kutru hrozí rukama se slonovinovými kolíky.
"Co tu chceš?"
"Táhni k ďasu, mizero!"
Jeden z námořníků na palubě popadl velký kus dřeva a mrštil jím po Abdinu Ten šlape vodu. Volá: "Nakudo Bahare! Slituj se! Už nikdy... Přísahám! Kamarádi, pusťte mne k provazům!"
"Kde máš Farra?"
"Cos zase provedl?"
"Všechno vám povím!" Abdiho opouštějí síly, plaval zřejmě mnoho hodin, než se vynořil u kutru. "Nenechte zahynout kamaráda!"
"Hoďte Abdimu lano!" poroučí nakuda. "Potápěči, půl hodiny odpočinku!"
Osm snědých těl sebou smýklo na palubu. Ruce utrhávají z žoku tabáku, zuby slastně žvýkají... Deváté tělo se souká přes zábradlí a na prkna dopadá sedmnáctiletý černovlasý mladík.
"Vypravuj! Nic nezatajuj, Abdi! Pak rozhodneme, co s tebou!"
- Před týdny kámen pod mýma nohama jako by tížil mou duši. Jak je to všechno stále stejné! Potopím se, vylovím perlorodky. Celý den, celý týden se budu potápět. Majitel lodi dostane třetinu výtěžku, nakuda a námořníci druhou a my potápěči zbytek. Potom budu vychutnávat sladkou kávu a nahořklé dýmky, v kavárnách Masawy, Midy a Adenu, protože nemám ženu, nemám nevěstu, které bych musel odevzdat první i poslední šilink.
Nasadil jsem si naštíplý slonovinový kolík na nos, nadýchl se a na tvůj povel jsem sjel na kameni do hlubiny.
V průzračné zeleni jsem viděl rozmáchlé tělo kamaráda Farra. Vzdaloval jsem se od něho. Plaval jsem bezstarostně, jako pro zábavu. Vždyť už tisíckrát jsem se takhle potopil, nic se mi nemůže stát! Míjel jsem tlusté kambaly s širokými ploutvemi a hloupýma očima. Žralok piloun se neukázal, a i kdyby se ukázal, kolem jsou kamarádi potápěči, vynoříme se a z kutru snadno žraloka zaženeme. Blížím se k trsu perlorodek. Jsou veliké, zvedám je od dna, těžké. Takové často obsahují perly. Jen čtyři se vejdou do koše. Cítím, že stále ještě mám dost vzduchu v plících. Napadá mne: zkus nosib! Zkus štěstí! Obraťse, udělej několik temp, podpluj kutr a vynořse za odvráceným bokem lodi!
Deset mocných rázů a odřízl jsem kámen, vodní vztlak mne vymrštil k hladině. Nepomyslel jsem na to, že stačilo špatně odhadnout vzdálenost, abych si rozbil hlavu o lodní kýl. Zhluboka oddychuju ve stínu kutru. Z boku lodi trčí ocelový nýt. Páčím o něj největší vylovenou perlorodku. Ach bože... Nádherně zbarvené kapky prší do nastaveného koše. Otevírám druhou perlorodku. Je prázdná. Zato třetí, čtvrtá... Koš se vysoko zaplnil drahocennými perlami.
Cosi mne nutí přitisknout červeným šátkem ovázaný koš na hruď a ponořit se. Neodolatelně mne to vábí pryč, pryč.
Několikrát jsem se vynořil ve skrytu za osamělými lodicemi, kam jste z kutru nedohlédli. Pak jsem plaval dál, cítil se svobodný a bohatý.
"Pohleď, pane!" Nastavuju koš překupníkovi v Masawě. "Kolik dáš?"
"Deset liber!"
"Žertuješ, pane! Nakudovi Baharovi platíš za podobný úlovek tři sta!"

"Ano, nakudovi! Tobě deset liber!"
Zklamání z uboze zaplacených perel jsem tišil pečivem, kávou a tabákem v midských kavárnách. Vzpamatoval jsem se až s poslední librou v kapse. Nakoupil jsem zásoby a vydal se k moři. Budu lovit sám! Doplavu k perlonosnému zálivu ... Potom ale nebudu mít dost sil k potápění!
Ležím na skalnatém pobřeží. Stmívá se. Vtom slyším, že se ke mně kdosi plíží. Je to britský voják? Berberský bandita? Loupežný vrah?
Kdo je tam?
Temné, neproniknutelné ticho.
Skáču do tmy! Obloukem padám přes ležící tělo.
"Tos ty?"
"Já."
"Farro! Tebe mi přivedl osud!"
Jako nikdo na kutru, vypráví Farro, ani on nevěřil, že jsem utonul. Určitě jsem i s úlovkem upláchl. A kamarád Farro neváhal, vydal se za mnou...
"Proč věčně poslouchat nakudu Bahara?"
"Budeme lovit spolu!"
"Sami dva!"
Za Farrovy peníze jsme koupili malou loďku a pluli jsme podél pobřeží k nejužším místům Rudého moře, k ostrovu Perim. Tady určitě nenarazíme na kutr Omara Bahara! Stranou proudu, tušíme, v mělčinách zátok může být mnoho naplavených perlorodek.
Kamarád vesluje. Já, hluboce předkloněn, klečím uprostřed loďky, hlavu tisknu ke skleněnému dnu skříňky, ponořené do vody.
"Co vidíš Abdi?"
"Nejistý úlovek ..."
"Pro malé kousky dolů nepůjdeme!"
Teprve čtvrtého dne jsem zahlédl shluk velikých perlorodek. Pluli jsme ještě chvíli, pamatuji si to místo, nakudo Bahare, nikdy na to místo nezapomenu, když jsem spatřil u dna rozlehlé perlorodkové pole.
"Skvělé, Abdi! Potopím se!"
"Ty ne, Farro! Já ..."
Hodili jsme si šilinkem.
Farro!
Od lodice visí provaz se zavěšeným kamenem. Na něj stoupá Farro, noří se do moře. Provaz se odvíjí, naviják skřípe ... Prudké škubnutí překotilo loď! Plavu, zachraňuju zásoby, obracím překocenou huri. Čas plyne.
Skáču do vody. Pod hladinou vidím vše nazelenale, nezřetelně, rozplizle... Tam! U skály je několik velkých ryb! Jsou to rejnoci, před kterými jsi nás, nakudo Bahare, často varoval. Voda mne vytlačila vzhůru. Farro stále ještě není na hladině. Vytrhávám z lodice pytel se zásobami. S nožem v ruce, s těžkým pytlem přivázaným k noze se po druhé spouštím ke dnu. Pluji ke skále. Vidím Farra. Krouží kolem něho temní, třímetroví rejnoci. Můj nůž rve břicho nejbližšího rejnoka... Ostatní odplouvají za skálu, zraněný rejnok míří k hladině. Dotýkám se Farra. Nevidím mu do tváře. Jeho tělo vězí hlavou dolů mezi mohutnými balvany, které se sesuly pohybem rejnocích těl. Buším nožem do skály. Páčím ramenem. Nedostává se mi vzduchu. Vtom se Farrovo tělo uvolnilo... Odhazuju zátěž a společně vystupujeme k hladině.
Farro leží v huri. Má krvavou, zohyzděnou tvář. Ošetřuji ho. Zbavuji jeho plíce vody. Dýchá? Dýchá už konečně? Po půlhodině vím, že kamarád je mrtev! Plných deset dní trvalo, nakudo Bahare, než jsem s vratkou loďkou doplul na dohled kutru. Nemyslel jsem na nic. Cítil jsem jen, jak mne to táhne k vám, kamarádi. Zachoval jsem se hanebně. Nečestně jsem vás opustil. Zpronevěřil jsem úlovek. Nevyhánějte mne! Už nikdy vás neopustím! Nikdy se nepotopím sám, na vlastní pěst! -
"Co říkáte?" Omar Bahar se obrací k lovcům perel, ležícím v řadě na prosluněných prknech paluby. "Vezmeme ho mezi sebe?"
"Je mladý. Prožil těžké chvíle."
"Dostal za vyučenou!"
"Ať zůstane! Ale musí nám jednou ukázat to perlorodkové pole!"
Nakuda Bahar dává povel k potopení.
Od boku kutru visí provazy; každého z nich se drží svalnatá ruka. Devět je pevných provazů!

Splněný slib

Stojím na molu nejrušnějšího západoafrického přístavu Dakaru. Kolem skřípějí napínající se lana. Houkají vlečné remorkéry.
Zničehonic slyším, jak volám k moři: "Ahóój! Jedu domů! Domů!"
"Tož tam pozdravuj!" odpovídá mi český výkřik.
Hrom do škopku, kdo to křičí?
"Tonda z Háje u Opavy. Jestli budeš mít někdy cestu kolem, tož tam pozdravuj! Stačí pár slov před hospodou. Lidi už to mámě vyndej ..." Nade mnou se vznáší kabina jeřábu.
"Nemáš chuť udělat z toho tvýho železnýho obra sirotu a vyrazit se mnou? Směr Gibraltar, Hamburk, Praha!"

"Rád bych." Přístavní sirény ohlašují polední přestávku. "Ale nemůžu..." Kabina jeřábu se zastavila ve čtyřmetrové výši. "Zatím ještě ne." Blonďatý chlapík v montérkách, s vysokým čelem a modrýma očima rozbaluje oběd a za polovinou tlustě namazaného krajíce se ke mně nese příběh ...
- Před pěti lety, v osmnáctém roce, vypadalo všechno růžově. Vzdálený příbuzný z Paříže za mne složil pět tisíc franků kauce, abych mohl vstoupit do francouzských vládních služeb. Byl jsem ustanoven koloniálním úředníkem východně odtud, v Horní Voltě, s povinností sloužit deset let.
Přijel jsem mezi mandingské černochy se zásobou léků, nu a shodou okolností se mi podařilo pomoci několika všeobecně váženým domorodcům. Nenarážel jsem na potíže při plnění svého hlavního úkolu, kterým bylo vybírání daní.
Až jednou jsem obdržel od guvernéra mimořádný telegrafický příkaz: mám zajistit vybudování silnice k řece Nigeru! Přednesl jsem vládní požadavek náčelníkům Songajců, Mossiů a Sanuů.
"Co je nám po nějaké cestě?" řekli. "Nemuč lidi hloupou cestou!"
"Cesta není hloupá věc. Budete mít blíž do světa, jiní lidé budou mít blíž k vám. Je to rozumný příkaz a já chci, abychom tu silnici postavili!"
"Rozumíme," řekli. "Známe tě. Jsi dobrý člověk. Nežádal bys po nás něco špatného. V pořádku. Svoláme lidi a uděláme tu cestu. Uděláme ji pro tebe. Ale až skončíme práci, nesmíš po nás už nikdy nic chtít!"
U ohně z holého kmene baobabu jsem přislíbil, že po vybudování silnice nebudu, krom obvyklého placení daní, po náčelnících a jejich lidech požadovat žádné další mimořádné služby.
"Dám vám dary! Pošlu bílé inženýry ..."
"Co s dary? Co s inženýry? Zbuduj malý úsek silnice, abychom viděli, jak se to dělá, ukaž, kudy má cesta vést - a my ti ji postavíme!"
Pár týdnů jsem s nimi procházel krajinou, kterou ani nejnadšenější obdivovatel Afriky neprohlásí za krásnou. Všude jen holé stráně, písečné přesypy, palmy se zakrslými listy, vydávající ve větru chrastivý zvuk. Tím víc jsem přilnul k černým Songajcům, Mossiům a Sanuům, neobyčejně družným a čestným lidem.
Když byla silnice před dokončením, uvědomil jsem telegraficky guvernéra a žádal ho, aby mi poslal dvě tuny soli. Tuhle nezbytnost v Horní Voltě nejvíce postrádají. Pro nás běžná sůl má zde cenu vody v poušti.
"Vybudovali jste silnici!" oslovil jsem jednoho dne shromážděné náčelníky. Poděkoval jsem za práci a ukázal k žokům se solí. "Přijměte dary!" Náčelníci se podívali na nabízenou odměnu a pak odvrátili tváře. "Co je nám po odměně? Jsi dobrý člověk. Udělali jsme tu cestu pro tebe! Pamatuj na svůj slib, že po nás nebudeš nic žádat!" Odešli.
Neuplynul měsíc a já měl na stole další guvernérův příkaz: naverbovat pro francouzskou armádu sto mladých černochů.
Seznámil jsem s příkazem lid a svolal náčelníky. Nepřišli. Jako němou, a přece výmluvnou odpověď mi poslali holou větev baobabu z kmene stromu, u něhož jsme dojednali naši úmluvu, zcela uschlou větev, ze které již nikdy nevyrazí zelená ratolest.
Sirény dakarského přístavu ohlašují konec polední přestávky.
"Francouzský guvernér ve Ouagadougou znal moji situaci, ale přesto trval na splnění rozkazu," pokračuje modrooký mladík z výše jeřábu. "Dvakrát jsem odmítl. Guvernér se tedy rozhodl získat svoje rekruty násilím. Poslal do kraje vojsko. Vojáci s odjištěnými puškami vyháněli černochy jako zvěř z chýší. Já protestoval, postavil se na odpor, vzdal jsem se úřadu." Krajan zapnul motor jeřábu. "Teď musím pár let dřít, abych zaplatil francouzské vládě odstupné, nových pět tisíc franků."
"Co mám vyřídit v Háji u Opavy?" volám k jeřábu.
"Řekni, že Tonda pořád ještě drží slovo. Jsem člověk, a nežiju proto, abych klamal jiné lidi. Nenechám se zneužít. Slíbil jsem mámě, že se vrátím domů se ctí a já se tak vrátím."
Kabina jeřábu letí vzhůru, vysoko, až k oblakům.

Slavný kluk Mahmud

Aby se proslavil, udělá Mahmud všechno! Touží po tom, aby se jeho jméno skvělo na nárožích ulic a v novinách, jako tučná písmena otcovy firmy, nabízející žluté slámky do světáckých viržinek. Přidal jsem se k tomu třináctiletému chlapci, který jel pouští na oslu k dědečkovi, a ukázalo se, že jsem nemohl získat spolehlivějšího průvodce. Až před polednem zaváhal...
"Je hrozné vedro, pane. Přijde bouře."
Slunce potemnělo, do oceánu písku lehlo šero.
"Zažil jsi už někdy samum, Mahmude?"
"Sám v poušti? Ne."
Mahmud zastavuje osla, nechce jít dál.
Mám pokračovat v cestě sám? Mahmud mne varuje. Nejsem zdejší, neznám tuniskou poušť. A přece musím být ještě dnes večer v přístavu! Jinak: sbohem kormidelnické prýmky, přijdu o místo - a o přítele.
"Pojďme, Mahmude."
"Do bouře? Nikdy!"
"Zkusme to."
"Všechno pohltí písek a tma!"
"Mne, chlapče, nezahubilo kalifornské Údolí smrti, brazilští aligátoři, tichomořská tornáda, ruch Hamburku, Chicaga..."
"Tam všude vás znají? Ó, jak jste slavný!" Mahmud popohnal osla. "Pojďme!"

Tlumoky a měchy s vodou se natřásají kolébavým pohybem. Od jihu vane horký vítr, scirocco. Chlapec si přetáhl přes hlavu burnus a cíp skousl zuby.
Rozpálený vzduch nehybně leží nad pískem, který žhne oslepujícím leskem jako zrcadlo. Scirocco ustalo. A znovu duje. Nad pouští se zvedají sloupy písku a v syčících vírech se ženou proti nám.
Půl hodiny jsme šli písečnou bouří, až jsme narazili na okrouhlou jámu, chráněnou velkým kamenem. Ne, v tomhle nečase nelze dál. Zalezli jsme i s oslem do jámy. Ukrýváme se pod můj plášť. Písek však proniká všude: štípe do očí, skřípe mezi zuby, vysušuje hrdlo.
Bouře trvala necelou hodinu. Několikrát se zablesklo, ale do vyprahlé pouště nespadla ani kapka vody. Nadzvedáváme plátěný příkrov. Vítr zavál naše svršky dvaceticentimetrovou vrstvou písku. Dusno polevilo, jako po naší středoevropské bouřce. Vzduch je svěží a čistý.
"Mahmude, budeš slavný. Přečkal jsi bouři."
"Málo ke slávě!"
"Ještě nejsme u moře. Věřím, že se proslavíš."
Odpoledne se na obzoru vynořily palmy. Oáza! Znamení vody a lidí!
Mahmud mi hází oslí uzdu a běží kupředu. Zahlédl kaktusy a chce si pochutnat na jejich hruškovitých plodech.
S křikem se vrací: "Smrt! Hrůza! Zpátky!"
Vyjímám z pouzdra dalekohled. Pod zelenými palmami vidím asi dvacet polostržených stanů a několik mrtvých těl velbloudů a psů. V širokém okruhu jsou do písku zapíchány křiklavě žluté praporce. Znamení moru! Výstraha pro ty, kdo by se chtěli dotknout věcí a bytostí poznamenaných nákazou.
"Obejdeme to místo, Mahmude."
"Ááahlá! Pomoc!"
Zaostřil jsem dalekohled.
"Je tam živý člověk, Mahmude!"
"Nepřibližuj se pane!"
Jdu za hlasem, zastavuji se na dvacet kroků.
"Ááahlá! Pomoc!" Ležící Arab má na dosah ruky dva splasklé vodní měchy. "Umírám, opustili mne!" Umí anglicky.
"Uprchlí před morem. Nejsem nemocen."
"Nemáš na těle černé mokvající rány?"
"Ne!" Ubožák ze sebe strhává oděv. "Nemám!"
"Mohu se přiblížit?"
"Nechoď, pane," varuje Mahmud. "Nedotýkej se ho!"
Vyjímám z tlumoku trochu jídla a od oslího boku odvazuji jeden měch s vodou. Z bezpečné vzdálenosti házím předměty Arabovi.
"Čekej! Pošleme ti pomoc!"
Muž se plazí k nám. Jedním dechem nás zahrnuje slovy díků i kletbami.
Ta příhoda mi poskytla druhý důvod, proč nutit Mahmuda ke spěchu. Zvýšila se naděje, že včas dorazím do přístavu.
"Zachráníš lidský život. Budeš slavný, Mahmude."
"Oh, lidí bylo. A bude."
"Pospěš, budou o tobě psát v novinách!"
"Kdo napíše?"
"Já."
"Neumíš dobře arabsky!"
"Napíšu do novin jiné země!"
"Kdo to bude číst?"
"Mnoho lidí. V Praze, Ostravě, Chrudimi, Benešově ..."
"Tam všude tě znají? Ó, jak jsi slavný, pane!"
Jdeme rychle, ale poušť před námi neubývá.
"Kdy dorazíme k nejbližší osadě?"
"Večer. Večer budeme v Gafse."
Rudý kotouč slunce mizí za obzorem. Písek kolem nás má pohádkově oranžovou barvu. A tu ... Neklamou mne smysly? Mahmud odhodil Oslí uzdu a padl na kolena.
Vzduch kolem nás se chvěje čarovnými zvuky. Zní slastnými i naříkavými tóny, jako varhany krkonošského kostelíka, jako pláč dětí, smích matek, jako zimní hukot meluzíny. Hluboké dvojhlasy se mísí s vysokými tóny. Úchvatná hudba nás prostupuje, rozechvívá, pohlcuje.
"Zpívající písek," šeptá Mahmud. "Ozve se jen, když se setkají dva osudem si určení přátelé. Ty jsi mi souzen!"
Ještě nedozněly kouzelné zvuky přírody, když zaslechnu střízlivé klepání motoru. Auto. Kdosi na mne mává. Od volantu vyskakuje José! Tasmano José!
"Písek zpívá, když se sejdou dva nejlepší přátelé."
Čarovná hudba pouště přikovala Josého k písku. Kamarád nehybně stojí pár kroků od auta a naslouchá.
"Otec mi vyprávěl: je bolestí, kdo jedinkrát v životě zaslechne zpěv písku. Poušť ožije zřídka."
Klečím na poušti jižního Tunisu po boku třináctiletého muslima. Pohlížím k autu. Tam je můj přítel! Skvělý, nedostižný Tasmano José! Kamarád, se kterým jsem prožil krásné i nepříjemné, dobré i zlé ve všech koutech světa! Smí však dospělý muž odmítnout přátelství nabídnuté chlapcem? Chlapcem, kterého snad již v životě nespatří? Může pohrdnout jeho důvěrou, upřímným srdcem?

"Tu je má ruka, příteli Mahmude!"
Když podmanivá hudba zpívajícího písku ustala, nastoupili jsme: José, Mahmud, osel, já, všichni jsme se vměstnali do rozkodrcaného automobilu.
"Nebýt mne," směje se José, "měls po kormidelnickém místě na lodi, Oto. A mohls shánět kamaráda Josého kde? V Tasmánii!"
"Rozlučme se, Mahmude. V Gafse vystoupíš, příteli. Půjdeš pro lékaře. Zavedeš ho k ubožákovi u morové oázy."
"Rád. A ty? Nezapomeneš na mne?"
Uplynula léta a já plním slib daný muslimskému chlapci v dunách tuniské pouště. Píši tuto příhodu pro čtenáře z Prahy, Ostravy, Chrudimi, Benešova; aby byl Mahmud slavný.

KONEC